

AKCIONARSKO DRUŠTVO ZA OSIGURANJE

“LOVĆEN” AD, PODGORICA

**Izveštaj o izvršenoj reviziji
finansijskih izvještaja za 2009. godinu**

Podgorica, april 2010. godine

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ REVIZIJI
FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA ZA 2009. GODINU

S A D R Ž A J :

Strana

**I IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH
IZVJEŠTAJA ZA 2009. GODINU**

Izveštaj nezavisnog revizora

1 – 3

Finansijski izvještaji

4 – 7

Napomene uz finansijske izvještaje

8 – 48

KPMG d.o.o. Podgorica
Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 1A
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 20 201 480
E-mail: info@kpmg.me
Internet: www.kpmg.me

Hipotekarna banka a.d. Podgorica
račun 520-1370100-53
Erste Bank a.d. Podgorica
račun 540-1000032318221-33
PIB 02626837 PDV 30/31-05509-0

AKCIONARSKO DRUŠTVO ZA OSIGURANJE

"LOVČEN", PODGORICA

SKUPŠTINI AKCIONARA

Izveštaj nezavisnog revizora

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Akcionarskog društva za osiguranje "Lovćen", Podgorica (u daljem tekstu: Društvo) koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2009. godine i bilansa uspjeha, bilansa tokova gotovine i izvještaja o promjenama na kapitalu Društva za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregleda osnovnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Društva je odgovorno za sastavljanje i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa propisima Crne Gore. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, implementaciju i održavanje internih kontrola koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne greške nastale bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i vršenje računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije izdatih od strane Međunarodnog saveza računovođa. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim izvještajima. Odabir procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izvještajima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja Društva sa ciljem projektovanja revizorskih procedura koje odgovaraju okolnostima, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti internih kontrola primijenjenih u Društvu. Revizija takođe obuhvata ocjenu da li su računovodstvena načela i značajna procjenjivanja koja je primijenilo rukovodstvo odgovarajuća, kao i opštu ocjenu prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Osnova za kvalifikovano mišljenje

Društvo nije u skladu sa MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške" korigovalo početno stanje nastalih prijavljenih i nastalih a neprijavljenih rezervisanih šteta za iznos za koji su one na dan 31. decembra 2008. godine bile potcijenjene i za koje je nezavisni revizor u svom Izvještaju o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja za 2008. godinu kvalifikovao svoje mišljenje. Kako početna stanja navedenih pozicija utiču na utvrđivanje finansijskog rezultata Društva, nismo bili u mogućnosti da kvantifikujemo efekte korekcija kako na finansijski rezultat tako i na početna stanja rezervisanja za štete i kapital Društva za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2009. godine.

Kako je objašnjeno u Napomeni 19, Društvo je, u skladu sa Ugovorom o kupovini poslovnog prostora u izgradnji, u toku 2008. godine uplatilo iznos od EUR 1 milion društvu Tilmont d.o.o. Podgorica i iskazalo ovaj iznos u okviru investicionih nekretnina u toku. Do datuma ovog izvještaja Tilmont d.o.o. Podgorica nije ispunio svoje ugovorne obaveze, niti je izvršio povraćaj ovih sredstava Društvu, a Društvo nije izvršilo umanjenje vrijednosti investicionih nekretnina u toku u skladu sa MRS 36 "Umanjenje vrijednosti imovine". Nismo bili u mogućnosti da procijenimo efekat umanjenja investicionih nekretnina u toku i rezultata Društva za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2009. godine.

Kvalifikovano mišljenje

Prema našem mišljenju, izuzev za efekte korekcija koje bi mogla imati pitanja navedena u paragrafu *Osnova za kvalifikovano mišljenje* da smo bili u mogućnosti da utvrdimo vrijednosti početnih stanja rezervisanja za štete i efekte umanjenja vrijednosti investicionih nekretnina u toku na poslovni rezultat, finansijski izvještaji u svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno finansijsko stanje Društva na dan 31. decembra 2009. godine, rezultate poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa propisima Crne Gore.

Bez daljeg kvalifikovanja našeg mišljenja skrećemo pažnju na sledeće:

1. Društvo je u 2009. godini ostvarilo neto gubitak u iznosu EUR 7.373 hiljade, a ukupni gubitak Društva na dan 31. decembra 2009. godine iznosi EUR 9.549 hiljada koji u značajnoj mjeri utiče na smanjenje kapitala Društva. Kako je objašnjeno u Napomeni 26, visina garantnih rezervi je ispod izračunate margine solventnosti na dan 31. decembra 2009. godine što nije u skladu sa propisima koji regulišu poslove osiguranja u Crnoj Gori. Dodatno, troškovi sprovođenja osiguranja premašuju iznos režijskog dodatka koji se, kako je definisano važećim propisima, koristi za pokriće ovih troškova. Prethodno navedeno ukazuje na postojanje materijalno značajnih neizvjesnosti koje mogu da izazovu značajnu sumnju u sposobnost Društva da posluje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja.
2. Kao što je objašnjeno u Napomeni 35 Ovlašćeni aktuar koga je imenovalo Društvo je u svom Izvještaju za neživotna osiguranja na dan 31. decembra 2009. godine je izrazio mišljenje sa rezervom. Razlozi za izražavanje mišljenja sa rezervom su sledeći: Društvo ne ispunjava kriterijume kapitalne adekvatnosti, Društvo nema dovoljno ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantnog fonda i teško je odrediti tačnu visinu rezervisanja za nastale a neprijavljene štete.

- 3 . Kao što je objašnjeno u Napomeni 35 Ovlašćeni aktuar koga je imenovalo Društvo je u svom Izvještaju za životna osiguranja na dan 31. decembra 2009. godine je izrazio mišljenje sa rezervom jer postoji rizik da, tarifni sistem po kojem su zaključena životna osiguranja, nije dovoljan za pokrivanje svih obaveza Društva, pa shodno tome postoji i rizik da matematičke rezerve nisu dovoljne.

Podgorica, 28. april 2010. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Vladimir Filipović
Direktor

BILANS USPJEHA ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2009. GODINE

U hiljadama EUR	Napomena	2009	2008
Bruto prihodi od premija osiguranja i saosiguranja		34.800	37.109
Premija prenijeta u reosiguranje i saosiguranje		(6.524)	(5.536)
Promena na rezervisanjima prenosnih premija		872	(1.745)
Neto prihodi od premija osiguranja i saosiguranja	2.3, 6	29.148	29.828
Prihodi od kamata		815	1.017
Prihodi od dividendi		-	27
Prihodi od investicionih nekretnina		111	123
Prihodi od prodaje hartija od vrijednosti		115	209
Ostali finansijski prihodi od investicija		26	66
Prihodi od finansijskih investicija	2.3, 2.5, 7	1.067	1.442
Ostali prihodi iz poslovanja		3.149	2.617
Ostali prihodi iz poslovanja	2.3, 8	3.149	2.617
Ostali prihodi		529	529
Ostali prihodi	2.3, 9	529	529
Bruto rashodi od naknada šteta i ugovorenih iznosa		(21.108)	(17.821)
Udio saosiguranja i reosiguranja u bruto štetama		1.647	1.431
Promjene na rezervisanjima za štete		(6.045)	(1.597)
Nato rashodi za štete	2.4, 10	(25.506)	(17.987)
Promijena ostalih neto tehničkih rezervi		275	(2.004)
Promijena ostalih neto tehničkih rezervi	11	275	(2.004)
Troškovi pribave osiguranja		(7.786)	(7.172)
Troškovi uprave		(3.534)	(4.091)
Operativni troškovi	2.19, 12	(11.320)	(11.263)
Rashodi finansijskih investicija		(100)	(265)
Rashodi finansijskih investicija	2.5, 13	(100)	(265)
Ostali rashodi poslovanja		(3.857)	(2.163)
Ostali rashodi poslovanja	2.4, 14	(3.857)	(2.163)
Ostali rashodi		(695)	(175)
Ostali rashodi	2.4, 15	(695)	(175)
Dobit prije poreza		(7.310)	559
Porez na dobit	2.18, 16	(63)	(86)
Neto dobit		(7.373)	473

Napomene na stranama od 8 do 48 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Mišljenje revizora strane 1 - 3.

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2009. GODINE

U hiljadama EUR	Napomena	2009	2008 korigovano
AKTIVA			
Nematerijalna ulaganja	2.9, 17	298	444
Nekretnine i oprema	2.8, 18	11.257	10.368
Investicione nekretnine	2.10, 19	9.727	9.800
Ulaganja u zavisna društva	2.12, 20	37	37
Ulaganja u pridružena društva	2.12, 21	135	161
Finansijski plasmani	2.7, 2.11, 22	15.271	20.671
Udio saosiguranja i reosiguranja u tehničkim rezervama	23	827	521
Potraživanja iz poslova osiguranja	2.6, 2.7, 24	7.063	8.880
Potraživanja iz poslova saosiguranja i reosiguranja	24	1.093	302
Ostala potraživanja	24	522	686
Ostala sredstva		24	54
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	2.13, 25	705	1.779
Ukupna aktiva		46.959	53.703
PASIVA			
Akcijski kapital		10.532	10.532
Rezerve iz dobiti		3.651	3.651
Revalorizacione rezerve		1.379	4.997
Gubitak predhodnih godina		(2.176)	(2.609)
Gubitak/neraspoređena dobit tekuće godine		(7.373)	473
Ukupan kapital	2.14, 26	6.013	17.044
Tehničke rezerve	2.17, 27	36.579	31.568
Ostala dugoročna rezervisanja	2.16, 28	674	1.929
Odloženi porezi	2.18, 29	240	539
Obaveze iz poslova osiguranja	30	2.277	1.555
Ostale obaveze	31	1.176	1.068
Ukupne obaveze		40.946	36.659
Ukupno kapital i obaveze		46.959	53.703

Podgorica, 28. april 2010. godine

Akcionarsko društvo za osiguranje "LOVČEN", PODGORICA

Napomene na stranama od 8 do 48 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.
 Mišljenje revizora strane 1 - 3.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U hiljadama EUR	Aksijski kapital	Rezerve	Revalorizaci- one rezerve	Neraspore- đena dobit	Ukupno
Stanje na dan 31. decembar 2007. godine	10.539	2.270	10.036	1.781	24.626
Kupovina akcija Lovćen RE	(7)	-	-	-	(7)
Raspodjela dobiti po završnom računu za 2006. i 2007. godinu	-	1.381	-	(1.381)	
Efekat revalorizacije iz procjene vrijednosti ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	(633)	-	(633)
Prenos na matematičku rezervu				(75)	(75)
Isplata dividendi				(223)	(223)
Isplata nagrade članovima Odbor direktora	-	-	-	(95)	(95)
Isplata nagrade Izvršnom direktoru	-	-	-	(7)	(7)
Dobit tekuće godine	-	-	-	473	473
Stanje na dan 31. decembar 2008. godine	10.532	3.651	9.403	473	24.059
Stanje na dan 1. januar 2009. godine	10.532	3.651	9.403	473	24.059
Korekcija početnog stanja			(4.406)	(2.609)	(7.015)
Korigovano stanje na dan 1. januar 2009. godine	10.532	3.651	4.997	(2.136)	17.044
Raspodjela dobiti po završnom računu 2008. godine	-	-	-	(40)	(40)
Efekat revalorizacije iz procjene vrijednosti ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	(3.618)	-	(3.618)
Prenos na matematičku rezervu	-	-		-	
Dobit tekuće godine				(7.373)	(7.373)
Stanje na dan 31. decembra 2009. godine	10.532	3.651	1.379	(9.549)	6.013

Napomene na stranama od 8 do 48 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Mišljenje revizora strane 1 - 3.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U NOVČANIM TOKOVIMA

U hiljadama EUR	2009	2008
A. Novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti		
Neto priliv iz operativnih aktivnosti	740	3.013
Odlivi gotovine na ime plaćene kamate	(1)	-
Odlivi gotovine na ime plaćenog poreza	(1.200)	(1.205)
Odlivi gotovine na ime isplaćenih dividendi	-	(223)
Neto odliv/priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	(461)	1.585
B. Novčani tokovi iz aktivnosti investiranja		
Odliv po osnovu kupovine nekretnina i opreme	(1.411)	(2.208)
Priliv od prodaje postrojenja i opreme	3	2
Odliv po osnovu investiranja u pridružena preduzeća	(32)	(1.198)
Priliv po osnovu investiranja u pridružena preduzeća	115	285
Ostali odlivi iz aktivnosti investiranja	(78)	-
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	(1.403)	(3.119)
C. Novčani tokovi iz aktivnosti finansiranja		
Neto priliv od uzajmljivanja	815	1.017
Neto priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	815	1.017
Neto odliv gotovine	(1.049)	(517)
Efekti kursnih razlika	(25)	(68)
Gotovina na kraju obračunskog perioda	705	1.779
Gotovina na početku obračunskog perioda	1.779	2.364

Napomene na stranama od 8 do 48 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Mišljenje revizora strane 1 - 3.

1. Opšte informacije

Akcionarsko društvo za osiguranje „Lovćen“ AD, Podgorica sa sjedištem u Podgorici, ulica Slobode 13A (u daljem tekstu: Društvo), osnovano je krajem 1978. godine pod nazivom Zajednica osiguranja imovine i lica „Lovćen“ Titograd. Pod sadašnjim nazivom posluje od 1997. godine.

Društvo je usaglasilo svoju organizaciju sa Zakonom o privrednim društvima („Sl. list RCG“, br. 6/02) i upisalo se u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici 25. jula 2002. godine pod brojem 4-0000159/001.

U sastavu Društva, kao njegovi organizacioni djelovi, funkcioniše šest (6) filijala sa sjedištima u: Podgorici, Kotoru, Beranama, Nikšiću, Bijelom Polju i Pljevljima, kao i poslovnice i ekspoziture u manjim mjestima Crne Gore (šest poslovnica i devet ekspozitura).

Društvo je registrovano kao emitent kod Komisije za hartije od vrijednosti Crne Gore, rješenjem br. 02/3-817/2-01 od 19. aprila 2001. godine. Društvo je član Centralne Depozitarne Agencije Crne Gore po Odluci broj 305/1 od 1. jula 2002. godine kod koje se vode dematerijalizovane hartije od vrijednosti.

Saglasno odredbama Zakona o osiguranju („Sl. list RCG“, br. 78/06) i Statuta Društva, djelatnosti Društva su:

- obavljanje svih poslova osiguranja imovine i lica (osiguranje života, obavezna osiguranja i ostala imovinska osiguranja i nezgode), koji obuhvataju:
  - zaključivanje i izvršavanje ugovora o osiguranju imovine i lica,
  - zaključivanje i izvršavanje ugovora o saosiguranju,
  - preuzimanje mjera za sprečavanje i suzbijanje rizika koji ugrožavaju osiguranu imovinu i lica,
- obavljanje poslova pružanja drugih usluga u osiguranju koji obuhvataju:
  - poslove posredovanja i zastupanja u osiguranju,
  - snimanje rizika,
  - snimanje i procjenu štete,
  - pružanje intelektualnih i tehničkih usluga u vezi sa poslovima osiguranja.

Društvo posjeduje i sprovodi Sistem upravljanja kvaliteta, koji je usaglašen sa zahtjevima standarda BS EN ISO 9001: 2008 za oblast „Pružanje usluga u osiguranju“, o čemu posjeduje sertifikat br. FS 59645 od 23. decembra 2009. godine. Prvi put je registrovan 28. juna 2001. godine, a kontinuirano se bavi Sistemom kvaliteta od 2000. godine. Na zadnjoj eksternoj provjeri koju je sproveo BSI iz Londona, u decembru 2009. godine, Sertifikat je potvrđen.

Na dan 31. decembra 2009. godine, Društvo je imalo 267 zaposlenih radnika, raznih stručnih profila.

Akcije Društva se kotiraju na Montenegroberzi.

2. Pregled značajnih računovodstvenih politika

Osnovne računovodstvene politike primijenjene za sastavljanje ovih finansijskih izvještaja navedene su u daljem tekstu. Ove politike su konzistentno primijenjene na sve prikazane godine, osim ako nije drugačije naznačeno.

U toku 2009. godine Društvo je izvršilo usaglašavanja računovodstvenih politika sa Grupom Triglav i usvojilo nove računovodstvene politike, koje su odobrene od strane Odbora direktora u oktobru 2009. godine. Ova promijena je dovela do korekcije pojedinih pozicija u uporednim podacima iz finansijske 2008. godine. Ove promijene su objelodanjene u napomenama uz finansijske izvještaje.

2.1 Osnova za sastavljanje finansijskih izvještaja

2.1.1 Osnova za sastavljanje

Finansijski izvještaji Društva sastavljeni su u skladu sa Zakonom o osiguranju (Sl. list RCG, br. 78/06, 19/07 i 53/09) i Zakonom o računovodstvu i reviziji RCG (Sl. list RCG, br. 69/05 i 80/08).

Sastavljanje finansijskih izvještaja u skladu sa propisima Crne Gore zahtijeva primjenu izvjesnih kritičkih računovodstvenih procjena. Ono, takođe, zahtijeva da Rukovodstvo koristi svoje procjene u primjeni računovodstvenih politika Društva.

Društvo je u sastavljanju svojih finansijskih izvještaja primjenjivalo računovodstvene politike koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

Prezentirani finansijski izvještaji Društva ne uključuju aktivnosti zavisnog društva Akcionarskog društva za reosiguranje Lovćen Re AD, Podgorica, jer je Društvo izvršilo pripajanje ovog zavisnog društva na dan 12.06.2009. godine. Uporedni podaci Društva za 2008. godinu prikazani su u konsolidovanom obliku.

Rukovodstvo Društva je procijenilo da efekat prikazivanja konsolidovanih finansijskih izvještaja sa „Lovćen auto“ DOO Nikšić, nema materijalno značajan uticaj na priložene finansijske izvještaje Društva, te iste nije prikazalo.

2.1.2 Koncept nastavka poslovanja

Društvo za 2009. godinu ostvarilo neto gubitak u iznosu EUR 7.373 hiljade, odnosno ukupni gubitak Društva sa stanjem na dan 31. decembra 2009. godine iznosi EUR 9.549 hiljada koji u značajnoj mjeri utiče na smanjenje kapitala Društva. Visina garantnih rezervi je ispod izračunate margine solventnosti na dan 31. decembra 2009. godine što nije u skladu sa propisima koji regulišu poslove osiguranja Crne Gore. Prethodno navedeno ukazuje na postojanje materijalno značajnih neizvjesnosti koje mogu da izazovu značajnu sumnju u sposobnost Društva da posluje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja. Većinski vlasnik Društva, Zavarovalnica Triglav d.d. Slovenija, je dostavio Društvu Pismo podrške. U Pismu podrške se navodi da, s obzirom da Društvo ima strateški značaj za Zavarovalnicu Triglav d.d. Slovenija, ona će kao većinski vlasnik pružiti svu finansijski podršku potrebnu kako bi Društvo poslovalo u skladu sa načelom stalnosti poslovanja.

Rukovodstvo Društva će u narednom periodu preduzeti sve neophodne mjere u cilju jačanja finansijske stabilnosti Društva (smanjenje troškova, uvećanje kapitala) što je i predviđeno u strateškim planovima Društva.

Smatramo da su finansijski izvještaji sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, koji pretpostavlja da će Društvo nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u predvidljivoj budućnosti.

2.2 Preračunavanje stranih valuta

(a) Transakcije i stanja

Aktiva i pasiva izražene u deviznim sredstvima preračunate su u EUR po zvaničnom srednjem kursu valuta važećem na dan bilansa stanja.

Transakcije u stranoj valuti se preračunavaju u funkcionalnu valutu primjenom deviznih kurseva važećih na dan transakcije. Pozitivne i negativne kursne razlike nastale iz izmirenja takvih transakcija i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza izraženih u stranim valutama na kraju godine, priznaju se u bilansu uspjeha.

(b) Funkcionalna i valuta izvještavanja

Stavke uključene u finansijske izvještaje Društva se odmjeravaju korišćenjem valute primarnog privrednog okruženja u kom Društvo posluje (funkcionalna valuta). Ovi finansijski izvještaji su prikazani u eurima ("EUR") koji predstavljaju funkcionalnu valutu i valutu prikazivanja finansijskih izvještaja Društva (izvještajna valuta).

2.3 Poslovni prihodi

Poslovni prihodi obuhvataju prihode od premija osiguranja i ostale prihode. Prihodi se priznaju po fer vrijednosti primljenih nadoknada ili potraživanja.

Neto prihodi od premija osiguranja obračunati su iz bruto premija osiguranja, umanjeni za dio reosiguranja i ispravljeni za promjenu bruto prenosne premije, koja je korigovana za učešće reosiguravača u prenosnoj premiji. Osnov za priznavanje bruto premija osiguranja su fakturisane premije.

Ostali prihodi sastavljeni su iz finansijskih prihoda, prihoda od provizija, ostalih prihoda od poslova osiguranja i ostalih prihoda iz poslovanja.

Prihodi od provizija sadrže prihode od provizija od reosiguranja i saosiguranja. Ostali prihodi iz poslova osiguranja obuhvataju: prihode od prodaje zelenih karti, prihode od usluge likvidacije šteta i druge prihode iz poslova osiguranja.

Ostali prihodi iz poslovanja obuhvataju: prihode od zakupnina ukoliko se radi o izdavanju u zakup pojedinih prostorija u zgradama koje se koriste za djelatnost osiguranja, prihode u vezi sa nematerijalnim i materijalnim osnovnim sredstvima te ostale poslovne prihode, koji nastaju u poslovanju i ne odnose se direktno na poslove osiguranja.

2.4 Poslovni rashodi

Poslovni rashodi obuhvataju rashode za štete i ostale troškove i rashode.

Neto rashodi za štete su obračunati bruto iznosi šteta (otštete i troškovi procjena), umanjeni za regresna potraživanja i dio reosiguranja i ispravljeni za promjenu bruto rezervi za štete, koje su

korigovane za učešće reosiguranja u tim rezervama. Troškovi procjene sadrže eksterne i interne troškove procjene opravdanosti iznosa odštetnih zahtjeva za slučajevne štete sa sudskim troškovima i troškovima vještaka, a sadrže i troškove naplate regresu.

Ostali troškovi i rashodi obuhvataju:

- rashode za povećanje ostalih tehničkih rezervi i to kod matematičkih rezervi, rezervi za izravnjanje rizika i rezervi za neistekle opasnosti;
- troškove obuhvata osiguranja, koji obuhvataju direktne i indirektne troškove obuhvata osiguranja koji su iskazani po funkcionalnom principu;
- ostale režijske troškove, koji predstavljaju funkcionalnu grupu troškova.

Ostale rashode iz poslova osiguranja, koji obuhvataju: troškove nadzornog organa, doprinos za pokriće šteta za nezaštićena i nepoznata vozila, troškove za preventivnu djelatnost, upravljačke provizije, rashode od obezvređenja potraživanja, otpise potraživanja te ostale rashode iz poslova osiguranja.

2.5 Finansijski prihodi i rashodi

Finansijski prihodi se sastoje od: prihoda od dividendi i učešća u društvima, prihoda od ulaganja u nepokretnosti, prihoda od kamata, ostali prihodi od finansijskih ulaganja (kursne razlike od finansijskih ulaganja, prihodi zbog ukidanja oslabljenja finansijskih ulaganja i ostali prihodi od finansijskih ulaganja) i dobiti od otuđenja finansijskih ulaganja. Prihodi od dividendi se priznaju, kada se stekne pravo na uplatu. Prihodi od kamate se priznaju, kada su kamate zarađene.

Finansijske rashode, koji obuhvataju: amortizaciju ulaganja u sredstva, rashode ulaganja u nepokretnosti, rashode za kamate, ostale rashode finansijskih ulaganja (negativne kursne razlike i ostale rashode), gubitke zbog oslabljenja finansijskih sredstava te gubitke od finansijskih ulaganja.

2.6 Potraživanja za premiju i druga potraživanja

Potraživanja za premiju i druga potraživanja čine potraživanja za fakturisane iznose premija osiguranja koja nisu naplaćena na dan bilansiranja, potraživanja od zastupnika osiguranja po osnovu naplaćenih a nerazduženih iznosa premija, kao i druga potraživanja od kupaca.

Potraživanja od kupaca se inicijalno priznaju po fer vrijednosti, a na kraju obračunskog perioda se procjenjuju i vrši se umanjnje za rezervisanja izvršena u slučaju obezvređenja vrijednosti potraživanja.

Rezervisanje za slučaj umanjnje vrijednosti potraživanja od kupaca se utvrđuje onda kada postoji objektivan dokaz da Društvo neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje na osnovu prvobitnih uslova potraživanja. Iznos odvojen kao rezervisanje predstavlja razliku između knjigovodstvenog iznosa sredstava i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova prema stvarnoj (efektivnoj) kamatnoj stopi.

Iznos odvojen kao rezervisanje uključen je u bilans uspjeha.

Procjena vrijednosti, koja se teže naplaćuju od kupca (osiguranika), vrši se na kraju godine, i sva potraživanja starija od 360 dana iskazuju se na ispravci vrijednosti potraživanja.

2.7 Finansijski plasmani

Kratkoročni plasmani obuhvataju hartije od vrijednosti i ostale kratkoročne i dugoročne finansijske plasmane.

Direktan otpis plasmana na teret rashoda perioda se vrši ukoliko je nenaplativost izvjesna i dokumentovana, odnosno Društvo nije uspjelo sudskim putem da izvrši njihovu naplatu i potraživanje je bilo prethodno uključeno u prihode Društva.

Odluku o direktnom otpisu plasmana na predlog Komisije za popis potraživanja i kratkoročnih plasmana donosi nadležan organ Društva.

Ukoliko postoji vjerovatnoća da preduzeće neće biti u stanju da naplati sve dospjele iznose (glavnicu i kamatu) prema ugovornim uslovima za potraživanja ili ulaganja koja se drže do dospjeća, nastao je gubitak zbog obezvređivanja potraživanja. Iskazani iznos sredstva umanjuje se do njegove procijenjene vrijednosti koja može da se povрати bilo direktno, bilo korišćenjem računa ispravke vrijednosti. Iznos gubitka uključuje se u neto dobitak ili gubitak perioda.

2.8 Nekretnine i oprema

U osiguravajućem društvu se pod nekretninama i opremom smatraju ona sredstva, koja su potrebna za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja: zemljišta, zgrade ili dijelovi zgrada i oprema. U opremu se ubraja i sitni inventar sa rokom upotrebe dužim od jedne godine.

Nekretnine i oprema, koje ispunjava uslove za priznavanje, se kod početnog priznavanja vrednuje po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost nekretnina i opreme obuhvata: nabavnu cijenu, uvozne i nepovratne dažbine prilikom kupovine i troškove, koje je moguće pripisati neposredno njegovom osposobljavanju za planirano korišćenje, naročito troškove dovoza i namještanja i procjenu troškova razgrađivanja, odstranjivanja i obnavljanja.

Za mjerenje nakon priznavanja materijalnog osnovnog sredstva koristi osiguravajuće društvo model nabavne vrijednosti i vodi ta sredstva po njihovim nabavnim vrijednostima, umanjena za amortizacione ispravke vrijednosti i akumulirane gubitke zbog oslabljenja.

Metod amortizacije, koji primjenjuje osiguravajuće društvo, je ravnomjerna vremenska amortizacija.

Izabrani odnosno određeni metod amortizacije nekretnina i opreme mora se koristiti iz obračunskog perioda u obračunski period.

Godišnje stope amortizacije odnosno metod amortizacije je u osiguravajućem društvu propisan sa odlukom Odbora direktora. Stope amortizacije pojedinih nekretnina i opreme određene su u zavisnosti od vijeka korišćenja, koji pak zavisi od: očekivanog korišćenja sredstava očekivane fizičke istrošenosti i staranja očekivane tehničke i tržišne zastarjelosti očekivanih zakonskih i drugih ograničenja korišćenja.

Godišnje treba provjeravati vijek korišćenja nekretnina i opreme u izabranom metodu amortizacije. Ako se utvrdi, da je vijek upotrebe drugačiji od već izabranog, vrši se promijena ili dopuna odluke o metodi amortizacije. Amortizacija se obračunava za svako sredstvo pojedinačno.

Amortizaciona grupa	Godišnja stopa amortizacije (%)
GRAĐEVINSKI OBJEKTI	
1. Poslovne zgrade i poslovne prostorije	1,5 - 3,0
2. Ostali građevinski objekti	2,0 - 4,0
3. Stanovi i kuće za stanovanje	1,5 - 4,0
4. Objekti za odmor	2,0 - 5,0
OPREMA, VOZILA I OSTALO	
1. Transportna sredstva u cestnom prometu	14,29
2. Telefonska i druga oprema za prenos veza	20,00
3. Računari i računarska oprema	30,0
4. Računarske i pisaće mašine	25,0 - 20,0
5. Kancelarijski i ostali namještaj	10,0 - 20,0
6. Oprema za:	10,0 - 25,0
7. Oprema za snimanje i umnožavanje	20,0
8. Oprema za čuvanje novca i hartija od vrijednosti	10,0
9. Oprema za ugostiteljsku djelatnost	20,0
10. Dstala nepomenuta oprema	12,5 - 25,0
11. Oprema za djelatnost odmaranja	6,7 - 25,0
12. Sitni inventar	

Početak obračuna amortizacije je prvog dana sledećeg meseca od kada je sredstvo raspoloživo za upotrebu.

Privremeno se prekida obračun amortizacije i obračun ispravke vrijednosti materijalnih osnovnih sredstava, koja su oštećena zbog više sile ili ih zbog toga nije moguće koristiti. Prekid traje toliko vremena, koliko je potrebno za otklanjanje nastale štete. Privremeni prekid obračuna amortizacije vrši se, ako je vrijeme nemogućnosti korišćenja duže od jednog meseca.

Amortizacija nekretnina i opreme prestaje, kada je sredstvo razvrstano u sredstva za prodaju ili kada je ukinuto priznavanje sredstva (otuđenje ili ako od njegovog korišćenja ili otuđenja više ne možemo očekivati buduće ekonomske koristi).

Kasnije nastali troškovi u vezi sa nekretninama i opremom se iskazuju kao:

- troškovi održavanja,
- umanjenja ispravke vrijednosti sredstva,
- povećanje nabavne vrijednosti sredstva.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, procjenjuje se da li ima kakvih nagovještaja da nekretnine i oprema mogu biti obezvrijeđena.

Kod procjenjivanja, da li postoji nagovještaj da sredstvo može biti obezvrijeđeno, uzima se u obzir sledeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu, korišćenu kod obračuna vrijednosti u korišćenju i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem na osiguravajuće društvo i drugi nagovještaji).

Ako postoje takvi nagovještaji, Društvo mora procijeniti nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost se uzima fer vrijednost, umanjena za troškove prodaje ili vrijednost kod korišćenja i to ona, koja je veća. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, treba knjigovodstvenu vrijednost sredstva smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvređenja, koji se priznaje u bilansu uspjeha.

2.9 Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se odnose na računarske softvere i licence.

Nematerijalna ulaganja se inicijalno priznaju po nabavnoj vrijednosti. Društvo primjenjuje model nabavne vrijednosti i vodi nematerijalna sredstva po njihovim nabavnim vrijednostima, umanjene za amortizacione ispravke vrijednosti i sabrane (kumulativne) gubitke zbog obezvređenja.

Godišnje stope amortizacije odnosno metod amortizacije je u osiguravajućem društvu propisan sa odlukom, koju donosi Odbor direktora Društva.

NEMATERIJALNA ULAGANJA	Godišnja stopa amortizacije
1.Računarski programi	20,00%
2.Licence	100,00%

Metod amortizacije, koji koristi Društvo, je ravnomjerna vremenska amortizacija.

Godišnje je potrebno provjeriti eventualna oslabljenja nematerijalnih ulaganja sa neodređenim vijekom upotrebe i nematerijalna sredstva, koja se još ne koriste.

Nematerijalna ulaganja, koja su namijenjena za prodaju, se na osnovu odluke Odbora direktora se preraspoređuju u nekratkoročna sredstva za prodaju po knjigovodstvenoj vrijednosti.

2.10 Investicione nekretnine

Investicione nekretnien se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sledeći kriterijumi:

- ulaganja u investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi za osiguravajuće društvo. Investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Investicione nekretnine se inicijalno priznaju po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost sadrži nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove. Za mjerenje priznavanja ulaganja u nepokretnosti Društvo primjenjuje model nabavne vrijednosti. Način amortizacije i obezvređenja investicionih nekretnine je isti kao kod nekretnina i opreme.

Godišnje treba provjeravati eventualna obezvređenja investicionih nekretnina. Postupci za obezvređenje su isti kao kod nekretnina i opreme.

2.11 Finansijska sredstva

Društvo klasifikuje svoja finansijska sredstva u sledeće kategorije: potraživanja i finansijska sredstva raspoloživa za prodaju. Klasifikacija zavisi od svrhe za koju su finansijska sredstva pribavljena. Rukovodstvo vrši klasifikaciju svojih finansijskih sredstava u momentu inicijalnog priznavanja, a ponovnu proveru njihove označene namjene vrši na svaki datum izveštavanja.

(a) Potraživanja

Potraživanja predstavljaju nederivativna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Uključuju se u tekuća sredstva, osim ukoliko su im rokovi dospelja duži od 12 meseci nakon datuma bilansa stanja. U tom slučaju se klasifikuju kao dugoročna sredstva.

Potraživanja i ulaganja koja se drže do roka dospelja se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope.

(b) Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju

Finansijska sredstva koja su raspoloživa za prodaju su ona finansijska sredstva koja nisu:

- zajmovi i potraživanja koji su potekli od strane Društva,
- ulaganja koja se drže do dospelja, ili
- finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja.

Finansijsko sredstvo se klasifikuje kao finansijsko sredstvo koje je raspoloživo za prodaju ukoliko sasvim ne pripada ni jednoj od tri druge kategorije finansijskih sredstava (finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja, finansijska sredstva koja se drže do dospelja i zajmovi i potraživanja koji su potekli od strane Društva).

Društvo je izvršilo procijenu fer vrijednost ulaganja raspoloživih za prodaju na dan 31.decembar 2009. godine.

Na svaki datum bilansa stanja Društvo vrši procjenu podataka kako bi utvrdilo da li postoji objektivan dokaz da je umanjena vrijednost nekog finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. U slučaju vlasničkih hartija od vrednosti klasifikovanih kao raspoložive za prodaju, značajan ili konstantan odložen pad fer vrijednosti hartija od vrednosti ispod njihove nabavne vrijednosti smatra se indikatorom da je došlo do umanjenja vrijednosti hartije od vrijednosti.

2.12 Ulaganja u zavisna i pridružena društva

Ulaganja u zavisna i pridružena društva su prikazana po nabavnoj vrijednosti jer nisu materijalno značajni za finansijske izvještaje Društva.

Ulaganja u zavisna društva predstavlja ulaganje u „Lovćen auto“ DOO Nikšić. Rukovodstvo Društva je procijenilo da efekat prikazivanja konsolidovanih finansijskih izvještaja sa „Lovćen auto“ DOO Nikšić, nema materijalno značajan uticaj na priložene finansijske izvještaje Društva, te iste nije prikazalo.

Prezentirani finansijski izvještaji Društva ne uključuju aktivnosti zavisnog društva Akcionarskog društva za reosiguranje Lovćen Re AD, Podgorica, jer je Društvo izvršilo pripajanje ovog zavisnog

društva na dan 12.06.2009. godine. Uporedni podaci Društva za 2008. godinu prikazani su u konsolidovanom obliku.

2.13 Gotovinski ekvivalenti i gotovina

Gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju gotovinu na žiro i deviznim računima Društva i gotovinu u blagajni.

2.14 Kapital

Kapital Društva čini: akcijski kapital, revalorizacione i druge rezerve, fond preventivne i akumulirani gubitak prethodnih godine i neraspoređena dobit, odnosno gubitak tekuće godine.

2.15 Garantne rezerve

Radi obezbjeđenja trajnog izvršenja obaveza, društvo za osiguranje je prema odredbama Zakona o osiguranju, dužno da ima garantnu rezervu. Garantnu rezervu Društva čine:

- 1) osnovni kapital,
- 2) rezerve iz dobiti,
- 3) dio neraspoređena dobit iz ranijih godina najviše do 50%
- 4) dio neraspoređene dobiti tekuće godine najviše do 50%, pod uslovom da utvrđeni iznos ne prelazi prosječnu vrijednost neto dobiti ostvarene u posljednje tri godine i da ne prelazi 25% iznosa garantne rezerve;
- 5) revalorizacione rezerve.

Rezerve iz dobiti i revalorizacione rezerve ne mogu činiti više od 20% iznosa garantne rezerve.

Garantna rezerva umanjuje se za stečene sopstvene akcije, gubitak iz ranijih godina i gubitak iz tekuće godine.

2.16 Ostale dugoročna rezervisanja

Dugoročna rezervisanja se formiraju za sadašnje obaveze, koje proizilaze iz proteklih događaja, koje će se izmirivati u periodu, koji nije tačno utvrđen i čija veličina se može pouzdano ocijeniti.

Formiranje rezervisanja ne zavisi od budućeg poslovanja.

Rezervisanja se formiraju za sledeće namjene:

- za jubilarne nagrade
- za neiskorišćene godišnje odmore i
- za otpremnine kod odlaska u penziju.

Vrijednost rezervisanja mora biti istovjetna sadašnjoj vrijednosti izdataka, koji su po očekivanju neophodni za izmirenje obaveze.

Ova rezervisanja se knjiže na osnovu aktuarskih obračuna. Obračun rezervisanja urađen je na osnovu metoda planirane značajnosti jedinica odnosno metode obračunavanja zarada srazmjerno sa obavljenim poslom. Rezervisanja se diskontuju u cjelosti, a takođe i dio obaveza, koji dopijeva za plaćanje u roku od 12 mjeseci od datuma bilansa.

2.17 Tehničke rezerve

Formiranje tehničkih rezervi je propisano sa Zakonom o osiguranju, njegovim podzakonskim aktima i internim pravilnicima.

Osiguravajuće društvo mora za sve poslove osiguranja, koje obavlja, formirati odgovarajuća tehničke rezerve, koje su namijenjene pokriću budućih obaveza iz osiguranja i eventualnih gubitaka zbog rizika, koji proizilaze iz poslova osiguranja, koje obavlja.

Osiguravajuće društvo mora formirati sledeće vrste tehničkih rezervi:

- rezerve za prenosne premije,
- rezervisanja za štete,
- matematičke rezerve,
- rezerve za izravnavanje rizika i
- rezervacije za neistekle rizike.

Detaljnija pravila i minimalne standarde za obračun tehničkih rezervi, propisuje Agencija za nadzor osiguranja.

U skladu sa Zakonom o osiguranju i propisima Agencije za nadzor osiguranja su u osiguravajućem društvu sastavljeni pravilnici za formiranje svih potrebnih tehničkih rezervi, koje proizilaze iz poslovanja osiguravajućeg društva.

Računovodstveno iskazivanje tehničkih rezervi raščlanjeno je po vrstama rezervi.

2.18 Tekući i odloženi porez na dobit

Tekući porez

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit Crne Gore („Sl.list RCG” br.80/04, 40/08 i 86/09), korišćenjem proporcionalne poreske stope od 9%.

Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se ukalkulisava u punom iznosu, korišćenjem metode obaveza, za privremene razlike koje nastanu između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihovih knjigovodstvenih iznosa u finansijskim izvještajima. Međutim, ukoliko odloženi porez na dobit, pod uslovom da nije računovodstveno obuhvaćen, proistekne iz inicijalnog priznavanja sredstva ili obaveze u nekoj drugoj transakciji osim poslovne kombinacije koja u trenutku transakcije ne utiče ni na računovodstvo ni na oporezivu dobit ili gubitak, tada se on računovodstveno ne obuhvata. Odloženi porez na dobit se odmjerava prema poreskim stopama (i zakonu) koje su na snazi do datuma bilansa stanja i za koje se očekuje da će biti primijenjene u periodu u kome će se odložena poreska sredstva realizovati ili odložene poreske obaveze izmiriti. Odloženo poresko sredstvo se priznaje do iznosa za koji je verovatno da će buduća dobit za oporezivanje biti raspoloživa i da će se privremene razlike izmiriti na teret te dobiti.

Odloženi porezi su obračunati primjenom stope od 9%.

2.19 Primanja zaposlenih

Troškovi penzija i ostalih naknada nakon penzionisanja

Društvo, u normalnom toku poslovanja, vrši plaćanja Crnoj Gori u ime svojih zaposlenih. Svi zaposleni Društva dio su penzionog fonda Crne Gore. Svi doprinosi koji su obavezni prema Fondu PIO Crne Gore se vode kao trošak u periodu kada nastanu. U Društvu ne postoji nijedan drugi penzioni fond niti naknade zaposlenima nakon penzionisanja i stoga nema obaveze u tom smislu. Isto tako, Društvo nema obavezu da obezbjeđuje buduće naknade sadašnjim ni bivšim zaposlenima, već sve naprijed navedeno sprovodi u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju RCG ("Sl. list RCG", br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 81/04, 29/05, 14/07, 47/07, i "Sl. list Crne Gore", br. 12/07 od 14.12.2007, 13/07 od 18.12.2007 i 79/08 od 23.12.2008. godine).

Ostala primanja zaposlenih

Društvo obezbjeđuje zaposlenima, primjenom Kolektivnog ugovora, jubilarne nagrade, regres za korišćenje godišnjeg odmora, sredstva za zimnicu, naknade toplog obroka i prevoza, obezbjeđuje pomoć zaposlenima, na predlog Sindikata, u propisanim slučajevima, po odluci Izvršnog direktora Društva.

Troškovi socijalnog osiguranja

Društvo snosi troškove zaposlenih koji se odnose na obezbjeđenje kao što su zdravstveno osiguranje, penzijsko osiguranje, osiguranje od nezaposlenosti i slično. Ovi iznosi se iskazuju u bilansu uspjeha u okviru troškova zarada.

Otpremnine

Saglasno Kolektivnim ugovorom zaposlenima se isplaćuje otpremnina prilikom odlaska u penziju ili najkasnije u roku od 30 dana od dana odlaska u penziju. Otpremnina se isplaćuje i u slučajevima prestanka potrebe za radom zaposlenih, kada se posebnom odlukom nadležnog organa u Društvu utvrđuje Program ostvarivanja prava zaposlenih za čijim je radom prestala potreba (višak radnika). Kao poseban vid otpremnine postoji davanje u slučaju sporazumnog raskida radnog odnosa, kao način podsticanja smanjenja broja zaposlenih, uz njihovu saglasnost. U svim navedenim slučajevima isplatom otpremnine prestaju materijalne ili bilo kakve druge obaveze Društva prema zaposlenima koji su primili otpremninu.

3. Upravljanje finansijskim rizikom

3.1 Rizik osiguranja

Rizike koji svaki od ugovora o osiguranju nosi čine mogućnost da se osigurani događaj desi, kao i neodređenost iznosa odštete koji se po tom osnovu traži. Po samoj prirodi ugovora o osiguranju, ovaj rizik zavisi od slučajnosti i zbog toga je nepredvidiv.

3.2 Rizik osiguranja lica

Učestalost i težina šteta zavisi od nekoliko činilaca. Najznačajniji su povišeni nivo naknade po osnovu štete nastale usled izloženosti rizicima od povreda ili bolesti. Društvo upravlja ovim rizicima strategijom osiguranja, odgovarajućim ugovorima o reosiguranju i proaktivnim odnosom prema štetama.

3.3 Ugovori o osiguranju imovine

U vezi sa ugovorima o osiguranju imovine Društvo je izloženo rizicima od teže prirodne nepogode (poplave, olujne vjetrove itd.), i rizicima od šteta za požare i kvarove opreme osiguranika. Za određene vrste ugovora Društvo ima ograničen broj šteta koje po polisi isplaćuje ili ograničenu ukupnu sumu koju isplaćuje po polisi u toku godine.

3.4 Tržišni rizik

Poslovanje Društva je izloženo tržišnom riziku koji obuhvata rizik od deviznih kolebanja, rizik kamatnih stopa, fer vrijednosti i rizik cijena. Cjelokupan program upravljanja rizikom usmjeren je na nepredvidivost finansijskih tržišta i nastoji da svede na minimum potencijalne negativne uticaje na finansijsko poslovanje Društva. Upravljanje rizikom obavlja Rukovodstvo na osnovu politika koje odobri Odbor direktora. Odbor direktora donosi, u pisanoj formi, osnovna pravila za sveukupno upravljanje rizikom, kao i politike, takođe u pisanoj formi, koje obuhvataju posebne oblasti kao što su devizni rizik, kamatni rizik, kreditni rizik, i ulaganje viška likvidnih sredstava

3.5 Devizni rizik

Društvo je izloženo deviznom riziku koji proističe iz poslovanja sa različitim valutama. Devizni rizik proističe iz obračuna i uplata šteta u inostranstvu i aktuelnih priznatih obaveza. Devizni rizik se javlja kada se buduće trgovinske transakcije i priznata sredstva i obaveze denominuju u valuti koja nije funkcionalna valuta Društva. Rukovodstvo je zaduženo da rukovodi neto pozicijom u svakoj stranoj valuti.

3.6 Kreditni rizik

Društvo nema značajne koncentracije kreditnog rizika. Učesnici u poslu i gotovinske transakcije su ograničeni na finansijske institucije visokog kreditnog kvaliteta. Preduzeće ima politike kojima se ograničava obim kreditnog izlaganja prema svakoj pojedinačnoj finansijskoj instituciji.

Društvo je izloženo kreditnom riziku, koji predstavlja rizik da suprotna strana neće biti sposobna da plati pun iznos duga o dospeljeću. Područja u kojima je Društvo izloženo kreditnom riziku su:

- udio reosiguravača u obavezama po osnovu osiguranja,
- potraživanja od reosiguravača po osnovu već isplaćenih šteta,

- potraživanja od potpisnika ugovora o osiguranju,
- potraživanja od posrednika pri osiguranju.

3.7 Rizik likvidnosti

Oprezno upravljanje rizikom likvidnosti podrazumijeva održavanje dovoljnog iznosa novčanih sredstava i hartija od vrijednosti namijenjenih prodaji, raspoloživost finansiranja preko odgovarajućeg iznosa kreditnih obaveza i mogućnosti da se izravna pozicija na tržištu.

4. Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja

Računovodstvene procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna. Društvo pravi procjene i pretpostavke koje se odnose na budućnost. Rezultirajuće računovodstvene procjene se nekada mogu razlikovati od ostvarenih rezultata.

5. Uporedni podaci

Ukoliko je potrebno, Društvo reklasifikuje uporedne podatke, kako bi se postigla konzistentnost sa podacima iz finansijskih izvještaja za tekuću godinu. U finansijskim izvještajima za 2009. godinu reklasifikacija uporednih podataka (2008. godina) je izvršena na pozicijama bilansa stanja, kako je prikazano u tabeli dolje:

U hiljadama EUR	2008	2008 korigovano	Razlika	Objašnjenje razlike
AKTIVA				
Nematerijalna ulaganja	732	444	(288)	Smanjenje zbog promjene računovodstvene politike za nematerijalna ulaganja u iznosu od EUR 288 hiljada.
Nekretnine i oprema	20.390	10.368	(10.022)	Smanjenje zbog promjene računovodstvene politike nekretnina i opreme u iznosu od EUR 4.706 hiljada i umanjnje za prenos sa nekretnina i opreme na investicione nekretnine u toku u iznosu od EUR 5.316 hiljada.
Investicione nekretnine	5.930	9.800	3.870	Povećanje za prenos sa nekretnina i oprema u iznosu od EUR 5.316 hiljada i smanjenje zbog promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine u iznosu od EUR 1.446 hiljada.
Udio saosiguranja i reosiguranja u tehničkim rezervama	-	521	521	Povećanje aktive za udio reosiguranja i saosiguranja u tehničkim rezervama u iznosu od EUR 521 hiljadu koji je na dan 31.12.2008. godine u pasivi prikazan kao umanjnje rezervisanja za štete.
Ulaganja u zavisna i pridružena društva, finansijski plasmani, potraživanja, ostala sredstva i gotovina i gotovinski ekvivalenti	32.570	32.570	-	Nije bilo promjena početnih stanja.
Ukupna aktiva	59.622	53.703	(5.919)	

U hiljadama EUR	2008	2008 korigovano	Razlika	Objašnjenje razlike
PASIVA				
Akcijski kapital	10.532	10.532	-	Nije bilo promjena početnih stanja.
Rezerve iz dobiti	3.651	3.651	-	Nije bilo promjena početnih stanja.
Revalorizacione rezerve	9.403	4.997	(4.406)	Smanjenje zbog promjene računovodstvene politike za nematerijalna ulaganja i nekretnine i opremu u iznosu od EUR 4.406 hiljada.
Gubitak prethodnih godina Neraspoređena dobit tekuće godine	473	(2.609) 473	(2.609)	Povećanje gubitka za iznos rezervisanih šteta koje su nastale i prijavljene u periodu prije 2008. godine u iznosu od EUR 1.107 hiljada i povećanje gubitka zbog promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine u iznosu od EUR 1.502 hiljade.
Ukupan kapital	24.059	17.044	(7.015)	- Nije bilo promjena početnih stanja.
Bruto tehničke rezerve i ostala dugoročna rezervisanja	31.869	33.497	1.628	Povećanje za iznos rezervisanih šteta koje su nastale i prijavljene u periodu prije 2008. godine u iznosu od EUR 1.107 hiljada i povećanje za udio reosiguranja i saosiguranja u tehničkim rezervama u iznosu od EUR 521 hiljadu koji je u početnom stanju za 2009. godinu prikazan u aktivi.
Odloženi porezi	975	539	(436)	Smanjenje odloženog poreza zbog promjene računovodstvene politike za nematerijalna ulaganja i nekretnine i opremu u iznosu of EUR 436 hiljade.
Obaveze iz poslova osiguranja i ostale obaveze	2.719	2.623	(96)	Smanjenje za obaveze za poreze zbog promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine.
Ukupne obaveze	35.563	36.660	1.096	
Ukupno kapital i obaveze	59.622	53.703	(5.919)	

6. Prihodi od premija osiguranja i saosiguranja

Prihodi od premija osiguranja i saosiguranja se odnose na sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008
Prihodi od premija neživotnih osiguranja i saosiguranja	33.475	35.634
Premija prenijeta u saosiguranje	(754)	-
Premija prenijeta u reosiguranje	(5.770)	(5.536)
Neto premija neživotnih osiguranja	26.951	30.098
Promjena na rezervisanjima prenosnih premija	748	(2.071)
Promjena na rezervisanjima prenosnih premija,udio reosiguravača	125	326
Ukupno neživotna osiguranja	27.824	28.353
Prihodi od premija životnih osiguranja	1.325	1.475
Promjena na rezervisanjima prenosnih premija	(1)	-
Ukupno životna osiguranja	1.324	1.475
Ukupno	29.148	29.828

U hiljadama EUR	2009		
Vrste osiguranja	Bruto premija	Udio sa/re-osiguranja	Neto premija
Osiguranje nezgode	6.692	(109)	6.583
Osiguranje kopnenih motornih vozila - kasko	3.788	(145)	3.643
Osiguranje aviona - kasko	1.213	(972)	241
Osiguranje plovila - kasko	342	(270)	72
Osiguranje prevoza robe	334	(129)	205
Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	2.460	(2.137)	323
Ostala imovinska osiguranja	2.096	(1.247)	849
Osiguranje odg. od korišćenja motornih vozila	15.101	(435)	14.666
Osiguranje odgovornosti od korišćenja letilica	870	(743)	127
Osiguranje odgovornosti od korišćenja plovila	158	(141)	17
Opšte osiguranje od odgovornosti	363	(196)	167
Osiguranje kredita	53	-	53
Osiguranje kaucija	5	-	5
Ukupno osiguranja imovine	33.475	(6.524)	26.951
Životno osiguranje	1.325	-	1.325
Ukupno životna osiguranja	1.325	-	1.325
Ukupno	34.800	(6.524)	28.276

U hiljadama EUR	2008		
Vrste osiguranja	Bruto premija	Udio sa/re-osiguranja	Neto premija
Osiguranje nezgode	6.923	(61)	6.861
Osiguranje kopnenih motornih vozila - kasko	5.524	(96)	5.428
Osiguranje aviona - kasko	542	(702)	(159)
Osiguranje plovila - kasko	420	(397)	23
Osiguranje prevoza robe	465	(121)	344
Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	2.290	(1.460)	830
Ostala imovinska osiguranja	2.778	(1.372)	1.406
Osiguranje odg. od korišćenja motornih vozila	15.604	(561)	15.044
Osiguranje odgovornosti od korišćenja letilica	438	(499)	(61)
Osiguranje odgovornosti od korišćenja plovila	194	(182)	12
Opšte osiguranje od odgovornosti	366	(85)	281
Osiguranje kredita	88	-	88
Osiguranje kaucija	1	-	1
Ukupno osiguranja imovine	35.634	(5.536)	30.098
Životno osiguranje	1.475	-	1.475
Ukupno životna osiguranja	1.475	-	1.475
Ukupno	37.109	(5.536)	31.573

7. Prihodi od finansijskih investicija

U hiljadama EUR	2009	2008
Prihodi od kamata	815	1.017
Prihodi od dividendi	-	27
Prihodi od investicionih nekretnina	111	123
Prihodi od prodaje hartija od vrijednosti	115	209
Ostali prihodi od finansijskih investicija	26	66
Ukupno	1.067	1.442

8. Ostali prihodi iz poslovanja

U hiljadama EUR	2009	2008
Provizija reosiguranja	765	786
Prihodi od posredovanja u saosiguranju	381	-
Zelena karta	418	469
Prihodi od ukidanja i smanjenja dugoročnih rezervisanja	159	579
Prihodi od ukidanja rezervi sigurnosti	1.101	-
Promjene prenosne premije za troškove pribave	233	710
Ostali poslovni prihodi	92	73
Ukupno	3.149	2.617

Zakon o osiguranju koji je stupio na snagu 01.01.2007. godine ne predviđa obavezu izdvajanja rezervi sigurnosti. Rukovostvo Društva je donijelo odluku da sredstva u iznosu od EUR 1.101 hiljadu, koja su bila rezervisana za ovu svrhu, ukine (Odluka Izvršnog direktora broj 03-425/1-1 od 28.12.2009. godine).

9. Ostali prihodi

U hiljadama EUR	2009	2008
Prihodi od naplaćenih potraživanja iz ranijih perioda	329	344
Ostali neposlovni prihodi	200	185
Ukupno	529	529

10. Neto rashodi šteta

U hiljadama EUR	2009	2008
Bruto likvidirane štete	19.379	16.035
Troškovi likvidacije šteta	1.373	1.544
Bruto rashodi šteta - neživot	20.752	17.579
Prihodi od regresa	(322)	(183)
Udio saosiguranja u likvidiranim štetama	(223)	-
Udio reosiguranja u likvidiranim štetama	(1.424)	(1.431)
Promjena bruto rezervisanja za štete	5.876	2.107
Promjena udijela sa/reosiguranja u rezevisanjima za štete	(306)	(527)
Neto rashodi šteta - neživot	24.353	17.545
Bruto likvidirane štete	628	385
Troškovi likvidacije šteta	50	40
Bruto rashodi šteta - život	678	425
Promjena bruto rezervisanja za štete	475	17
Neto rashodi šteta - život	1.153	442
Ukupno neto rashodi šteta	25.506	17.987

U hiljadama EUR		2009	
Vrste osiguranja	Bruto štete	Udio reosiguranja	Neto štete
Osiguranje nezgode	5.104	-	5.104
Osiguranje kopnenih motornih vozila - kasko	2.886	-	2.886
Osiguranje plovila - kasko	245	(181)	64
Osiguranje prevoza robe	11	-	11
Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	435	(170)	265
Ostala imovinska osiguranja	1.604	(635)	969
Osiguranje odg. od korišćenja motornih vozila	10.228	(347)	9.881
Osiguranje odgovornosti od korišćenja letilica	76	(71)	5
Opšte osiguranje od odgovornosti	155	(20)	135
Osiguranje kredita	8	-	8
Ukupno osiguranja imovine	20.752	(1.424)	19.328
Životno osiguranje	678	-	678
Ukupno životna osiguranja	678	-	678
Ukupno	21.430	(1.424)	20.006

U hiljadama EUR		2008	
Vrste osiguranja	Bruto štete	Udio reosiguranja	Neto štete
Osiguranje nezgode	4.986	(41)	4.945
Osiguranje kopnenih motornih vozila - kasko	2.551	-	2.551
Osiguranje plovila - kasko	124	-	124
Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	442	(382)	60
Ostala imovinska osiguranja	1.070	(711)	359
Osiguranje odg. od korišćenja motornih vozila	8.245	(256)	7.989
Osiguranje odgovornosti od korišćenja letilica	-	(41)	(41)
Opšte osiguranje od odgovornosti	158	-	158
Osiguranje kredita	3	-	3
Ukupno osiguranja imovine	17.579	(1.431)	16.156
Životno osiguranje	425	-	425
Ukupno životna osiguranja	425	-	425
Ukupno	18.004	(1.431)	16.573

Rezultat reosiguranja

U hiljadama EUR	2009	2008
Premija reosiguranja	(5.770)	(5.536)
Promijena udjela reosiguranja u prenosnoj premiji	125	326
Udio reosiguranja u likvidiranim štetama	1.424	1.431
Promijena udjela reosiguranja u rezevisanjima za štete	306	527
Neto rezultat poslova reosiguranja	(3.915)	(3.252)
Provizija reosiguranja	765	786
Bruto rezultat poslova reosiguranja	(3.150)	(2.466)

11. Promijene ostalih neto tehničkih rezervi

U hiljadama EUR	2009	2008
Promijena na rezervisanjima za matematičku rezervu	199	363
Promijena na rezervisanjima za izravnanje rizika	(561)	1.641
Promijena na rezervisanjima za neistekle rizike	87	-
Neto rashodi šteta - neživot	(275)	2.004

12. Operativni troškovi – po vrstama

U hiljadama EUR	2009	2008
Troškovi pribave osiguranja	7.786	7.172
Troškovi uprave	3.534	4.091
Ukupno	11.320	11.263

12.1 Operativni troškovi po vrstama i poslovnim segmentima

U hiljadama EUR	2009		
	Neživot	Život	Ukupno
1. Troškovi pribavljanja osiguranja (provizije)	2.079	22	2.101
2. Amortizacija sredstava, neophodnih za poslovanje	540	24	564
3. Troškovi rada	5.112	224	5.336
- zarade zaposlenih	2.454	107	2.561
- troškovi poreza, doprinosa i zarade	1.817	80	1.897
- ostali troškovi rada	841	37	878
4. Troškovi usluga fizičkih lica koja ne obavljaju djelatnost	75	3	78
5. Ostali troškovi poslovanja	3.173	68	3.241
- troškovi reprezentacije, reklame, sajmova	1.322	-	1.322
- troškovi materijala i energije	528	15	544
- troškovi usluga održavanja	233	8	241
- povraćaj troškova vezanih za radni odnos	69	3	72
- troškovi intelektualnih i ličnih usluga	118	2	120
- dažbine koje ne zavise od posl. rezultata, osim troš. osiguranja	128	6	134
- troškovi usluga saobraćaja i veza	169	7	176
- troškovi premija osiguranja	155	7	162
- troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	84	3	87
- zakupnine	131	6	137
- troškovi usluga stručnog obrazovanja	27	1	28
- ostali troškovi usluga	209	10	218
Ukupno	10.979	341	11.320

U hiljadama EUR	2008		
	Neživot	Život	Ukupno
1. Troškovi pribavljanja osiguranja (provizije)	2.334	45	2.379
2. Amortizacija sredstava, neophodnih za poslovanje	462	20	482
3. Troškovi rada	5.041	218	5.259
- zarade zaposlenih	2.458	106	2.564
- troškovi poreza, doprinosa i zarade	1.951	85	2.036
- ostali troškovi rada	632	27	659
4. Troškovi usluga fizičkih lica koja ne obavljaju djelatnost	103	5	108
5. Ostali troškovi poslovanja	2.917	118	3.035
- troškovi reprezentacije, reklame, sajmova	1.035	46	1.081
- troškovi materijala i energije	585	26	611
- troškovi usluga održavanja	243	7	250
- povraćaj troškova vezanih za radni odnos	91	4	95
- troškovi intelektualnih i ličnih usluga	97	4	101
- dažbine koje ne zavise od posl. rezultata, osim troš. osiguranja	93	4	97
- troškovi usluga saobraćaja i veza	158	7	165
- troškovi premija osiguranja	135	6	141
- troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	118	1	119
- zakupnine	161	7	168
- troškovi usluga stručnog obrazovanja	16	1	17
- ostali troškovi usluga	185	5	190
Ukupno	10.857	406	11.263

12.2 Operativni troškovi po vrstama i funkcionalnim grupama
U hiljadama EUR

	2009		
	Ukupno	Troškovi pribave	Troškovi uprave
1. Troškovi pribavljanja osiguranja (provizije)	2.101	2.101	-
2. Amortizacija sredstava, neophodnih za poslovanje	564	306	258
3. Troškovi rada	5.336	2.894	2.442
- zarade zaposlenih	2,561	1.389	1.172
- troškovi poreza, doprinosa i zarade	1,897	1.029	868
- ostali troškovi rada	878	476	402
4. Troškovi usluga fizičkih lica koja ne obavljaju djelatnost	78	42	36
5. Ostali troškovi poslovanja	3.241	2.443	798
- troškovi reprezentacije, reklame, sajmovi	1,322	1.322	0
- troškovi materijala i energije	543	375	168
- troškovi usluga održavanja	241	131	110
- povraćaj troškova vezanih za radni odnos	72	39	33
- troškovi intelektualnih i ličnih usluga	120	65	55
- dažbine koje ne zavise od posl. rezultata osim troš. osig.	134	73	61
- troškovi usluga saobraćaja i veza	177	96	81
- troškovi premija osiguranja	162	88	74
- troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	87	47	40
- zakupnine	137	74	63
- troškovi usluga stručnog obrazovanja	28	15	13
- ostali troškovi usluga	218	118	100
Ukupno	11.320	7.786	3.534

U hiljadama EUR **2008**

	Ukupno	Troškovi pribave	Troškovi uprave
1. Troškovi pribavljanja osiguranja (provizije)	2.378	2.378	-
2. Amortizacija sredstava, neophodnih za poslovanje	482	264	218
3. Troškovi rada	5.260	2.838	2.422
- zarade zaposlenih	2.564	1.378	1.186
- troškovi poreza, doprinosa i zarade	2.036	1.105	931
- ostali troškovi rada	660	355	305
4. Troškovi usluga fizičkih lica koja ne obavljaju djelatnost	107	59	48
5. Ostali troškovi poslovanja	3.036	1.633	1.403
- troškovi reprezentacije, reklame, sajmovi	1.081	592	489
- troškovi materijala i energije	611	334	277
- troškovi usluga održavanja	250	138	112
- povraćaj troškova vezanih za radni odnos	95	47	48
- troškovi intelektualnih i ličnih usluga	100	46	54
- dažbine koje ne zavise od posl. rezultata osim troš. osig.	98	54	44
- troškovi usluga saobraćaja i veza	165	90	75
- troškovi premija osiguranja	142	78	64
- troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	119	59	60
- zakupnine	168	92	76
- troškovi usluga stručnog obrazovanja	16	9	7
- ostali troškovi usluga	191	94	97
Ukupno	11.263	7.172	4.091

13. Rashodi finansijskih investicija

U hiljadama EUR	2009	2008
Rashodi amortizacije investicionih nekretnina	73	55
Negativne kursne razlike	25	166
Rashodi kamata	1	-
Ostali rashodi finansijskih investicija	1	44
Ukupno	100	265

14. Ostali rashodi poslovanja

U hiljadama EUR	2009	2008
Troškovi za preventivu obaveznih osiguranja	442	168
Troškovi nadzornog organa	401	331
Doprinos garantnom fondu obaveznih osiguranja	708	854
Ispravka potraživanja imovinskih osiguranja	2.306	751
Ispravka potraživanja osiguranja života	-	59
Ukupno	3.857	2.163

15. Ostali rashodi

U hiljadama EUR	2009	2008
Troškovi rezervisanja za nerealizovane godišnje odmore	6	-
Troškovi obezvređivanja plasmana i kapitala	46	13
Otpis ostalih potraživanja	416	96
Ostali neposlovni rashodi	227	66
Ukupno	695	175

16. Porez na dobit

Porez da dobit za 2009. godinu iznosi EUR 63 hiljade. Zbog ostvarenog gubitka u 2009. godini Društvo je na dan 31.12.2009. godine iskazalo porez na kapitalnu dobit u iznosu od EUR 5 hiljada i odloženi porez u iznosu od EUR 58 hiljada.

Na dan 31.12.2008. godine Društvo je iskazalo porez na dobit u inosu od EUR 86 hiljada i to: tekući porez u iznosu od EUR 41 hiljadu i odloženi porez u iznosu od EUR 45 hiljada.

17. Nematerijalna ulaganja

U hiljadama EUR	Softveri i licence za softvere
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 01.01.2009. godine	1.167
Korekcija početnog stanja – promjena računovodstvene politike	(255)
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	912
Nove nabavke / uvećanje	40
Stanje na dan 31.12.2009. godine	952
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 01.01.2009. godine	(435)
Korekcija početnog stanja – promjena računovodstvene politike	(33)
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	(468)
Obračunata amortizacija	(186)
Stanje na dan 31.12.2009.godine	(654)
Neotpisana vrijednost	
Na dan 01.01.2009. godine	444
Na dan 31.12.2009. godine	298

Korekcija početnog stanja je nastala zbog promjene računovodstvene politike za nematerijalnu imovinu. Društvo je do 31.12.2008. godine primjenjivalo model revalorizovane vrijednosti, a u toku 2009. godine je promijenjena računovodstvena politika i na dan 31.12.2009. godine je primijenjen model nabavne vrijednosti.

18. Nekretnine i oprema

U hiljadama EUR	Zemljište	Gradevinski objekti	Oprema	Ostala materijalna imovina	Investicije u toku	Avansi za osnovna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost							
Stanje na dan 1.1.2009.	58	12.494	1.740	146	7.343	160	21.941
Korekcija početnog stanja - promjena računovodstvene politike	-	(3.579)	-	-	-	-	(3.579)
Korekcija početnog stanja – prenos na investicione nekretnine	-	-	-	-	(5.316)	-	(5.316)
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	58	8.915	1.740	146	2.027	160	13.046
Nove nabavke / višak	-	67	369	5	566	364	1.371
Prenos sa/na	-	471	-	-	(471)	-	-
Prenos sa/na	-	-	-	-	340	(340)	-
Umanjenje	-	-	(15)	-	-	-	(15)
Stanje na dan 31.12.2009.	58	9.453	2.094	151	2.462	184	14.402
Ispravka vrijednosti							
Stanje na dan 1.1.2009.	-	(815)	(735)	-	-	-	(1.550)
Korekcija početnog stanja – promjena računovodstvene politike	-	(1.128)	-	-	-	-	(1.128)
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	-	(1.943)	(735)	-	-	-	(2.678)
Ispravka vrijednost (nova) na 1.1.2009.	-	(135)	(344)	-	-	-	(479)
Umanjenje	-	-	12	-	-	-	12
Stanje na dan 31.12.2009.	-	(2.078)	(1.067)	-	-	-	(3.145)
Neotpisana vrijednost							
Na dan 01.01.2009.	58	6.972	1.005	146	2.027	160	10.368
Na dan 31.12.2009.	58	7.375	1.027	151	2.462	184	11.257

Korekcija početnog stanja je nastala zbog promjene računovodstvene politike za nekretnine i opremu. Društvo je do 31.12.2008. godine primjenjivalo model revalorizovane vrijednosti, a u toku 2009. godine je promijenjena računovodstvena politika i na dan 31.12.2009. godine je primijenjen model nabavne vrijednosti.

19. Investicione nekretnine

U hiljadama EUR	Građevinski objekti	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost			
Stanje na dan 1.1.2009.	4.930	1.000	5.930
Korekcija početnog stanja – promjena računovodstvene politike	(1.185)	-	(1.185)
Korekcija početnog stanja – donos sa nekretnina i opreme (investicije u toku)	-	5.316	5.316
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	3.745	6.316	10.061
Prenos sa / na	4.601	(4.601)	-
Stanje na dan 31.12.2009.	8.346	1.715	10.061
Ispravka vrijednosti			
Stanje na dan 1.1.2009.	-	-	-
Korekcija početnog stanja – promjena računovodstvene politike	(261)	-	(261)
Korigovano stanje na dan 1.1.2009.	(261)	-	(261)
Obračunata amortizacija	(73)	-	(73)
Stanje na dan 31.12.2009.	(334)	-	(334)
Neotpisana vrijednost			
Na dan 01.01.2009.	3.484	6.316	9.800
Na dan 31.12.2009.	8.012	1.715	9.727

Korekcija početnog stanja je nastala zbog promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine. Društvo je do 31.12.2008. godine primjenjivalo model revalorizovane vrijednosti, a u toku 2009. godine je promijenjena računovodstvena politika i na dan 31.12.2009. godine je primijenjen model nabavne vrijednosti.

U skladu sa Ugovorom o kupovinu poslovnog prostora u izgradnji broj 03-211/1 od 09. aprila 2008. godine potpisanim sa društvom Tilmont d.o.o. Podgorica, Društvo je po osnovu kupovine dijela trgovinskog centra u izgradnji površine 1.600 m² preuzelo obavezu da uplati EUR 2 miliona. Društvo je, u toku 2008. godine, po ovom osnovu uplatilo iznos od EUR 1 milion. Poslije uplate dvije tranše (EUR 600 hiljada i EUR 400 hiljada), došlo je do kašnjenja u realizaciji početka izgradnje zbog čega je Društvo prestalo da plaća dalje ugovorene tranše. Ugovoreni rok završetka objekta je 01. april 2009. godine. Ugovorom je definisano da ukoliko izgradnja ne bude završena u predviđenom roku Društvo ima pravo da izađe iz ugovornog posla i povрати uložena sredstva (EUR 1 milion) u roku od godinu dana od dana uplate uvećana za obračunatu kamatu od 16%, a ukoliko dođe do kašnjenja u vraćanju ovih sredstava zaračunaće se kamata od 20%. Ugovorom je precizno predviđena dinamika plaćanja i uslovi koji trebaju biti ispunjeni da bi se ugovorena dinamika ispoštovala.

Kao sredstvo obezbjeđenja za uplaćena sredstva Društvo je prihvatilo hipoteku na nepokretnostima procijenjene vrijednosti u iznosu od EUR 1.312 hiljada.

19.1 Rezultat iz investicionih nekretnina

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Prihodi od izdavanja investicionih nekretnina	111	111
Rashodi poreza na imovinu	(28)	(28)
Amortizacija investicionih nekretnina	(73)	(54)
Rezultat iz poslova investiranja	10	29
Investicione nekretnina koje se izdaju u zakup	2.973	2.973
Investicije u toku	1.715	6.316
Investicione nekretnine koje se drže radi povećanja vrijednosti	5.373	772
Ukupno	10.061	10.061

20. Ulaganja u zavisna društva

U hiljadama EUR	Procenat učešća	2009	2008 korigovano
Lovćen Auto DOO, Nikšić	100,0000	37	37
Ukupno		37	37

21. Ulaganja u pridružena društva

U hiljadama EUR	Procenat učešća	2009	2008 korigovano
Timont d.o.o. Podgorica	33,3333	85	85
Montenegroberza AD, Podgorica	22,5552	-	26
Nacionalni biro osiguravača Crne Gore	16,6667	50	50
Ukupno		135	161

22. Finansijski plasmani

Finansijski plasmani na dan 31.12.2009. godine iznose EUR 15.271 hiljadu (2008: EUR 20.671 hiljadu) i odnose se na sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Ulaganja raspoloživa za prodaju	4.580	8.615
Depoziti kod banaka i ostali finansijski plasmani	10.691	12.056
Ukupno	15.271	20.671

22.1 Ulaganja raspoloživa za prodaju

Ulaganja raspoloživa za prodaju se odnose na ulaganja u kapital drugih pravnih lica i ulaganja u obveznice.

22.1.1 Ulaganja u kapital drugih pravnih lica su bile sledeće sledeće:

U hiljadama EUR	Procenat učešća	2009	2008 korigovano
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	2,9844	2.726	6.715
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	1,8092	253	264
Podgorička banka AD, Podgorica	0,2605	51	44
Dunav RE	0,7780	36	36
Luka Bar AD, Bar	0,0056	2	2
Kontejnerski terminal i generalni tereti AD, Bar	0,0056	3	0
NLB Montenegrobanka AD, Podgorica	0,0072	5	2
Ukupno		3.076	7.063

Promjene u učešću u kapitalu drugih pravnih lica u iznosu od EUR 3.987 hiljada se odnose na smanjenje fer vrijednosti akcija ovih ulaganja i to:

U hiljadama EUR	2009
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	(3.989)
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	(11)
Podgorička banka AD, Podgorica	7
Kontejnerski terminal i generalni tereti AD, Bar	3
NLB Montenegrobanka AD, Podgorica	3
Ukupno	(3.987)

22.1.2 Ulaganja u obveznice

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Obveznice NLB Montenegrobanke	1.500	1.544
Ostale obveznice	4	8
Ukupno	1.504	1.552

Ulaganja u korporativne obveznice iznose EUR 1.500 hiljada se odnose se na obveznice NLB Montenegrobanke AD, Podgorica. Obveznice NLB Montenegrobanke AD, Podgorica su uzete sa kamatnom stopom od 6.5% na godišnjem nivou i rok dospijeća je 21.07.2010. godine.

22.2. *Depoziti kod banaka i ostali finansijski plasmani*

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Oročeni depoziti kod banaka	8.488	11.209
Kreditni zaposlenima	296	331
Plasmani sredstava strateškim partnerima	1.983	574
Ispravka vrijednosti plasmana sredstava strateškim partnerima	(76)	(58)
Ukupno	10.691	12.056

22.2.1. *Oročeni depoziti kod banaka*

Oročeni depoziti kod banaka se odnose na dugoročne i kratkoročne finansijske plasmane.

Dugoročni finansijski plasmani kod banaka predstavljaju dugoročne depozite kod:

U hiljadama EUR	Kamatna stopa (%)	2009
Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica	3,5-8,5	1.050
Atlas mont banka AD Podgorica	8,1	200
Prva Banka Crne Gore AD Nikšić	7,5-8,5	650
Pro Credit Banka AD Beograd	6,25	533
Ukupno		2.433

Kratkoročni plasman u iznosu od EUR 533 hiljada, odnosi se na finansijski plasman kod Udruženja osiguravajućih organizacija Srbije i Crne Gore, sa kamatnom stopom od 6,25% p.a.

Kratkoročni finansijski plasmani kod banaka predstavljaju kratkoročne depozite kod:

U hiljadama EUR	Kamatna stopa (%)	2009
Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica	7	455
NLB Montenegro banka AD Podgorica	6,7-7,25	1.719
Prva Banka Crne Gore AD Nikšić	7	3.741
Hipotekarna banka AD Podgorica	7,5	140
Ukupno		6.055

22.2.2 *Plasmani sredstava strateškim partnerima*

Plasmani sredstava strateškim partnerima u iznosu od EUR 1,983 hiljade se odnose na sredstva preventive plasirana sa kamatnom stopom od 4,5% do 6,5% godišnje.

23. Udio saosiguranja i reosiguranja u tehničkim rezervama

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Udio saosiguranja u rezervisanim štetama	27	-
Udio reosiguranja u rezervisanim štetama	800	521
Ukupno	827	521

24. Potraživanja

24.1 Potraživanja iz poslova osiguranja

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Potraživanja po osnovu premije osiguranja života	437	228
Ispravka vrijednosti potraživanja po osnovu premija osiguranja	(58)	(59)
Ukupno život (a)	379	169
Potraživanja po osnovu premija neživotnog osiguranja	9.384	9.555
Ispravka vrijednosti potraživanja po osnovu premija osiguranja	(4.396)	(2.367)
Ukupno neživot (b)	4.988	7.188
Potraživanja za zelenu kartu	4	48
Potraživanja za uslužno isplaćene štete	133	169
Potraživanja iz specifičnih poslova	55	147
Potraživanja po osnovu prava na regres u zemlji	12	16
Ispravka vrijednosti potraživanja iz specifičnih poslova	(62)	(32)
Ispravka vrijednosti potraživanja po osnovu prava na regres	(3)	-
Avansi za usluge posredovanja u osiguranju	1.557	1.175
Ukupno ostalo (c)	1.696	1.523
Ukupno potraživanja iz poslova osiguranja (a+b+c)	7.063	8.880

24.1.1 Promjene na potraživanjima po premijama osiguranja života u toku perioda bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 31. decembra	228	43
Fakturisana realizacija	1.325	1.475
Naplaćeno u toku perioda	(1.116)	(1.290)
Stanje 31. decembra	437	228

24.1.2 Promjene na potraživanjima po premijama neživotnih osiguranja u toku perioda bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 01. januara	9.555	7.032
Fakturisana realizacija	34.475	35.634
Naplaćeno u toku perioda	(34.646)	(33.111)
Stanje 31. decembra	9.384	9.555

Najveći dužnici za premije za životno i neživotno osiguranje imovine na dan 31. decembar su:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Montenegro airlines d.o.o. Podgorica	712	408
Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave	479	101
Uprava policije Crne Gore	217	107
Institut dr. Simo Milošević ad Herceg Novi	200	188
Duvan komerc d.o.o. Podgorica	181	180
Solana Bajo Sekulić AD, Ulcinj	133	133
Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	131	92
Gornji Ibar, Rožaje	127	127
Beppler & Jacobson Montenegro d.o.o. Budva	119	70
Olimpia d.o.o Budva	108	46
Duvanski kombinat AD, Podgorica	108	101
Ostali	7.306	8.002
Ukupno	9.821	9.555

24.2 Potraživanja iz poslova saosiguranja i reosiguranja

Potraživanja iz poslova saosiguranja i reosiguranja na dan 31.12.2009. godine iznose EUR 1.093 hiljade (2008: EUR 302 hiljade) i odnose se na potraživanja po osnovu učešća reosiguranja u naknadi šteta.

24.3 Ostala potraživanja

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Potraživanja za kamate	247	54
Potraživanja od zaposlenih	31	50
Potraživanja ostalih kupaca	590	493
Ostala potraživanja	14	39
Ispravka vrijednosti potraživanja od ostalih kupaca	(369)	(6)
Potraživanja za porez	9	56
Ukupno	522	686

25. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Žiro račun	662	1.500
Devizni račun	41	277
Blagajna	2	2
Ukupno	705	1.779

26. Kapital

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Akcijski kapital	10.532	10.532
Rezerve	3.544	3.544
Revalorizacione rezerve	1.379	4.997
Fond preventivne	107	107
Gubitak ranijih godina	(2.176)	(2.609)
Neraspoređena dobit tekućeg perioda	(7.373)	473
Ukupno	6.013	17.044

26.1 Akcijski kapital

26.1.1 Akcije Društva su obične (redovne) akcije koje glase na ime i čine jednu klasu akcija. Nominalna vrijednost jedne akcije iznosi EUR 52. Svaka akcija daje pravo na jedan glas u Skupštini akcionara Društva.

Pregled akcionara na dan 31. decembra 2009. godine je dat u sledećoj tabeli:

Akcionari	Akcijski kapital (u hiljadama EUR)	Broj Akcija	Nominalna vrijednost (EUR)	Učešće u %
Zavarovalnica Triglav	9.415	181.066	52	89,34
SPCP dd Ljubljana	257	4.950	52	2,44
HLT fond	254	4.888	52	2,41
Ostali	606	11.649	52	5,81
Ukupno	10.532	202.553	52	100,00

U toku 2009. godine Društvo je izvršilo usaglašavanja računovstvenih politika sa Grupom Triglav i usvojilo nove računovstvene politike. Ova promjena je dovela do iskazivanja gubitka u prethodnim obračunskim periodima (2006. i 2007. godine) na poziciji „Neraspoređeni gubitak iz prethodnih godina“, a odnosi se na promjenu načina vrednovanja investicionih nekretnina (u iznosu od EUR 1.502 hiljade).

Društvo je izvršilo povećanje nastalih i prijavljenih šteta u iznosu od EUR 1.107 hiljada, a koje se odnose na štete u sporu iz ranijih godina (2007. i ranije) koje su bile stavljene „ad akta“. Ova promjena je dovela do povećanja na poziciji „Neraspoređeni gubitak iz ranijih godina“ za iznos od EUR 1.107 hiljada.

26.1.2 Garantne rezerve

Struktura izračunate garantne rezerve u 2009. godini je sledeća:

U hiljadama EUR	2009.
Akcijski kapital	10.532
Zakonske rezerve	1.912
Neraspoređena dobit prethodih godina	-
Neraspoređena dobit tekuće godine	-
Revalorizacione rezerve	722
Ukupno	13.166
Gubitak prethodih godina	(2.176)
Gubitak tekuće godine	(7.373)
Ukupno	3.617

Visina garantnih rezervi na dan 31.12.2009. godine iznosi EUR 3.617 hiljada i ispod je izračunate margine solventnosti koja iznosi EUR 4.835 hiljada.

Društvo je marginu solventnosti obračunalo u skladu sa Upustvom o načinu utvrđivanja margine solventnosti (Službeni list RCG broj 24/07).

26.2 Revalorizacione rezerve

Revalorizacione rezerve predstavljaju rezerve formirane od pozitivnih efekata u promjeni u fer vrijednosti sledećih sredstava:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Učešća u kapitalu namijenjena prodaji	1.378	4.997
Ukupno	1.378	4.997

26.3 Ostale rezerve

Ostale rezerve predstavljaju transfere sredstava iz neraspoređene dobiti. Ove rezerve se ne mogu distribuirati.

27. Tehničke rezerve

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Prenosne premije	1	0
Matematička rezerva	2.825	2.585
Rezervisanja za nastale i prijavljene štete	152	61
Rezervisanja za nastale a neprijavljene štete	343	0
Rezevisanja za troškove obrade šteta	40	0
Bruto tehničke rezerve život	3.361	2.646
Bruto prenosne premije	12.527	13.274
Troškovi prenosne premije za troškove pribave	(2.836)	(2.603)
Udio reosiguranja u prenosnoj premiji	(1.020)	(895)
Prenosna premija	8.671	9.776
Rezervisanja za nastale i prijavljene štete	12.462	11.930
Rezervisanja za nastale a neprijavljene štete	9.372	4.142
Rezevisanja za troškove obrade šteta	1.547	1.433
Bruto rezervisanja za štete	23.381	17.505
Rezeve za izravnanje rizika	1.079	1.641
Rezeve za neistekle rizike	87	-
Bruto rezerve za rizike	1.166	1.641
Bruto tehničke rezerve neživot	33.218	28.922
Ukupno	36.579	31.568

27.1 Prenosne premije

Promjene na prenosnim premijama osiguranja života u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 01. januar	-	-
Povećanje na prenosnim premijama	1	-
Stanje 31. decembra	1	-

Promjene na prenosnim premijama imovinskih osiguranja u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 01. januar	13.274	11.203
Povećanje na prenosnim premijama	(748)	2.071
Stanje 31. decembra	12.526	13.274

27.2 Rezervisanje za štete

Društvo je u 2009. godini izvršilo obračun nastalih a ne prijavljenih šteta primijenom chain-leader metode što je dovelo do značajnog povećanja ovih rezervacija (EUR 5.230 hiljada). Primjenom načina obračuna Društvo je ispunilo zahtijev koji je propisan Zakonom o osiguranju.

Na dan 31.12.2009. protiv društva se vodi 877 (u 2008. godini 812) sudskih sporova po osnovu redovne djelatnosti u ukupnom iznosu od EUR 9.177 hiljada (u 2008. godini EUR 6.672 hiljade). Najveći broj utuženih zahtjeva, 755 (u 2008. godini 700) odnosi se na obavezno osiguranje motornih vozila.

Promjene na rezervisanim štetama životnog osiguranja u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 1. januara	61	42
Rezervisanja u toku perioda	474	19
Stanje 31. decembra	535	61

Promjene na rezervisanim štetama imovinskog osiguranja u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 1. januara	17.505	15.400
Rezervisanja u toku perioda	5.876	2.105
Stanje 31. decembra	23.381	17.505

Društvo je izvršilo povećanje nastalih i prijavljenih šteta u iznosu od EUR 1.107 hiljada, a koje se odnose na štete u sporu iz ranijih godina (2007. godine i ranije) koje su bile stavljene „ad akta“. Ova promjena je uticala na povećanje početnog stanja rezervisanih šteta za 2009. godinu.

28. Ostala dugoročna rezervisanja

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Rezerve sigurnosti na teret rashoda	-	1.101
Rezervisanja za jubilarne nagrade	179	221
Rezervisanja za otpremnine	437	555
Rezervisanje za nerealizovane godišnje odmore	58	52
Ukupno	674	1.929

Dugoročna rezervisanja su formirana na osnovu izvještaja ovlašćenih aktuara.

29. Odložene poreske obaveze

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Odložena poreska obaveza	240	539
Ukupno	240	539

30. Obaveze iz poslova osiguranja

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Obaveze po osnovu šteta i ugovorenih iznosa	17	0
Obaveze iz direktnih poslova osiguranja života	17	0
Obaveze po osnovu šteta i ugovorenih iznosa	768	575
Obaveze za garantni fond	107	65
Obaveze iz direktnih poslova osiguranja neživota	875	640
Obaveze za premiju saosiguranja u zemlji	65	0
Obaveze za premiju reosiguranja u zemlji	1.133	787
Obaveze za udijeje šteta po osnovu ugovora o reosiguranju	187	1
Obaveze iz poslova saosiguranja i reosiguranja neživota	1.385	788
Obaveze za poreze	-	127
Obaveze za poreze	-	127
Ukupno	2.277	1.555

Promjene na obavezama po osnovu šteta i ugovorenih iznosa osiguranja života u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 1. januar	-	-
Isplaćene štete u toku perioda	(611)	(385)
Likvidirane štete u toku perioda	628	385
Ukupno 31. decembar	17	-

Promjene na obavezama po osnovu šteta i ugovorenih iznosa imovinskih osiguranja u toku godine bile su sledeće:

U hiljadama EUR	2009	2008 korigovano
Stanje 1. januar	575	506
Isplaćene štete u toku perioda	(19.186)	(15.966)
Likvidirane štete u toku perioda	19.379	16.035
Ukupno 31. decembar	768	575

31. Ostale obaveze

U hiljadama EUR	2008	
	2009	korigovano
Kratkoročni finansijski krediti u zemlji	94	1
Obaveze za otpremine	229	-
Obaveze dobavljačima	356	571
Obaveze za poreze i doprinose	114	180
Stambeni fond	120	91
Ostale obaveze	263	225
Ukupno	1.176	1.068

32. Transakcije sa povezanim pravnim licima

Pri sastavljanju ovih finansijskih izvještaja, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Povezana pravna lica mogu ulaziti u transakcije, koje možda nepovezana lica ne bi vršila i transakcije sa povezanim pravnim licima mogu se obavljati pod drugačijim uslovima i u drugačijim iznosima u odnosu na iste transakcije sa nepovezanim pravnim licima.

Priroda odnosa između onih povezanih lica sa kojima je Društvo ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2009. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima Društva na dan i za godinu završenu 31. decembra 2009. i 2008. godine su kao što slijedi:

a) Salda na računima sa povezanim pravnim licima

U hiljadama EUR	Tip odnosa	2009	2008
Kapital			
Kapital	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	9.415	5.082
Kapital	SPCP Ljubljana	257	257
Kapital	FZU HLT Fond Podgorica	254	485
Obaveze			
Obaveze za premiju resaosiguranja	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana – većinski vlasnik	56	-
Obaveze za premiju reosiguranja	Pozavarovalnica „Triglav RE“ DD Ljubljana	364	-
Finansijski instrumenti			
Ulaganja u zavisna društva	Lovćen Auto DOO, Nikšić	37	37
Ulaganja u pridružene entitete	Tilmont DOO Podgorica	85	85
Potraživanja			
Potraživanja za premiju osiguranja	„Auto-Lovćen“ DOO Nikšić	5	271
Potraživanja za premiju osiguranja	„Tilmont“ DOO Podgorica	1	-
Potraživanja za plasmane	„Tilmont“ DOO Podgorica	1.000	-
Potraživanja za avanse	„Auto-Lovćen“ DOO Nikšić	464	300
Potraživanja za plasman iz sredstava preventive	Auto-Lovćen“ DOO Nikšić	500	500
Potraživanja za zelenu kartu i druga potraživanja	„Auto-Lovćen“ DOO Nikšić	25	33
Potraživanja za uslužno isplaćene štete	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	5	-
Potraživanja po osnovu učesća u nastalim štetama iz reosiguranja	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	30	-

b) Transakcije sa povezanim pravnim licima

U hiljadama EUR	Tip odnosa	2009	2008
Prihodi			
Prihodi po osnovu učešća u lik. štetama	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	72	-
Prihodi po osnovu učešća u lik. štetama	Pozavarovalnica „Triglav RE“ DD Ljubljana	539	-
Prihodi po osnovu premije osiguranja	„Auto-Lovčen“ DOO Nikšić	1.180	800
Prihodi po osnovu zakupa	„Auto-Lovčen“ DOO Nikšić	15	5
Prihodi po osnovu kamata	„Auto-Lovčen“ DOO Nikšić	6	-
Prihodi od provizija po ugovoru o reosiguranju	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	7	-
Prohodi od provizija po ugovoru o reosiguranju	Pozavarovalnica „Triglav RE“ DD Ljubljana	495	-
Rashodi			
Razhodi po osnovu raznih troškova	„Auto-Lovčen“ DOO Nikšić	21	33
Rashodi premija sa/reosiguranja	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	41	49
Rashodi premija reosiguranja	Pozavarovalnica „Triglav RE“ DD Ljubljana	1.930	-
Rashodi učesća u premiji saosiguranja	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	43	-
Rashodi učesća u premiji saosiguranja	Pozavarovalnica „Triglav RE“ DD Ljubljana	12	-
Ostali rashodi	Zavarovalnica „Triglav“ DD Ljubljana	7	-

U skladu sa Ugovorom broj 03-211/1, od 09. aprila 2008. godine potpisanim sa firmom Tilmont DOO, Podgorica, po kojem Društvo kao kupac dijela trgovinskog centra u izgradnji od 1.600 m² preuzima obavezu da uplati EUR 2 miliona. Do 31. decembra 2009. godine Društvo je po ovom ugovoru uplatilo EUR 1 milion. Ugovoreni rok završetka objekta je 01. april 2009. godine. Ugovorom je definisano da ukoliko izgradnja ne bude završena u predviđenom roku Društvo ima pravo da izađe iz ugovornog posla i povрати uložena sredstva (EUR 1 milion) u roku od godinu dana od dana uplate uvećana za obračunatu kamatu od 16%, a ukoliko dođe do kašnjenja u vraćanju ovih sredstava zaračunaće se kamata od 20%. Ugovorom je precizno predviđena dinamika plaćanja i uslovi koji trebaju biti ispunjeni da bi se ugovorena dinamika ispoštovala. Poslije uplate dvije tranše (EUR 600 hiljada i EUR 400 hiljada), došlo je, do kašnjenja u realizaciji početka izgradnje iz opravdanih razloga, što spada u element više sile, zbog čega je Društvo prestalo da plaća dalje ugovorene tranše. Poslovna politika Društva je opredijelila stav da se zaključi Aneks osnovnog Ugovora u kojem će se precizirati krajnji rok za završetak ovog posla.

c) Naknade rukovodstvu

Bruto zarada Izvršnom direktoru za njegove usluge izvršene u toku redovnog radnog vremena za 2009. godinu iznosi EUR 128 hiljada, a članovima Odbora direktora Društva iznosi EUR 76 hiljade.

33. Događaji posle datuma bilansa stanja

Nije bilo usklađujućih događaja nakon bilansa stanja koji mogu uticati na finansijski položaj i rezultat Društva na dan 31. decembra 2009. godine.

34. Potencijalne obaveze i rizici poslovanja

a) Oporezivanje

Poreski sistem Crne Gore je u procesu kontinualne revizije i izmjena. Međutim, još uvijek postoje različita tumačenja poreskih propisa. U različitim okolnostima, poreski organi mogu imati različite pristupe određenim pitanjima i mogu utvrditi dodatne poreske obaveze zajedno sa naknadnim zateznim kamatama i penalima. U skladu sa ovim okolnostima Društvo je preduzelo mjere i uskladilo stanje sa Poreskom upravom u toku 2009. godine. Rukovodstvo Društva smatra da su poreske obaveze uključene u ove finansijske izvještaje pravilno iskazane.

b) Polise osiguranja

Društvo poseduje polise osiguranja u pogledu imovine, poslovanja, i zaposlenih u pogledu rizika koji se mogu osigurati.

c) Sudski sporovi

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 27 Društvo vodi određene sudske sporove sa stanjem na dan 31. decembra 2009. godine koji se smatraju uobičajenim za ovu vrstu poslovanja, uključujući sporove po osnovu odštetnih zahtjeva prema različitim polisama osiguranja izdatim od Društva. Premda se ne mogu sa sigurnošću predvidjeti efekti i ishod ovih sporova, rukovodstvo Društva smatra da, uzimajući u obzir iznose rezervisanih sredstava za takve sporove u toku ili naknadne potencijalne odštetne zahtjeve, ishodi sporova u toku ili podnijetih odštetnih zahtjeva kao i onih koji eventualno predstoje protiv Društva, vjerovatno neće imati materijalno značajne negativne efekte na finansijsko stanje ili rezultate poslovanja Društva.

Osim toga, na dan 31.12.2009. godine protiv Društva se vodi 2 radna spora koja se ne odnose na redovnu djelatnost. Društvo takođe vodi dva sudska spora koja se odnose na utvrđivanje prava svojine. Finansijski iskazi ne sadrže korekcije po osnovu ovih sudskih sporova zato što prema procjeni rukovodstva Društva, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Društvo neće biti materijalno izloženo potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

35. Izvještaj aktuara

35.1 Izvještaj aktuara – životno osiguranje

Ovlašćeni aktuar je u svom Izvještaju za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine izrazio mišljenje s rezervom jer postoji rizik da, tarifni sistem po kojem su zaključena životna osiguranja, nije dovoljan za pokrivanje svih obaveza Društva, pa shodno tome postoji i rizik da matematičke rezerve nisu dovoljne za iznos od EUR 185 hiljada.

35.2 Izvještaj aktuara – neživotno osiguranje

Ovlašćeni aktuar je u svom Izvještaju za neživotna osiguranja na dan 31.12.2009. godine izrazio mišljenje s rezervom.

Razlozi za takvo mišljenje su sledeci:

- Društvo na dan 31.12.2009. godine ne ispunjava kriterijume kapitalne adekvatnosti. Izračunata margina solventosti na dan 31.12.2009. godine iznosi EUR 4.835 hiljada, a raspolaže sa garantnom rezervom u visini EUR 3.617 hiljada.
- Društvo po pravilniku o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantnog fonda nema dovoljno ulaganja.
- Unatoč Pravilniku o blizim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete koji formira dio za nastale neprijavljene štete kao produkt koeficijenata i sume likvidiranih i rezervisanih šteta (stara metoda), Društvo je za izračun primijenilo i Chain-ladder metodu. U te svrhe Društvo je 2009. godine započelo sa aktivnostima prikupljanja historijskih podataka koji su nužni za primjenjivanje Chain-ladder metode. Društvo je uspjelo da stvori bazu likvidiranih šteta od 2002. godine koja bi morala biti dovoljna za procjenu visine IBNR šteta. Međutim, Društvo je u tom periodu, a pogotovo u posljednjoj godini imalo nestandardni uzorak likvidacije šteta. Naime, 2009. godine došlo je do ubrzanog rješavanja sudskih sporova i posljedice veće likvidacije starijih šteta. Zbog tog objektivnog razloga, jako je teško odrediti tačnu visinu IBNR šteta na dan 31.12.2009. godine. Primjena Chain-ladder metode za svrhe izračuna IBNR šteta, prouzrokovala je veliko podizanje rezervisanih šteta i posledice većih mjerodavnih šteta. To je i glavni uzrok za gubitak Društva u 2009. godini. Zbog objektivnih razloga teško je presuditi tačnu visinu IBNR šteta, a raspon mogućih vrijednosti prevazilazi razumne granice, i postoji mogućnost, da su i rezervne štete formirane na takav način preniske. Iz tog razloga nije ni kapitalna neadekvatnost razlog za negativno mišljenje, pošto je razlika između garatne rezerve i margine solventosti manja od tačnosti sa kojom možemo procijeniti tačnu visinu IBNR rezervisane štete.

Ukoliko bi se koristio obračun na osnovu podataka o riješenim i rezervisanim nastalim prijavljenim a neriješenim štetama koji je Društvo koristilo u prethodnim periodima, na dan 31.12.2009. godine rezervisanja za nastale a neprijavljene štete bi iznosila EUR 6.540 hiljada, dok prema Chain-ladder metodi iznose EUR 9.372 hiljade.

MIŠLJENJE OVLAŠĆENOG AKTUARA

O FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJIMA

I GODIŠNJEM IZVJEŠTAJU O POSLOVANJU

ZA ŽIVOTNA OSIGURANJA

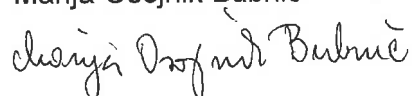
DRUŠTVA LOVČEN OSIGURANJE AD

NA DAN 31.12.2009

U Ljubljani, 27.04.2010

Ovlašćeni aktuar:

Marija Osojnik Bubnič

1. SADRŽAJ

1. SADRŽAJ	2
2. OPŠTI DIO	3
3. POSEBAN DIO	5
4. NAPOMENE	6
5. KONAČNA OCJENA.....	11
6. Mišljenje po članu 18	13
7. Mišljenje po članu 19	16
8. Mišljenje po članu 20 u vezi sa pravilnikom o uslovima i načinu deponovanja i ulaganja sredstava	18
9. Mišljenje po članu 21 u vezi sa pravilnikom o maksimalnim stopama režijskog dodatka	21
10. Mišljenje po članu 22 u vezi sa pravilnikom o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija	21
11. Mišljenje po članu 23 u vezi sa pravilnikom o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve	22
12. Mišljenje po članu 24 u vezi sa pravilnikom o formiranju i korišćenju rezervi za učešće u dobiti	24
13. Mišljenje po članu 25 u vezi s pravilnikom o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza.....	24
14. Mišljenje po članu 26 u vezi s pravilnikom o formiranju i korišćenju rezervi za izravnavanje rizika	26
15. Mišljenje po članu 27 u vezi s pravilnikom o uslovima i načinu saosiguranja i reosiguranja.....	26
16. Mišljenje po članu 28 u vezi s pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja regresov	26
17. Mišljenje po članu 29.....	26

2. OPŠTI DIO

1. Naziv društva – Lovćen osiguranje AD (u daljem tekstu se koristi: Društvo)
2. Sjedište društva – Ulica Slobode 13A, Podgorica
3. Oblik organizovanja – Akcionarsko društvo
4. Broj rješenja, kojim je društvu izdata dozvola za rad – 4/1-12-078/97 od 10.07.1997. godine
5. Broj rješenja o upisu u nadležni registar privrednih društava – Rješenje Privrednog suda u Podgorici, CRPS broj: 4-0000159/001 od 25.07.2002. godine
6. Matični broj - 02018560
7. Poreski identifikacijski broj (PIB) - 66010
8. Vrsta osiguranja za koju je društvo dobilo dozvolu za rad odnosno za koju je registrovano
  - Sve vrste životnih osiguranja osim dobrovoljnog penzijskog osiguranja
  - Sve vrste neživotnih osiguranja
9. Lice odgovorno za zakonitost rada društva
  - Izvršni direktor Radenko Purić
10. Podaci na osnovu kojih se daje ovo mišljenje

Mišljenje se daje na osnovu informacija dobijenih od strane društva Lovćen osiguranje AD i za koje odgovara društvo Lovćen osiguranje AD te na osnovu sledećih pravnih osnova:

  - a) Zakon o osiguranju, Službeni list Crne Gore 78/06 i 19/07
  - b) Uputstvo o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti, Službeni list Crne Gore 24/07
  - c) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, Službeni list Crne Gore 70/08
  - d) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za izravnavanje rizika, Službeni list Crne Gore 70/08
  - e) Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja, Službeni list Crne Gore 70/08

- f) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti, Službeni list Crne Gore 70/08
- g) Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 70/08
- h) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija, Službeni list Crne Gore 70/08
- i) Pravilnik o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara, Službeni list Crne Gore 70/08
- j) Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 38/09, 43/09.

3. POSEBAN DIO

Mišljenje ovlaštenog aktuara o podacima o životnih osiguranjih iz godišnjeg izvještaja društva Lovćen osiguranje AD na dan 31.12.2009. godine dajem na osnovu 17. do 29. člana Pravilnika o sadržini mišljenja ovlaštenog aktuara, Službeni list Crne Gore 70/08.

Društvo je u sklopu pregleda poslovanja za 2009. godinu sa strane ovlaštenog aktuara za životna osiguranja predložilo sledeće akte (poslovna politika Društva):

- 1) opšti i posebni uslovi za osiguranje i tarife premija za životna osiguranja;
- 2) u vezi sa odlukom o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja:
  - a. Odluku o visini maksimalnog samopridržaja društva za 2009. godinu od 30.12.2008. godine.
  - b. Odluku izvršnog direktora sa 8.2.2007. i Odluku sa 23.1.2006. u vezi sa osiguranim sumama za životna osiguranja.
- 3) Pravilnik o uslovima i načinu plasmana sredstava rezervi i fondova osiguranja sa 24.12.1997 i Pravilnik o uslovima i načinu deponovanja sredstava rezervi i ulaganja sredstava društva sa 27.01.2010;
- 4) Pravilnik o maksimalnim stopama režijskog dodatka sa 21.12.2007;
- 5) Pravilnik o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija sa 21.12.2007;
- 6) Pravilnik o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve sa 21.12.2007.;
- 7) Pravilnik o formiranju i korišćenju rezervi za učešće u dobiti sa 21.12.2007;
- 8) Pravilnik o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza (rezervisane štete) sa 21.12.2007;
- 9) Pravilnik o uslovima i načinu saosiguranja i reosiguranja sa 21.12.2007;
- 10) Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja regresa sa 21.12.2007.

Mišljenje o primjeni tih akata u 2009. godini isporučeno je u mišljenjima u vezi sa članovima 18 do 29 Pravilnika o sadržini mišljenja ovlaštenog aktuara, Službeni list Crne Gore 70/08.

4. NAPOMENE

U skladu sa članom 17 Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara sledeće tabele prikazuju informacije za životna osiguranja:

- o broj šteta, prijavljenih u godini 2009 prema godini nastanka šteta i tarifama osiguranja

Tabela 1: Broj šteta, prijavljenih u godini 2009 prema godini nastanka šteta i tarifi osiguranja

Godina nastanka\Tarifa	Broj prijavljenih šteta u 2009		
	1*	2	Ukupno
2006	2		2
2007	1	1	2
2008	75	5	80
2009	341	34	375
Ukupno	419	40	459

* kod Tarife 1 su uključene i štete po priključenom, dodatnom osiguranju nezgode

Tabela je pripremljena na osnovu podataka o likvidiranim štetama životnog osiguranja u 2009. godini i podataka o rezervisanim štetama na dan 31.12.2009. godine.

Na dan 31.12.2009. godine u sporu su dvije štete iz 2007. godine prema Tarifi 2 (smrt) u ukupnom iznosu 20.000 EUR i jedna šteta iz 2008. godine u iznosu 15.938 EUR (Izveštaj popisne komisije na dan 31.12.2009. godine).

- o broj likvidiranih šteta u 2009. godini prema godini nastanka i godini prijave šteta

Tabela 2: Broj likvidiranih šteta u 2009. godini prema godini nastanka i godini prijave štete

Godina nastanka\Godina prijave	Broj likvidiranih šteta u 2009. godini		
	2008	2009	Ukupno
2006		2	2
2007	1	1	2
2008	5	78	83
2009		366	366
Ukupno	6	447	453

Tabele 2 i 3 pripremljene su na osnovu podataka o likvidiranim štetama životnog osiguranja u 2009. godini.

Podaci o likvidiranim štetama nisu odvojeni na redovne štete i štete u sporu, tako da to nije moguće prikazati. Na osnovu dodatnih informacija sa strane Društva samo jedna šteta u sporu bila je riješena v 2009. godini, ali je bila odbijena usled toga nije sadržana u gornjoj tabeli, jer su u tabeli sadržane samo štete, po kojima je bila obračunata šteta u 2009. godini.

- o Iznos likvidiranih šteta u 2009. godini prema godini nastanka šteta i godini prijave šteta

Tabela 3: Iznos šteta u 2009. godini prema godini nastanka šteta i godini prijave šteta

U EUR

Godina nastanka\Godina prijave	Iznos šteta		
	2008	2009	Ukupno
2006		8.764	8.764
2007	10.000	2.744	12.744
2008	17.989	124.600	142.589
2009		462.668	462.668
Ukupno	27.989	598.776	626.765*

*Podatak je uspoređivan sa podatkom o likvidiranim štetama iskazanim u finansijskom izvještaju Društva, gdje je na poziciji bruto likvidiranih šteta iznos od 677.761,50 eura. Trošak obrade likvidiranih šteta iznosi 50.295,52 eura. Razlika od 701,02 eura predstavlja štetu, koja je bila isplaćena u 2009. godini, a riješena u 2008. godini. U 2008. godini i prije u finansijskih izvještajima prikazane su bile isplaćene štete, a u 2009. godini prikazane su likvidirane (obračunate) štete.

- o Društvo kod životnih osiguranja nema obaveza u obliku rentnih šteta.
- o Stepem ažurnosti rešavanja i isplate šteta u 2009. godini je procijenjen na osnovu podataka o rezervisanim štetama na dan 31.12.2008. godine, podataka o prijavljenim, riješenim i isplaćenim štetama u 2009. godini i na osnovu rezervisanih šteta na dan 31.12.2009. godine:

Tabela 4: Stepem ažurnosti rešavanja i isplate šteta za štete nastale u 2008. godini i prije

U EUR

Stepem ažurnosti rešavanja i isplate šteta za štete nastale u 2008. godini i prije*				
Nastale prijavljene štete na 31.12.2008	Isplaćene štete u 2009. godini, nastale u 2008. godini i prije	Nastale prijavljene štete na dan 31.12.2009. godine, nastale u 2008. godini i prije	Nastale neprijavljene štete na dan 31.12.2009. godine, nastale u 2008. godini i prije	Razlika za štete nastale u 2008. godini i prije
60.548	142.589	96.152	98.081	-276.274

*Nisu uključeni troškovi obrade šteta

Društvo na dan 31.12.2008. godine nije formiralo rezerve za neprijavljene štete za životna osiguranja. U 2009. godini Društvo je značajno popravilo evidencije o štetama kot životnih osiguranja, tako da je bilo krajem 2009. godine moguće formirati rezerve za neisplaćene prijavljene i neprijavljene štete životnih osiguranja.

Između isplaćenih šteta u 2009. godini u gornjoj tabeli nalazi se i 49.478 EUR likvidiranih šteta za Tarifu 2 (smrt korisnika kredita), ostalo su u većem dijelu štete iz naslova dopunske nezgode. Nastale prijavljene štete na dan 31.12.2009. godine, koje su nastale

u 2008. godini i prije, nanose se na štete po Tarifi 2 (neočekivano više šteta iz ovog osiguranja zbog neadekvatne provjere zdravstvenog statusa u toku prijema u osiguranje). Nastale neprijavljene štete na dan 31.12.2009. godine, koje su nastale u 2008. godini ili prije, uglavnom su štete iz dopunske nezgode (78% iznosa).

- o Prosječan vremenski rok rješavanja šteta od dana prijave do dana likvidacije šteta za životna osiguranja izračunat je na osnovu podataka o likvidiranim štetama životnog osiguranja u 2009. godini.

Tabela 5: Prosječan vremenski rok rješavanja šteta u 2009. godini

Vrsta štete\Tarifa	Prosječan vremenski rok rješavanja šteta		
	1	2	Ukupno
Smrt	12	48	42
Istjek	9		9
Otkup	6		6
Priključna nezgoda - smrt	7		7
Priključna nezgoda - invaliditet	20		20
Priključna nezgoda - dnevna naknada	16		16
Mješovita vrsta štete	17		17
Samoubistvo	92	232	162
Prosječno ukupno	11	53	15

Tabela pokazuje, da se štete životnog osiguranja rješavaju dosta brzo, osim u slučaju smrti, gde traje rješavanje u prosjeku 42 dana. Iz tabele vidljivo je, da ima Društvo probleme kod rješavanja šteta od uzroka smrti kod Tarife 2 (u 2009. godini Društvo je imalo probleme u vezi sa štetama, koje su nastale kao rezultat neadekvatne provjere zdravstvenog statusa kod pristupanja u osiguranje). Društvo je dugo rješavalo štete od uzroka smrti radi samoubistva (2 štete).

Prema uslovima Društvo je dužno isplatiti dio ili cijelu osiguranu sumu u roku od četrnaest dana, računajući od dana kada je osiguravač primio zahtjev, odnosno od dana kada je utvrđeno postojanje obaveze i njen iznos, odnosno od dana, kada je osiguratelj stigao poslednji dokazni dokument. Na osnovu gore izloženih informacija ne može se reći, da rok određen u uslovima nije ispunjen.

- o Iznos neizvršenih obaveza za riješene a neisplaćene štete za životna osiguranja je 17.432,66 EUR na dan 31.12.2009 (jedna šteta po osnovu uzroka smrti prijavljena je u decembru 2009. godine). Na osnovu ovih informacija može se zaključiti, da se riješene obaveze redovno isplaćuju i da Društvo nema materijalnih odstupanja između riješenih i isplaćenih šteta.

- Likvidnost Društva

Društvo je dostavilo izračun pokazatelja likvidnosti za čitavu 2009. godinu ukupno za sve vrste osiguranja. Prema izvavi Društva 03-15/42 sa 31.3.2010 dostavljeni koeficienti likvidnosti izračunati su u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore, 70/08) i tokom cijele godine likvidnostni koeficient je bio iznad 1.

- Likvidnost na dan 31.12.2009:

Na dan 31.12.2009. godine koeficient likvidnosti je 1,71, što znači, da je Društvo imalo odgovarajuću likvidnost u skladu sa navedenom pravilnikom na taj dan.

- Likvidnost u 2009. godini:

Prema izvještajima o likvidnosti društva, koje mi je dostavilo Društvo za 2009. godinu, Društvo nije imalo problema likvidnosti u 2009. godini. Koeficient likvidnosti tokom cijele godine je bio iznad 1.

Tabela 6: Prikaz likvidnostnih koeficijenata u 2009. godini

Koeficijent likvidnosti društva													
Dan	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec	
1	1,43	1,57	1,64	1,03	1,52	1,59	1,28	1,52	1,83	1,56	2,28	1,91	
2	1,43	1,56	1,68	1,08	1,52	1,55	1,28	1,52	1,83	1,57	2,26	1,99	
3	1,43	1,54	1,68	1,05	1,52	1,57	1,31	1,59	1,81	1,57	2,29	1,98	
4	1,43	1,51	1,63	1,05	1,56	1,60	1,32	1,63	1,88	1,57	2,27	1,99	
5	1,46	1,49	1,59	1,05	1,65	1,63	1,32	1,65	1,89	1,55	2,34	1,99	
6	1,47	1,46	1,53	1,07	1,64	1,63	1,29	1,67	1,89	1,56	2,34	1,99	
7	1,48	1,45	1,53	1,09	1,61	1,63	1,29	1,71	1,91	1,58	2,35	1,95	
8	1,49	1,44	1,53	1,08	1,60	1,65	1,31	1,72	2,03	1,54	2,35	1,98	
9	1,50	1,42	1,54	1,09	1,60	1,22	1,29	1,72	1,96	1,54	2,37	1,99	
10	1,51	1,40	1,52	1,10	1,59	1,26	1,27	1,74	2,02	1,54	2,30	1,84	
11	1,51	1,37	1,60	1,10	1,59	1,19	1,31	1,74	1,99	1,54	2,26	1,73	
12	1,54	1,48	1,59	1,09	1,60	1,21	1,31	1,81	1,99	1,52	2,22	1,70	
13	1,56	1,54	1,52	1,12	1,60	1,22	1,31	1,86	1,99	1,53	2,15	1,70	
14	1,57	1,53	1,54	1,15	1,63	1,21	1,31	1,91	1,97	1,50	2,15	1,73	
15	1,58	1,65	1,76	1,19	1,79	1,37	1,55	2,04	2,22	1,68	2,29	1,90	
16	1,47	1,57	1,51	1,11	1,66	1,35	1,49	1,91	2,00	1,64	2,19	1,75	
17	1,48	1,55	1,49	1,12	1,66	1,32	1,50	1,94	1,95	1,63	2,21	1,76	
18	1,48	1,58	1,46	1,13	1,62	1,32	1,53	1,95	1,95	1,63	2,17	1,75	
19	1,54	1,58	1,42	1,13	1,64	1,32	1,53	1,98	1,95	1,57	2,15	1,72	
20	1,57	1,60	1,41	1,11	1,60	1,33	1,43	1,99	1,95	1,59	2,12	1,72	
21	1,59	1,61	1,38	1,09	1,59	1,33	1,50	2,04	1,98	1,93	2,12	1,72	
22	1,60	1,61	1,29	1,17	1,59	1,33	1,52	2,05	1,85	1,99	2,12	1,71	
23	1,58	1,63	1,27	1,12	1,59	1,31	1,50	2,04	1,90	1,82	2,07	1,76	
24	1,60	1,67	1,27	1,09	1,59	1,37	1,54	2,07	1,85	1,82	2,06	1,75	
25	1,60	1,67	1,28	1,08	1,55	1,46	1,54	2,07	1,85	1,82	2,04	1,63	
26	1,63	1,77	1,27	1,08	1,59	1,43	1,54	2,09	1,85	1,58	1,99	1,63	
27	1,61	1,69	1,25	1,07	1,57	1,51	1,48	2,10	1,85	1,56	1,92	1,63	
28	1,63	1,81	1,25	1,06	1,59	1,51	1,44	2,14	1,89	1,62	1,93	1,62	
29	1,63		1,24	1,09	1,48	1,50	1,45	2,15	1,89	1,59	1,93	1,63	
30	1,58		1,25	1,18	1,49	1,35	1,51	2,14	1,86	1,55	2,42	1,72	
31	1,72		1,11		1,59		1,35	2,12		1,56		1,71	
Max	1,72	1,81	1,76	1,19	1,79	1,65	1,55	2,15	2,22	1,99	2,42	1,99	2,42
Min	1,43	1,37	1,11	1,03	1,48	1,19	1,27	1,52	1,81	1,50	1,92	1,62	1,03
Avg	1,54	1,56	1,45	1,10	1,59	1,41	1,41	1,89	1,93	1,62	2,19	1,79	1,62

- o Margina solventnosti na dan 31.12.2009. godine:

Tabela 7: Margina solventnosti na dan 31.12.2009. godine

	U EUR		
	Život	Neživot	Ukupno
Margina solventnosti (premijski metod):	147.103	4.688.173	4.835.276
Margina solventnosti (metod šteta):	181.569	4.636.688	4.818.257
Iznos osnovnog kapitala propisan zakonom:			3.050.000
Propisana margina (najveći iznos od prethodna tri):			4.835.276

Na osnovu pregleda podataka za životna osiguranja margina solventnosti za životna osiguranja izračunata je u skladu sa Upustom o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti (Službeni list Crne Gore 24/07) na bazi podataka koje je dostavilo Društvo. Cjelokupni izračun margine solventnosti za životna osiguranja sastavni je dio ovoga mišljenja i nalazi se u prilogi.

- Društvo prema dostavljenim informacijama ne izdvaja doprinos za preventivu.
- Za životna osiguranja Društvo ne formira garantni fond.
- Za životna osiguranja Društvo ne izračunava mjerodavan tehnički rezultat.

5. KONAČNA OCJENA

Društvo je na dan 31.12.2009.godine formiralo tehničke rezerve za životna osiguranja u visini, koju prikazuje sledeća tabela:

Tabela 8: Tehničke rezerve za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine

	U EUR
Matematička rezerva	2.825.310
Prenosna premija	973
Rezervisane štete	535.429
Ukupno tehničke rezerve na dan 31.12.2009. godine	3.361.712

Aktuarsko mišljenje o finansijskim izvještajima i godišnjem izvještaju o poslovanju društva Lovćen Osiguranje AD na dan 31.12.2009. godine je za životna osiguranja mišljenje s rezervom. Takvo mišljenje dajem iz sledećih razloga:

- Po mom mišljenju postoji rizik, da tarifni sistem, po kojem su zaključena životna osiguranja nije dovoljan za pokrivanje svih obaveza Društva, shodno tome postoji i rizik, da matematičke rezerve nisu dovoljne iz sledećih razloga:
  - U vezi sa kamatnom stopom, koja je uračunata u izračunu premija i matematičkih rezervama za Tarifu 1 i Tarifu 2, tarifnu grupu 1, po mom mišljenju postoji značajan rizik, da Društvo neće biti u mogućnosti da obezbedi takve doprinose dugoročno (5% godišnje).
  - U vezi sa uračunatom stopom smrtnosti kod Tarife 2, tarifne grupe 1 po mom mišljenju uračunata smrtnost u premijama i shodno tome u matematičkih rezervama nije dovoljna za pokrivanje šteta iz tih osiguranja, što je u velikoj mjeri posledica načina prijema osiguranika u osiguranje, djelomično i zbog korišćenih univerzalnih tablica smrtnosti.

- U slučaju dopunskog osiguranja od posljedica nesrećnog slučaja su se štete u zadnjim godinama znatno povećale, tako da tehnička premija nije više dovoljna u 2009. godini za pokrivanje nastalih šteta.
  - U 2009. godini Društvo je realizovalo veće troškove od uračunatog režijskog dodatka, tako da postoji rizik, da bude tako i u buduće, jer udio troškova na polisu zavisi od veličine budućeg portfelja životnih osiguranja.
- Postoje takođe i neke manje značajne nedoslednosti između internih pravila osiguranja (akati poslovne politike), pravilnika koje je izdala Agencija za nadzor osiguranja i stvarno formiranim tehničkim rezervama za životna osiguranja:
- U članu 9 Pravilnika o bližim kriterijuma i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti (Službeni list Crne Gore 70/08) postavljeno je, da se pri utrdivanju kamatne stope za obračun matematičke rezerve uzima u obzir sigurnost deponovanja i ulaganja sredstava te rezerve, kao i visina prinosa koji se ostvaruje po tom osnovu. U istom članu je utvrđeno, da moraju biti kamatne stope za izračun matematičkih rezerva jednake kamatnim stopama iz tarifnog sistema na osnovu kojeg je zaključen ugovor o osiguranju. Ova dva uslova mogu u nekoj situaciji biti u koliziji, kao što je to u primjeru matematičkih rezervacija po Tarifi 1 i Tarifi 2, tarifni grupi 1, jer je teško očekivati, da budu prinosi i u buduće u visini 5% na godišnjem nivouju.
  - Član 7 Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete (Službeni list Crne Gore 70/08) određuje, da se obračun rezerve za nastale, neprijavljene štete na dan procjene ne vrši za životna osiguranja za koja se obračunava matematička rezerva. U vezi time su potrebna sledeća objašnjenja. Na dan 31.12.2009. godine formirane su i rezerve za nastale, neprijavljene štete za osiguranja po Tarifi 2: Riziko osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita. Kod te tarife se za osiguranja po tarifnoj grupi 1, kod koje se plaća jednokratna premija, obračunava matematička rezerva, kod tarife 3, gde se plaća godišnja premija obračunavaju se samo prenosne premije, koje se vode u matematičkim rezervacijama. Na osnovu iskustva, da se štete za smrt korisnika kredita prijavljaju sa zakašnjenjem, te da predstavljaju značajne iznose, je po pravilima aktuarske struke potrebno formiranje rezerve za nastale neprijavljene štete, jer ove štete ne mogu biti pokrivene iz matematičke rezerve koja je namjenjena za pokriće nastalih šteta u budućnosti.

- U vezi sa formiranjem rezerve za nastale neprijavljene štete po Chain Ladder metodi na dan 31.12.2009. godine treba je objasniti, da ova nije predviđena u pravilniku Društva o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza od 21.12.2007. godine, ali je po mom mišljenju primernija metoda za formiranje rezerve za nastale neprijavljene štete za životna osiguranja imajući u vidu trendove šteta i zahtjeve Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, koji utvrđuje, da se od 1.1.2010. godine Društva u obavezi koristiti Chain ladder metodu.

6. Mišljenje po članu 18

Društvo je ovlašćenom aktuaru u toku pripreme aktuarskog izvještaja za životna osiguranja dostavilo sledeće dokumenate u vezi sa uslovima osiguranja i tarifama:

- 1) opšti i posebni uslovi za osiguranje i tarife premija za životna osiguranja:
  - a. Opšti uslovi za osiguranje života,
  - b. Posebni uslovi za osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita,
  - c. Posebni uslovi za dopunsko osiguranje od posledica nesrećnog slučaja (nezgode) uz osiguranje života,
  - d. Tabela za određivanje procenta trajnog gubitka opšte radne sposobnosti (invaliditeta) osiguranika kao posledice nesrećnog slučaja (nezgode),
  - e. Pojedinačne strane iz Tarife Društva za životna osiguranja:
    - i. Opšti opis za Tarifu 1 (strana 3 i 5),
    - ii. Koeficijenti za individualno i uzajamno mješovito osiguranje za jedinicu mjesečne premije (strana 6 i 26),
    - iii. Ostale koeficijente za Tarifu 1 je društvo dostavilo u excelu,
    - iv. Pomoćnu tablicu za određivanje izjednačene starosti pri zaključenju uzajamnog osiguranja života za slučaj smrti i doživljenja sa strane 25,
    - v. Opšti opis za Tarifu 2 (strana 79) i
    - vi. Opšti opis sa koeficijentima za Tarifu 4 (strana 125).

Prema izjavi Društva 03-15/42 sa 31.3.2010 u 2009. godini nije bilo promjena u vezi sa Tarifama i uslovima za životna osiguranja. U novembru 2009

(19.11.2009) bila je doneta odluka od strane Izvršnog direktora Društva o izmjeni Posebnih uslova za dopunsko osiguranje od posledica nesretnog slučaja (nezgoda) iz osiguranja života. Promjena važi samo za nove ugovore. Promjena odnosi se na član 12., stav 10. tačka 2: „... na liječenju u ustanovama stacionarnog tipa (bolnički dani)...“ promjeni se u „... na liječenju u Javnim ustanovama stacionarnog tipa (bolnički dani)...“.

U vezi sa postupkom uključivanja u osiguranje u 2009. godini nije bilo promjena. Prema dodatnom objašnjenju sa strane Društva neformalne promjena bile su u vezi sa prijemom u osiguranje kod osiguranja korisnika kredita u 2008. godini.

Prema posredovanim uslovima in cjenicama nije jasno, od kada važe i dali su neke važeće polise na dan 31.12.2009. godine ugovorene prema drugačijim uslovima.

Za životna osiguranja Društvo ne izračunava merodavni tehnički rezultat.

Društvo je u 2009. godini realizovalo negativan rezultat iz poslovanja životnih osiguranja iz sledećih razloga:

- Realizovani troškovi Društva za životna osiguranja bili su viši od uračunatih u zaračunatim bruto premijama u obliku režijskog dodatka:

Tabela 9: Prikaz realiziranih troškova i režijskog dodatka za životna osiguranja u 2009. godini

						U EUR
Zaračunata bruto premija	% tehničkog dijela premije	Tehnički dio premije	Režijski dio premije	Troškovi za obavljanje djelatnosti	Višak troškova iznad režijskog dodatka	% troškova od zaračunate bruto premije
1	2	3 = 1*2	4 = 1-3	5	6 = 5-4	7 = 5/1
1.324.877	80%	1.059.902	264.975	390.739	125.763	29%

Treba je dodatno objasniti, da su bili na troškove pribave osiguranja raspoređeni troškovi u visini 206.322 EUR, od toga 21.905 EUR za provizije za sklapanje osiguranja, ostalo su uglavnom troškovi rada zaposlenih u Društvu.

- U 2009. godini Društvo je realizovalo visoke likvidirane štete kod Tarife 2 (osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita) i kod Tarife 4 (dopunsko osiguranje od posljedica nesrećnog slučaja uz osiguranje života). Iz tih razloga je Društvo formiralo i rezerve za nastale neriješene štete na dan 31.12.2009. godine, dodatno i za protekle godine, zato je štetni rezultat u 2009. godini veoma visok. Realno je štetni rezultat za Tarifu 4 samo za štete, nastale u 2009. godinu nekoliko manji, što pokazuje i sledeća tabela.

Tabela 10: Prikaz tehničkog rezultata za životna osiguranja u 2009. godini

Tarifa		Ukupno	01	02	04	U EUR 04- samo 2009*
Bruto prenosna premija 31.12.2008	1	0				
Fakturirana premija u 2009. godini	2	1.324.877	617.234	518.250	189.393	189.393
Bruto prenosna premija 31.12.2009	3	973			973	973
Režijski dodatak	4	80%	80%	80%	80%	80%
Tehnička prenosna premija 31.12.2008	5 = 1*4	0	0	0	0	0
Tehnička premija u 2009. godini	6 = 2*4	1.059.902	493.787	414.600	151.515	151.515
Tehnička prenosna premija 31.12.2009	7 = 3*4	778	0	0	778	778
Mjerodavna premija	8 = 1+2-3	1.323.905	617.234	518.250	188.421	188.421
Mjerodavna tehnička premija	9 = 5+6-7	1.059.124	493.787	414.600	150.737	150.737
Rezerve za štete 31.12.2008	10	60.548		60.548		
Likvidirane štete (bez troška obrade) u 2009. godini	11	626.765	184.954	285.554	156.257	66.594
Rezerve za štete 31.12.2009	12	535.429	2.887	305.057	227.485	144.665
Mjerodavne štete	13 = -10+11+12	1.101.646	187.841	530.064	383.742	211.259
Promjena matematičke rezerve	14	239.834	386.068	-146.233		
Neto prihodi od finansijskih investicija u 2009. god.	15	121.130	121.130			
Mjerodavne štete / mjerodavna premija	16 = 13/8	104%	38%	128%	255%	140%
(Mjerodavne štete+ promjena matematičke rezerve-neto prihodi od finansiranja) / mjerodavna tehnička premija	17 = (13+14-15)/9	115%	92%	93%	255%	140%
Mjerodavna tehnička premija -mjerodavne štete-promjena matematičke rezerve + neto prihodi od finansiranja	18 = 9-13-14+15	-161.226	41.009	30.770	-233.005	-60.522

Odnosi se samo na štete, nastale u 2009. godini

U gornjoj tabeli vidi se, da bi mjerodavna tehnička premija ukupno sa neto prihodi od finansijskih investicija bila dovoljna za pokriće šteta i formiranje matematičkih rezervacija za sva životna osiguranja ukupno, ako bi bile rezervacije u proteklim godinama formirane u dovoljnoj visini. Najveći problem predstavlja visok štetni udio kod Tarife 4.

- Postignuti prihodi od finansijskih investicija umanjeni za razhode od finansijskih investicija realizovani su u visini 121.130 EUR, što znači na

prosječnoj vrednosti matematičke rezerve u 2009. godini prinos 4,48% godišnje, što je manje od uračunane kamatne stope u komutativnim brojevima životnih osiguranj (5% uračunata kamatna stopa). Ako uzmemo matematičku rezervu bez priključenih prenosnih premija, realizovan prinos u 2009. godini je 4,95% godišnje, što je skoro u visini uračunate kamatne stope.

Tabela 11: Prikaz prinosa za životna osiguranja u 2009. godini

		U EUR
Matematička rezervacija na dan 31.12.2008. godine	1	2.585.476
Matematička rezervacija na dan 31.12.2009. godine	2	2.825.310
Prosječno matematička rezervacija u 2009. godini	3	2.705.393
Matematička rezervacija na dan 31.12.2008. godine bez uključenih prenosnih premija	4	2.283.447
Matematička rezervacija na dan 31.12.2009. godine bez uključenih prenosnih premija	5	2.615.452
Prosječno matematička rezervacija bez uključenih prenosnih premija u 2009. godini	6	2.449.449
Prihodi - rashodi od finansijskih investicija u 2009. godini	7	121.130
Prinos na MR u 2009. godini	8 = 7/3	4,48%
Prinos na MR bez uključenih prenosnih premija u 2009. godini	9 = 7/6	4,95%

Na osnovi gornjih rezultata možemo zaključiti, da režijski dio zaračunatih premija nije bio dovoljan u 2009. godini za pokriće svih operativnih troškova (u obzir treba uzeti da veći dio troškova pribavljanja osiguranja predstavljaju interni troškovi rada, udeo provizija za sklapanje osiguranja u zaračunatoj bruto premiji 2009. godine iznosi samo 1,65%).

Iz tabele 10, koja prikazuje tehnički rezultat, može se uočiti, da bi tehnička premija ukupno sa odgovarajućim neto prihodima od finansijskih investicija u 2009. godini bila dovoljna za pokrivanje šteta i formiranje matematičke rezerve za 2009. godinu, ako ne bi bili dodatni rashodi zbog slabijeg štetnog događaja proteklih godina, za koje na dan 31.12.2008. godine nisu bile formirane dovoljne rezervacije za nastale štete. Ako budu u narednim godima prinosi manji, postoji opasnost da tehnička premija ukupno sa matematičkim rezervacijama neće biti dovoljna za pokrivanje svih budućih obaveza po štetama.

7. Mišljenje po članu 19

U Odluci o visini maksimalnog samopridržaja društva za 2009. godinu od 30.12.2008. godine, koju mi je dostavilo Društvo, nisu utvrđene visine maksimalnog samopridržaja za

životna osiguranja. Iz toga smatram, da Društvo nije prihvatilo odluku o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja za životna osiguranja. Djelomično su maksimalne osigurane sume ograničene u sledećim dokumentima:

- Odluka izvršnog direktora sa 08.02.2007.: Kod svih osiguranja od posledica nesrećnog slučaja (nezgode), gdje osigurane sume odgovarajućom tarifom nijesu limitirane, maksimalne osigurane sume iznose:
  - o 20.000 eura za smrt usled nezgode,
  - o 40.000 eura za slučaj trajnog invaliditeta,
  - o osigurane sume preko maksimalnog iznosa, utvrđene ovom odlukom, mogu se ugovoriti samo uz prethodnu saglasnost izvršnog direktora.
- Sa odlukom izvršnog direktora sa 26.01.2006. ograničile su se osigurane sume kod Posebnih uslova za slučaj smrti korisnika kredita:
  - o osiguranje života, za slučaj smrti korisnika kredita bez ljeakarskog pregleda mogu se ugovoriti osigurane suma najviše do 40.000,
  - o maksimalna osigurana suma za osiguranja života za slučaj smrti korisnika kredita, sa ljeakarskim pregledom, može se ugovoriti do iznosa 60.000 eura,
  - o osigurane sume preko maksimalnog iznosa, utvrđene ovom odlukom, mogu se ugovoriti samo uz prethodnu saglasnost izvršnog direktora.

Tokom provjere ovlašćenog aktuara bilo je pronađeno, da osigurane sume po pojedinačnoj polisi ne prelaze gore određenih limita. Pronašlo se je, da su dvije osobe osigurane sa više polisa, koje prelaze limite kod osiguranja nesretnog slučaja i pet osoba kod kojih kumulativna osigurana suma za život po tarifama 1 i 2 prelazi limit od 60.000 eura.

Po mom mišljenju bi Društvo trebalo u smislu upravljanja s rizicima pripremiti i preduzeti upustva za sklapanje životnih osiguranja, gde bi se utvrdilo maksimalne kumulativne sume po pojedinačnom riziku - osigurani osobi i riziku (maksimalne suma za smrt od bolesti, za smrt usled nesretnog slučaja) – to znači, da bi Društvo trebalo utvrditi samopridržaj i za životna osiguranja. Pored toga po mom mišljenju bi Društvo moralo utvrditi niže sume za prijem u osiguranje, posebno ako se pristupa u osiguranje bez ljeakarskog pregleda, pri tome bi trebalo uzeti u obzir i starost osiguranika. Smatram, da treba utvrditi odnos između suma za život i sume za smrt kod dopunske nezgode

(posebno ako je tarifni sistem za dopunsku nezgodu kod životnih osiguranja povoljniji od tarifnog sistema za individualna nezgodna osiguranja kod imovinskih osiguranja). Ukoliko Društvo prihvati u osiguranje više osigurane sume od utvrđenog samoprizržaja, onda bi trebalo da pronađe odgovarajuće izravnaje rizika kroz reosiguranje.

8. Mišljenje po članu 20 u vezi sa pravilnikom o uslovima i načinu deponovanja i ulaganja sredstava

Društvo je dostavilo pregled ulaganja tehničke rezerve za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine.

Tabela 12: Prikaz ulaganja za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine

Oblik investicionog ulaganja tehničkih rezervi	U EUR		
	Iznos na dan 31.12.2009. godine	Max. ukupno ulaganje po Zakonu	Realizovano na dan 31.12.2009. godine
Obaveznice (kojima se trguje na trguje je na trž. kapitala u CG)	159.711	25%	4,75%
Akcije (kojima se trguje na trž. kapitala u CG)	364.277	25%	10,84%
Obveznice (kojima se ne trguje na trž. kapitala u CG a čiji je emitent pravmo lice iz CG)		5%	0,00%
Depoziti	1.438.000	100%	42,78%
Nepokretnosti	1.296.158	40%	38,56%
Dužničke HOV emitovane od strane druge države, centralne banke druge države...		15%	0,00%
Poslovni račun Društva	103.588	3%	3,08%
Ukupno ulaganja tehničke rezerve za životna osiguranja	3.361.735		100,00%
Ukupno tehničke rezerve za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine	3.361.712		

Iz tabele vidljivo je, da su sredstva tehničke rezerve za životna osiguranja pokrivena ulaganjima. Prema izjavi Društva 03-15/42 sa 31.3.2010 plasmani tehničkih rezervi života bili su krajem godine usklađeni sa Pravilnikom o ograničenju deponovanja i ulaganja tehničkih rezervi i sredstva garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list CG 38/09, 43/09). Interni Pravilnik, po kojem su bila deponovana ulaganja tehničkih rezervi, bio je usvojen v januaru 2010.godine.

Pregled ulaganja za životna osiguranja prikazan je u sledećih tabelama:

Tabela 13: Prikaz ulaganja prema ograničenjima za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine

Obveznice (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Život
NLB	156.000
HARTIJE OD VRIJEDNOSTI NAMJENJENE PRODAJI-OB. ST.ŠTEDNJE	3.711
UKUPNO	159.711

Akcije (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Život
DUNAV RE	35.609
LUKA BAR	0
PRVA BANKA CG	162.522
MONTENEGROBANKA	0
KONTEJNERSKI TERMINAL I GENERALNI TERETAR	3.447,74
INVEST MONTENEGRO BANKA	162.698,40
PODGORIČKA BANKA	0
UKUPNO	364.277,37

Depoziti	Život	
	Dugoročni	Kratkoročni
Prva banka	150.000	193.000
CKB	0	455.000
NLB	0	300.000
Atlasmont banka	200.000	0
Hipolekama banka	0	140.000
UKUPNO	350.000	1.088.000

Poslovni račun Društva	Život
ŽIRO-RAČUN OSIGURANJA ŽIVOTA	103.588
ŽIRO-RAČUN OSIGURANJA -NEŽIVOT	0
UKUPNO	103.588

Adresa poslovnog prostora	Grad	Život
Poslovni prostor ul. Nika Miljica 18 (LN 2755)	Nikšić	102.500,00
Poslovni prostor ul. Nika Miljica 13 (LN 2755)	Nikšić	85.560,00
Poslovni prostor 9X Zgrade u Nikšiću	Nikšić	420.062,25
Poslovni prostor Narodne revolucije bb (LN 5252)	Pločivlja	123.122,00
Poslovni prostor Vukmana Krstić (LN 589)	Kolasin	131.668,20
Poslovni prostor Trsova Lokal 1 (LN 3031)	Bijelo Polje	13.033,00
Poslovni prostor Trsova Lokal 2 (LN 3031)	Bijelo Polje	13.033,00
Poslovni prostor Racica Tivat Lokal 1 (LN 2065)	Kotor	19.900,00
Poslovni prostor Racica Tivat Lokal 2 (LN 2065)	Kotor	19.900,00
Poslovni prostor Risan (LN 616)	Kotor	82.974,39
Poslovni prostor Stari Aerodrom (LN 3217)	Podgorica	44.133,00
Poslovni prostor ul. Novaka Miloseva br.6 (LN 648)	Podgorica	240.272,19
Poslovni prostor Trg Bozane Vucinic (LN 1136)	Podgorica	0,00
Zemljište u D. Gorici kupljeno od Tilmonta (LN 245)	Podgorica	0,00
Poslovni prostor J.Tomasevica (LN 2309)	Bar	0,00
Poslovni prostor Zelenika Tivat (LN 1449)	Kotor	0,00
Poslovni prostor Skaljari (LN 191)	Kotor	0,00
Poslovni prostor Portlica (LN 4241)	Pločivlja	0,00
Poslovni prostor ul. Filipa Zurica (LN 102)	Mojkovac	0,00
Poslovni prostor Mrkosnica (LN 2952)	Nikšić	0,00
Posl. prostor Lokal ul. Seste Crnogorske FA 8 (LN 813)	Nikšić	0,00
Posl. prostor Autocentar 13 juli (LN 813)	Nikšić	0,00
Posl. prostor Magacini 13 jul bb (LN 3457)	Nikšić	0,00
Posl. prostor Hemijska cistiona M.Pekovica bb (LN 3457)	Nikšić	0,00
Poslovni prostori i stanovi u Nikšiću	Nikšić	0,00
UKUPNO		1.296.158,03

Društvo prema izvaji 03-15/42 sa 31.3.2010 ima za sve nekretnine, koje predstavljaju plasmaje, liste nepokretnosti od Uprave za nekretnine. Svaki list nepokretnosti predstavlja svoju cjelinu. Nekretnine su vrednostno prikazane po nabavnoj vrednosti jer je to računovodska politika Grupe Triglav pa ju je trebao u 2009. godini primjeniti i Lovćen osiguranje u svojim knjigama. Vrijednost nepokretnina Poslovnih prostora u Niksicu ukupno je preko 10% vrijednosti tehničkih rezerva, ali na osnovu objašnjenja Društva ide za više odvojenih nepokretnina, od kojih vrijednost pojedinačne nekretnine nije viša od utvđenog limita u pravilniku.

Iz tabele 12 vidljivo je, da je gotovina na poslovnom računu životnih osiguanja viša od zakonskog limita iz Pravilnika o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore 38/09, 43/09).

Uzimajući u obzir gore navedeno zaključujem, da ulaganja tehničke rezerve na dan 31.12.2009. godine za životna osiguranja ne odstupaju značajno od Pravilnika o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore 38/09, 43/09).

Društvo je utvrdilo garantnu rezervu u visini 3.617 tisuća eura, što znači da garantna rezerva na dan 31.12.2009. godine nije ni u visini margine solventnosti. Mišljenje o ulaganjima sredstava garantne rezerve podano je u Mišljenju ovlašćenog aktuara o podacima iz godišnjeg izvještavanja Društva na dan 31.12.2009. godine za neživotna osiguranja. Mišljenje pokazuje da su ulaganja garantne rezerve na dan 31.12.2009. u skladu sa Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore, br 38/2009) osim kod visine pojedinačnih ulaganja u akcije koje se trguje na organizovanom tržištu kapitala u Republici Crnoj Gori. Društvo ima u Prvoj Banci ulaganja u visini 709.506 EUR a najveći dozvoljeni iznos u pojedinačnu hartiju iznosi 180.874 EUR.

9. Mišljenje po članu 21 u vezi sa pravilnikom o maksimalnim stopama režijskog dodatka

U Pravilniku o maksimalnim stopama režijskog dodatka sa 21.12.2007, je utvrđeno, da iznosi režijski dodatak 20% za osiguranje života.

Na osnovu rezultata iz tabele 9 vidljivo je, da iznos režijskog dodatka nije bio dovoljan da pokrije sve troškove Društva za životna osiguranja u 2009. godini, usled toga, da se je u 2009. godini sklapalo puno manje polisa životnih osiguranja u odnosu na prethodne godine.

10. Mišljenje po članu 22 u vezi sa pravilnikom o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija

Prenosna premija je izračunata u skladu sa Pravilnikom o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija po sledećih pravilima:

- Prenosna premija se izračunava za dio premije obračunate do 31.12.2009. godine koja se koristi za pokriće obaveza iz osiguranja koje nastaju u narednom obračunskom obdobju i za te obaveze nije formirana matematička rezerva u skladu s Pravilnikom o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve.
- Prenosna premija izračunava se po metodi pojedinačnog izračunavanja za svaki ugovor o osiguranju po metodi pro rata temporis, pri čemu se za svaki mjesec predpostavlja, da traje 30 dana, jer imaju sve police početak na 1. u mesecu. Predpostavlja se, da se visina pokrića ne mijenja u toku trajanja osiguranja.
- Ukupna prenosna premija je zbir prenosnih premija pojedinačnih osiguranja.
- Prenosna premija je izračunata kot životnih osiguranja za Tarifu 4 i prikazana u izvještaju za 31.12.2009. godinu odvojeno od matematičke rezerve. Za ostala životna osiguranja, Tarifu 1 in Tarifu 2, prenosna premija je sastavni dio matematičke rezerve.

- Iznos prenosne premije na 31.12.2009 godine utvrđen je u visini 973 EUR za Tarifu 4. Za ostale tarife je prikazan u tabeli 14, koja prikazuje matematičku rezervu na dan 31.12.2009. godine.
- Izračun prenosne premije provjeren je sa strane ovlaštenog aktuara.

11. Mišljenje po članu 23 u vezi sa pravilnikom o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve

Matematička rezerva se izračunava za dugoročna životna osiguranja kod kojih se kumuliraju sredstva štednje ili sredstva za pokriće povećanih rizika u kasnijim godinama osiguranja:

- Tarifa 1: osiguranje za slučaj smrti i doživljenja
  - o Tarifna grupa 1: Individualno osiguranje života
  - o Tarifna grupa 2: Uzajamno osiguranje života
- Tarifa 2: osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita.
  - o Tarifna grupa 1: Riziko osiguranje života s jednokratnom uplatom premije
  - o Tarifna grupa 3: Riziko osiguranje života z godišnjom uplatom premije

Kod tarifne grupe 3 – godišnje plaćanje premije, izračunava se samo prenosna premija, koja se vodi pod matematičkom rezervom. Mogla bi se voditi i kot prenosnih premija jer se premija svake godine prilagođava riziku (premija se u početku svake osigurane godine promjeni u skladu sa starošću osigurane osobe i visinu osigurane sume).

Matematička rezerva za mješovito osiguranje života (Tarifa 1) i za riziko smrti uz jednokratno plaćanje premije (Tarifa 2, tarifna grupa 1) obračunava se po neto prospektivnoj metodi – bez Cilmera (razlika između sadašnje vrijednosti svih ugovorenih budućih obaveza društva i budućih premija) i metod se nije mijenjao u 2009. godini. Kod kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih plaćenja premije izračunava se i prenosna premija. Za riziko osiguranje života sa godišnjim plaćenjem premije izračunava se prenosna premija.

Na dan obračuna matematička rezerva dobija se linearnom inetrpolacijom matematičkih rezevi obračunatih na početku i na kraju tekuće godine osiguranja i nije korigovana za iznos preplate ili zaostatak na taj dan.

U slučaju Tarife 1 otkupna vrijedost osiguranja je zagarantovana. Iznos matematičke rezerve je u tom primjeru najmanje u visine otkupne vrijednosti.

Sve polise sklapane su u eurima.

Za izračun matematičke rezerve primjenjeni su isti komutativni brojevi (iste tablice smrtnosti i kamatna stopa) koji su bili primjenjeni za izračun tarifnog sistema.

Na kraju poslovne godine 2009 Društvo nije iskazalo dobiti, usled toga po izjavi Društva neće biti raspodjele dobiti za 2009. godinu na osnovu člana 14 Pravilnika o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve.

Matematička rezerva za dobit iz naslova proteklih godina izračunata je odvojeno od matematičke rezerve osnovnih osiguranih suma i prikazana je u sledećoj tabeli:

Tabela 14: Matematička rezerva na dan 31.12.2009. godine

	U EUR		
MR na dan 31.12.2009. godine	Tarifa 1	Tarifa 2	Ukupno
MR osiguranja	1.771.041	714.551	2.485.592
MR dobiti	129.861		129.861
Prenosna premija	6.449	203.409	209.858
Ukupno MR	1.907.350	917.960	2.825.310

Matematička rezerva za kapitalizirana osiguranja kod Tarife 1 izračunata je u visini 75.676 EUR i uključena je u gornjoj tabeli.

U članu 9 Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti postavljeno je, da se kod utvrđivanja kamatne stope za obračun matematičke rezerve uzima u obzir sigurnost deponovanja i ulaganja sredstava te rezerve, kao i visina prinosa koji se ostvaruje po tom osnovu. U istom članu je utvrđeno, da moraju biti kamatne stope za izračun matematičkih rezervi jednake kamatnim stopama iz tarifnog sistema na osnovu kojeg je zaključen ugovor o osiguranju. Ova dva uslova mogu u nekoj situaciji biti u koliziji, kao što je to u primjeru matematičkih rezervacija po Tarifi 1 i Tarifi 2, tarifni grupi 1, jer je teško očekivati, da budu prinosi i u buduće u visini 5% na godišnjem nivou.

Društvo je napravilo obračun matematičke rezerve na dan 31.12.2009. godine pojedinačno po polisama osiguranja. Obračun je napravljen u informatičkom sistemu Društva. Iznos matematičke rezerve na dan 31.12.2009. godine po formulama iz tehničkih osnova Društva za životna osigunja provjeren je sa strane ovlašćenog aktuara i nije bilo značajnih odstupanja. Kod provjeravanja uzeli su se u obzir komutativni brojevi i tehnične osnove koje je dostavilo Društvo. Pri tom nisu bila primećena značajna odstupanja.

12. Mišljenje po članu 24 u vezi sa pravilnikom o formiranju i korišćenju rezervi za učešće u dobiti

Na kraju poslovne godine 2009 Društvo nije izkazalo dobiti kod životnih osiguranja, usled toga neće biti na osnovu izjave Društva razpodjele dobiti za 2009. godinu na osnovu člana 3 Pravilnika o formiranju i korišćenju rezervi za učešće u dobiti.

Pravo na učešća u dobiti, kada je ta ostvarena, imaju životna osiguranja po Tarifi 1.

Matematička rezerva za dobit iz naslova protjeklih godina izračunata je posebno za svaki ugovor pojedinačno po neto prospektivnoj metodi.

Matematička rezerva za učešće u dobiti deponovana je po istim principima kao matematička rezerva po ugovoru iz naslova dogovorenih osiguranih suma.

13. Mišljenje po članu 25 u vezi s pravilnikom o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza

Društvo je na dan 31.12.2009. godine formiralo rezervisane štete za životna osiguranja za:

- nastale, prijavljene a neriješene štete na dan 31.12.2009. godine,
- nastale a neprijavljene štete na dan 31.12.2009. godine,
- troškove po osnovu šteta koje su rezervisane na dan 31.12.2009. godine.

Tabela 15: Rezerva za štete za životna osiguranja na dan 31.12.2009. godine

	U EUR			
Rezervacije za štete na dan 31.12.2009. godine	Tarifa 1	Tarifa 2	Tarifa 4	Ukupno
Rezerva za prijavljene a nelikvidirane štete	2.672	148.776	1.016	152.464
Rezerva za nastale a neprijavljene štete		133.632	209.579	343.211
Rezerva za trošak obrade šteta	214	22.649	16.890	39.753
Ukupno rezerve za štete	2.887	305.057	227.485	535.429

Nastale, prijavljene a neriješene štete na dan 31.12.2009. godine utvrđene su na osnovu pojedinačne procjene svake štete.

Nastale, neprijavljene štete na dan 31.12.2009. godine sastoje se iz očekivanih isplata za štete i troškove po osnovu šteta u vezi sa osiguranim slučajem koji se desio ali nije još prijavljen društvu na dan 31.12.2009. godine. Na osnovu podataka koja su bila na raspolaganju na dan 31.12.2009. godine, Društvo je primjenilo za formiranjem rezerve

za nastale, neprijavljene štete na dan 31.12.2009. godine za životna osiguranja Chain Ladder metodu. Podaci o štetama koji su se koristili za obračun rezerve po ovoj metodi nisu sadržali podatke o troškovima u vezi sa rješavanjem i isplata šteta.

Član 7 Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete određuje, da se obračun rezerve za nastale, neprijavljene štete na dan procjene ne vrši za životna osiguranja za koja se obračunava matematička rezerva. U vezi time su potrebna sledeća objašnjenja:

- Na dan 31.12.2009. godine formirane su rezerve za nastale, neprijavljene štete za dopunska nezgodna osiguranja, za koja se ne obračunava matematička rezerva.
- Na dan 31.12.2009. godine formirane su i rezerve za nastale, neprijavljene štete za osiguranja po Tarifi 2: Riziko osiguranje života za slučaj smrti korisnika kredita. Kod te tarife se za osiguranja po tarifnoj grupi 1, kod koje se plaća jednokratna premija, obračuna matematička rezerva, kod tarife 3, gde se plaća godišnja premija obračunavaju se samo prenosne premije, koje se vode u matematičkim rezervacijama. Na osnovu iskustva, da se štete za smrt korisnika kredita prijavljuju sa zakašnjenjem, te da predstavljaju značajne iznose, po pravilima aktuarske struke potrebno je formiranje rezerve za nastale neprijavljene štete, jer ove štete ne mogu biti pokriveno iz matematičke rezerve koja je namjenjena za pokriće nastalih šteta u budućnosti.
- U vezi sa formiranjem rezerve za nastale neprijavljene štete po Chain Ladder metodu na dan 31.12.2009. godine potrebno je objašnjenje, da ova nije zabilježena kao moguća metoda u pravilniku Društva o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza od 21.12.2007. godine, ali je po mišljenju ovlašćenog aktuara primernija metoda za formiranje rezerve za nastale neprijavljene štete za životna osiguranja imajući u vidu trendove šteta i zahtjeve Pravilnika o bližim kriterijuma i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, koji utvrđuje, da se od 1.1.2010. godine Društva u obavezi koristiti Chain ladder metodu.

Rezerve za troškove po osnovu šteta koje su rezervisane na dan 31.12.2009. godine Društvo je utvrdilo u skladu sa članom 12 Pravilnika o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete.

14. Mišljenje po članu 26 u vezi s pravilnikom o formiranju i korišćenju rezervi za izravnavanje rizika

Za životna osiguranja se ovaj Pravilnik ne primjenjuje.

15. Mišljenje po članu 27 u vezi s pravilnikom o uslovima i načinu saosiguranja i reosiguranja

Za životna osiguranja na osnovu dobijenih podataka društvo nije sklapalo ugovore o suosiguranju ili reosiguranju u 2009. godini kao ni u prethodnih godinama.

16. Mišljenje po članu 28 u vezi s pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja regresov

Za životna osiguranja nisu predviđeni regresi.

17. Mišljenje po članu 29

Prema izjavi Društva 03-15/42 sa 31.3.2010 u 2009. godini Društvo je izveštavalo Agenciju za nadzor osiguranja u skladu sa Pravilnikom o sadržini izveštaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja (Službeni list Crne Gore 70/08) s tim, da je bilo na početku mnogo kašnjenja ali se je to kasnije uhodalo.

DRUŠTVO ZA OSIGURANJE : "LOVČEN" OSIGURANJE AD - PODGORICA

Margina solventnosti na dan :

31.12.2009

ŽIVOTNA OSIGURANJA

(u EUR)

R. br.	Vrsta osiguranja	Matematička rezerva	Koef.	Matematička rezerva		Koeficijent reos. K ? 0,85	Margina solventnosti
				U reosiguranju	U samopridržaju		
1	2	3	4	5	06=03-05	07=06/03	08=03*04*07
1.	osiguranje života	2.825.310,08	0,04	0	2.825.310,08	1	113.012,40
2.	rentna osiguranja	0,00	0,04	0	0,00	1	0,00
3.	dobrovoljno penzijsko osig.	0,00	0,04	0	0,00	1	0,00
4.	druge vrste životnih osig.	0,00	0,04	0	0,00	1	0,00
5.	UKUPNO (1 do 4)	2.825.310,08	0,04	0	2.825.310,08	1	113.012,40

	REZULTATI
Dopunsko osiguranje nezgode uz osiguranje života	
1. I rezultat	34.090,83
2. II rezultat	68.556,25

UKUPNA MARGINA SOLVENTNOSTI :
(premijski metod)

4.835.275,88

UKUPNA MARGINA SOLVENTNOSTI :
(metod šteta)

4.818.256,84

IZNOS OSNOVNOG KAPITALA PROPISAN
ZAKONOM:

3.050.000,00

PROPISANA MARGINA (najveći iznos od prethodna
tri):

4.835.275,88

Osjeđ

Dijul

S2

DRUŠTVO ZA OSIGURANJE : "LOVČEN" OSIGURANJE AD - PODGORICA

Margina solventnosti na dan : 31.12.2009

(u EUR)

DOPUNSKO OSIGURANJE UZ OSIGURANJE ŽIVOTA - I REZULTAT

R. br.	Vrsta osiguranja	Uk. premija za poslednjih 12 meseci	Koef.	Premija za poslednjih 36 meseci			Koefficient reos. K ? 0.5	Margina solventnosti
				Ukupna	Reosiguranja	U samopridržaju		
1	2	3	4	5	6	07=05-06	08=07/05	09 1/2 = 03*04*08
Osiguranje od posledica nezgode								
1.	iznos do 10 miliona evra	189.393,50	0,18					34.090,83
2.	preostali iznos	0	0,16					0,00
3.	UKUPNO (1+2)	189.393,50		482.526,27	0	482.526,27	1	34.090,83
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje								
4.	iznos do 10 miliona evra	0	0,18					0
5.	preostali iznos	0	0,16					0
6.	UKUPNO (4+5)	0		0	0	0	0	0
								34.090,83

1) za red 1 i 2, i za red 4 i 5 važi 09=03*04*08/3

Osipul

S3

DRUŠTVO ZA OSIGURANJE :

"LOVČEN" OSIGURANJE AD - PODGORICA

Margina solventnosti na dan :

31.12.2009

(u EUR)

DOPUNSKO OSIGURANJE UZ OSIGURANJE ŽIVOTA - II REZULTAT

R. br.	Vrsta osiguranja	Prosečan iznos merodavnih šteta za poslednjih 36 meseci ¹⁾	Koef.	Merodavne štete za poslednja 12 meseci		Koefficient reos. K ? 0.5	Margina solventnosti
				Ukupne	U samopriražaju		
1	2	3	4	5	6	07=06/05	08 ²⁾ =03*04*07
Osiguranje od posledica nezgode							
1.	iznos do 7 miliona evra	263.677,88	0,26				68.556,25
2.	preostali iznos	0,00	0,23				0,00
3.	UKUPNO (1+2)	263.677,88		396.266,51	396.266,51	1	68.556,25
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje							
4.	iznos do 7 miliona evra	0	0,26				0
5.	preostali iznos	0	0,23				0
6.	UKUPNO (4+5)	0		0	0	0	0
UKUPNO (3+6) :							68.556,25

1) pre ostavlja a nitmetičku sredinu dvanaestomesečnih iznosa merodavnih šteta za period od 3 godine.

2) za red 1 i 2, i za red 4 i 5 važi 08=03*04*07/3

**MIŠLJENJE OVLAŠĆENOG AKTUARA O
FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA I GODIŠNJEM
IZVJEŠTAJU O POSLOVANJU DRUŠTVA LOVČEN
OSIGURANJE AD NA DAN 31.12.2009. GODINE
ZA NEŽIVOTNA OSIGURANJA**

U Logatcu, 28.04.2010

Mišljenje izradio:
Rudi Lipovec
Ovlašćeni aktuar

1	Opšti deo.....	3
2	Poseban dio mišljenja.....	4
2.1	Opšti i posebni uslovi za osiguranje i tarife premija (Član 18. po pravilniku)	4
2.2	Odluka o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja te sprovođenje politike reosiguranja (Član 19. i Član 27.).....	5
2.3	Izveštaj o tehničkim rezervama i deponovanju i ulaganju tehničkih rezervi (Član 22., Član 23., Član 24., Član 25. i Član 26 po Pravilniku).....	21
2.3.1	Prenosna Premija	21
2.3.2	Rezervisane štete	22
2.3.3	Izravnalne rezervacije.....	25
2.3.4	Rezerva za neiztječene rizike (unexpired risk reserve)	26
2.3.5	Ukupne tehničke rezerve	27
2.3.6	Deponovanje i ulaganje tehničkih rezervi	28
2.4	Izveštaj o garantnoj rezervi i deponovanju ulaganja sredstava garantne rezerve društva (Član 35 po Pravilniku).....	32
2.5	Mišljenje o maksimalnim stopama režijskog dodatka (Član 21. po Pravilniku).....	34
2.6	Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja regresa društva (Član 28. po Pravilniku)	34
2.7	Izveštavanje Agenciji za nadzor osiguranja (Član 29. po Pravilniku).....	35
3	Napomene	35
3.1	Broj prijavljenih štete prema godini nastanka šteta po vrstama osiguranja	35
3.2	Broj i iznos riješenih šteta po vrstama osiguranja po godini nastanka i godini prijave	35
3.3	Broj i iznos rentnih šteta.....	42
3.4	Stepen ažurnosti rešavanja	42
3.5	Prosječan vremenski rok rešavanja šteta.....	44
3.6	Neizvršene obaveze po osnovu riješenih i neisplaćenih šteta	44
3.7	Mišljenje o likvidnosti društva na dan sastavljanja finansijskog izvještaja	45
3.8	Izračun margine solventnosti i izpunjavanje kapitalskih zahtjeva na dan 31.12.2009.....	47
3.9	Doprinos za preventivu	50
3.10	Obračun doprinosa garantnom fondu	50
3.11	Mjerodavni tehnički rezultat	50
4	Konačna ocjena	51

1 Opšti deo

1. Naziv društva – Lovćen osiguranje AD
2. Sjedište društva – Ulica Slobode 13A, Podgorica
3. Oblik organizovanja – Akcionarsko društvo
4. Broj rješenja kojim je društvu izdata dozvola za rad – 4/1-12-078/97 od 10.07.1997. godine
5. Broj rješenja o upisu u nadležni registar privrednih društava – Rješenje Privrednog suda u Podgorici, CRPS broj: 4-0000159/001 od 25.07.2002. godine
6. Matični broj - 02018560
7. Poreski identifikacijski broj (PIB) - 66010
8. Vrsta osiguranja za koju je društvo dobilo dozvolu za rad odnosno za koju je registrovano
  - Sve vrste životnih osiguranja osim dobrovoljnog penzijskog osiguranja
  - Sve vrste neživotnih osiguranja
9. Lice odgovorno za zakonitost rada društva
  - Izvršni direktor Radenko Purić
10. Podaci na osnovu kojih se daje ovo mišljenje

Mišljenje se daje na osnovu podataka koje je dostavilo i za koje odgovara društvo Lovćen osiguranje AD te na osnovu slijedećih zakonskih podloga:

- a) Zakon o osiguranju, Službeni list Crne Gore 78/06
- b) Uputstvo o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti, Službeni list Crne Gore 24/07
- c) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, Službeni list Crne Gore 70/08
- d) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za izravnavanje rizika, Službeni list Crne Gore 70/08
- e) Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja, Službeni list Crne Gore 70/08 i 87/09
- f) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti, Službeni list Crne Gore 70/08

- g) Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 70/08 i 87/09
- h) Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija, Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 70/08.
- i) Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 38/09 i 43/09

2 Poseban dio mišljenja

Mišljenje o primjeni akata iz člana 39 stav 2:

1. Opšti i posebni uslovi za osiguranje i tarife premija
2. Odluka o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja
3. Pravilnik o uslovima i načinu deponovanja i ulaganja sredstava društva
4. Pravilnik o maksimalnim stopama režijskog dodatka
5. Pravilnik o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija,
6. Pravilnik o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza (rezervisane štete),
7. Pravilnik o formiranju i korišćenju rezervi za izravnavanje rizika
8. Pravilnik o uslovima i načinu saosiguranja i reosiguranja
9. Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja regresa.

2.1 Opšti i posebni uslovi za osiguranje i tarife premija (Član 18. po pravilniku)

Društvo je u 2009 primjenilo sledeće opšte i posebne uslove za osiguranje i tarife premije:

1. Tarifa premija za zdravstveno osiguranje stranih državljana u Crnoj Gori,
2. Uslovi za zdravstveno osiguranje stranih državljana u Crnoj Gori,
3. Posebni uslovi za osiguranje imovine elektroprivrednih organizacija UP-ele/08-10-cg
4. Posebna tarifa premija za osiguranje imovine elektroprivrednih preduzeća TP-ele/08-10-cg.

Kao ovlašteni aktuar, mišljenja sam, da su prihvaćene tehničke osnove u skladu sa Zakonom i pravilima aktuarske struke i struke osiguranja. Primenjene osnove omogućavaju društvu, da unapredi poslovanje te da izponjava prihvaćene obaveze iz naslova ugovora o osiguranju.

2.2 Odluka o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja te sprovođenje politike reosiguranja (Član 19. i Član 27.)

Društvo za osiguranje sa sprovođenjem reosiguranja prenosi deo svog rizika na društvo za reosiguranje. Naravno uz pretpostavku, da je pravilno određena premija za osiguranje i premija za adekvatno reosiguranje sa time se na društvo za reosiguranje prenosi i deo profita, koji se krije u dodatku za sigurnost. Dodatak za sigurnost definisan je kao razlika između tehničke premije i riziko premije. Ako društvo za osiguranje primjeni nizke samopridržaje onda je prihvaćen rizik manji, ali zato odvođi više profita na reosiguranje. U slučaju viših samopridržaja, situacija je obrnuta. To je osnovna dilema, gdje je granica između pozitivnog i nagotvnig utjecaja reosiguranja na poslovanje društva za osiguranje.

Kao kriterium optimalnosti reosiguranja, društvo može da postavi najveći samopridržaj (najmanji odliv profita), gdje je verovatnoća gubitka kapitala, kojeg je društvo još spremno, da izpostavi riziku, dovoljno mala. Problem određivanja optimalnih samopridržaja teoretski može se riješiti na analitički način, ali u praksi teško ili nemoguće ga je riješiti. Delimično zbog nestašice adekvatnih podataka, delimično zbog kompleksni matematičkih postupaka. Zbog toga društva za osiguranje u praksi ne definiraju samopridržaje analitičkim putem, nego se služe jednostavnijim iskustvenim metodama. Kod ovakvog suboptimalnog određivanja samopridržaja, važno je pitanje na kojoj strani optimuma nalazi se tako dobijeni rezultati.

I društvo Lovćen osiguranje za određivanje samopridržaja za pojedinačne vrste osiguranja ne upotrebljava analitičke metode, već jih određuje iskustveno. Kod određivanja uzima u obzir sledeće činjenice:

- Zajedna veličina obračunate premije,
- Obračunata premija po pojedinačnim vrstama osiguranja,
- Prosječni koeficijent sigurnosti kao razmejr između dodatkom za sigurnost i riziko premiju,
- Ukupno likvidirane štete,
- Likvidirane štete po pojedinačnim vrstama osiguranja
- Zajedničku variabilnost likvidiranih šteta,
- Variabilnost šteta po pojedinačnim vrstama osiguranja,
- Korelaciju među štetnim događajima,
- Korelaciju šteta između vrsta osiguranja,
- Visinu kapitala,
- Visinu tehničkih rezervacija,
- Prihode od kapitala,
- Prihode od ulaganja tehničke rezerve,
- Politiku društva do prihvaćanja rizika.

Za pojedinačne parametre dosta je jednostvano kvalitativno odrediti utjecaj na samopridržaje. Puno teže je ove utjecaje kvantificirati.

Društvo za osiguranje Lovćen svesno je, da nema optimalno određene samopridržaje, ali je sigurno, da su samopridržaji na bezbednoj strani. Društvo uspoređuje svoje samopridržaje sa:

- Preporukama društva za reosiguranje gdje su riziki reosigurani,
- Iskustveno određenim pravilima,

- Izračunima koje temelje na jednostavnim teoretskim modelima.

Društvo Lovćen je u 2009 reosiguralo svoje rizike na osnovu Odluke o visini maksimalnog samopridržaja "Lovćen" osiguranja ad Podgorica za 2009. godinu.

U donjoj tabeli prikazani su upotrebljeni samopridržaji:

VRSTA OSIGURANJA	VISINA SAMOPRIDRŽAJA (EUR)
I OSIGURANJE CIVILA I INDUSTRIJE	
1. Tarifa I - Civil - požar sa šomažom	500.000
2. Tarifa II - Industrija - požar sa šomažom	500.000
3. Tarifa III - Osiguranje od opasnosti loma mašina	500.000
4. Tarifa IV - Osiguranje od provalne krađe i razvojništva	50.000
5. Tarifa V - Osiguranje od loma stakla	50.000
6. Tarifa VII - Osiguranje stvari domaćinstva	50.000
7. Tarifa VIII - Osiguranje objekata u izgradnji	500.000
8. Tarifa XI - Osiguranje objekata u montaži	500.000
9. Tarifa XI - Osiguranje opšte odgovornosti	50.000
10. Tarifa XII - Osiguranje filmskih preduzeća	50.000
11. Tarifa XVII - Osiguranje elektronske opreme	50.000
OSIGURANJE POLJOPRIVREDE	
1. Tarifa XIII - Osiguranje usjeva i plodova	100% tehničke premije za rizike grada na principu viška štete
2. Tarifa XIV - Osiguranje životinja	100%
III OSIGURANJE TRANSPORTA I KREDITA	
1. Osiguranje robe u domaćem transportu – kargo	40.000
2. Osiguranje robe u međunarodnom transportu – kargo	40.000
3. Osiguranje odgovornosti vozara	40.000
4. Osiguranje avio kaska	250.000
5. Osiguranje odgovornosti aviona	250.000
6. Osiguranje pomorskog broda po brodu i događaju	
a) brodovi unutrašnje plovidbe	250.000
b) jahte, čamci i plovne naprave	250.000
7. Osiguranje pomorskog kaska, interesa i odgovornosti brodarka u međunarodnoj plovidbi	
a) pomorski kasko i interes	3%
b) odgovornost brodarka	bez samopridržaja
c) osiguranje odgovornosti brodoopravljača, po brodu i događaju	1%
IV OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA	
1. Tarifa X-AK kombinovano osiguranje motornih vozila najviše do	75.000
2. Tarifa X-AO osiguranje autoodgovornosti	do propisanog limita
3. Osiguranje sredstava JŽ - Posebna tarifa	75.000

Tabela 1: Tablica samopridržaja za godinu 2009

Mišljenja sam, da je društvo Lovćen osiguranje imalo primljene samopridržaje u skladu sa Zakonom i aktuarskom strukom.

Društvo je imalo u periodu 1.1.2009 do 31.12.2009 slijedeće iznose saosiguranja i reosiguranja rizika

Vrsta osuguranja		Reosigurana premija	Reosigurana prenosna premija	Reosigurane štete	Reosigurane rezervisane štete
01	Osiguranje od posljedica nezgode	75.635,88	9.271,25	0,00	0,00
02	Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	0,00	0,00	0,00	0,00
03	Osiguranje motornih vozila	101.409,30	52.425,12	0,00	0,00
04	Osiguranje šinskih vozila	0,00	0,00	0,00	0,00
05	Osiguranje vazduhoplova	971.699,44	121.063,33	0,00	0,00
06	Osiguranje plovnih objekata	270.253,12	36.747,86	181.235,32	63.400,00
07	Osiguranje robe u prevozu	74.736,19	29.670,33	0,00	10.000,00
08	Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	2.038.555,51	390.114,90	170.049,49	63.785,63
09	Ostala osiguranja imovine	803.564,76	142.657,71	634.542,75	38.868,75
10	Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	435.317,60	67.899,18	347.137,38	562.800,00
11	Osiguranje od odgovornosti vazduhoplova	742.643,33	114.127,72	70.976,93	61.000,00
12	Osiguranje od odgovornosti plovnih objekata	140.501,77	22.803,68	0,00	0,00
13	Osiguranje od opšte odgovornosti	115.992,19	33.199,87	20.448,51	0,00
14	Osiguranje kredita	0,00	0,00	0,00	0,00
15	Osiguranje jamstva	0,00	0,00	0,00	0,00
16	Osiguranje finansijskih gubitaka	0,00	0,00	0,00	0,00
17	Osiguranje troškova pravne zaštite	0,00	0,00	0,00	0,00
18	Osiguranje pomoći na putovanju	0,00	0,00	0,00	0,00
Total		5.770.309,09	1.019.980,95	1.424.390,38	799.854,38

Tabela 2: Reosigurana premija i reosigurane štete

Društvo je dostavilo pregled zaključenih ugovora o saosiguranju i reosiguranju, kako slijedi:

Ugovori o suosiguranju:

- 1 – Ugovor za suosiguranje Rudnika uglja Pljevlja
- 2 – Ugovor za suosiguranje imovine EPCG A.D. Nikšić.

SPISAK UGOVORA O REOSIGURANJU U 2009. GODINI

1. Ugovor o višku rizika za osiguranje imovine (požar i tehnika)

Prvi ekscedentni ugovor za požar (uključujući LOP) i srodne opasnosti:

Samopridržaj: EUR 500,000 po osnovu PML

- Limit ugovora 5 linija ekscedenta od max EUR 500,000 po liniji na osnovu PML odnosno EUR 2,500,000

- Provalna krađa
- osig. domaćinstva
- lom stakla

Samopridržaj: EUR 50,000 po osnovu sume osiguranja

- Limit ugovora 28 linija ekscedenta od max EUR 50,000 po liniji na osnovu sume osiguranja, odnosno EUR 1,400,000

Drugi ekscedentni ugovor za požar (uključujući LOP) i srodne opasnosti:

Samopridržaj: EUR 3,000,000 po osnovu PML

- Limit ugovora 5 linija ekscedenta od max EUR 3,000,000 po liniji na osnovu PML odnosno EUR 15,000,000

- Provalna krađa:

Samopridržaj: EUR 1,450,000 po osnovu sume osiguranja

- Limit ugovora 3 linije ekscedenta od max EUR 1,450,000 po liniji na osnovu sume osiguranja, odnosno EUR 4,350,000

Prvi ekscedentni ugovor tehničke grane

Lom mašina

CAR

EAR

Samopridržaj: EUR 500,000 po osnovu PML

- Limit ugovora 3 linija ekscedenta od max EUR 500,000 po liniji na osnovu PML odnosno EUR 1,500,000

Elektronska oprema

Samopridržaj: EUR 50,000 po osnovu PML

Limit ugovora: 28 linija od max. EUR 50,000, odnosno EUR 1,400,000

Radne mašine:

Samopridržaj: EUR 75,000 po osnovu sume osiguranja

- Limit ugovora 13.33 linija ekscedenta od max EUR 75,000 po liniji na osnovu sume osiguranja, odnosno EUR 1,000,000

Odgovornost prema trećim licima kod CAR i EAR, reosigurana je u istoj srazmjeri kao i osnovni rizik ali najviše do EUR 2,500,000, računajući prvi i drugi ekscedent kao i samopridržaj cedenta.

Drugi ekscedentni ugovor za tehničke grane:

Samopridržaj: EUR 2,000,000 po osnovu PML

- Limit ugovora 6 linija ekscedenta od max EUR 2,000,000 po liniji na osnovu PML odnosno EUR 12,000,000

- Provizija: 30.0% kod prvog ekscedentnog ugovora za požar i tehniku dok se kod drugog ekscedentnog ugovora za požar i tehniku primjenjuje klizna skala sa početnom provizijom od 30% koja će se korigovati u zavisnosti od tehničkog rezultata Triglav grupe.

Reosiguravač: Triglav RE

1. Ugovor o reosiguranju viška štete za slučaj prirodnih katastrofa za rizike koji ostaju u samopridržaju

Limit ugovora: I NIVO: EUR 850,000 XS EUR 150,000 (po riziku i događaju)

II NIVO: EUR 4,000,000 XS EUR 1,000,000 (samo po događaju)

Minimalna i depozitna premija:

Za I Nivo: EUR 90.710

Za II Nivo: EUR 40.660

Ukupno: EUR 131.370

Reosiguravač: Triglav RE

2. Ugovor o višku štete za reosiguranje AO i AK u zemlji

Limit ugovora: EUR 325,000 XS EUR 75,000 za AO

EUR 350,000 XS EUR 50,000 za AK

M/D Premija: za AO 277.700

Za AK 80.500

Ukupno: EUR 358.200

Reosiguravači - preko brokerske kuće AON:

60% Hannover Re

15% Polish Re

10% Triglav Re

15% SCOR Global

4. Ugovor o reosiguranju zakonske odgovornosti brodoopravljача

Samopridržaj: 0%
Limit ugovora: EUR 15.000.000
Franšiza: EUR 100.000
MD Premija: EUR 127.500
Reosiguravači: Preko brokerske kuće Lockton
40.9836% Certain Lloyd's Underwriters
20.4918% Navigators Insurance Company
20.4918% Federal Insurance co.
18.0328% Swiss re

5. Ugovor o reosiguranju zakonske odgovornosti Aerodroma CG

Samopridržaj: 0%
Limit ugovora: USD 25.000.000
Franšiza: USD 25,000 za štete na avionima
USD 10,000 za štete na ostaloj imovini
MD premija: USD 67.500
Reosiguravač AIG 100% Preko brokerske kuće Lockton

6. Ugovor o reosiguranju flote Montenegro Airlines-a (5 Foker 100+2 Embraer195)

Samopridržaj: 0.03% samo za kasko, kod ostalih polisa 0%
Limiti ugovora:
Kasko - ukupna ugovorena vrijednost: USD 64.225.000 + USD 35,115,885 ali najviše USD 40,000,000 po avionu
Odgovornost: CSL USD 350.000.000 (Fokeri) odnosno USD 600.000.000 (Embraer 195)
Odgovornost za tjelesne povrede članova posade: USD 25.000.000
Franšiza: USD 450.000 xs USD 50.000
AVN 52E: USD 200.000.000 xs 150.000.000
Uključen ratni rizik i osiguranje rezervnih djelova
Ukupna premija: USD 1.568.847.24 + USD 235,152.88
Reosiguravači: preko brokerske kuće Willis limited
Za kasko (99.97%):
1.5% Lloyd's underwriters
3.5% Aviabel S.A. Brussels
12.97% General Insurance Corporation of India, Mumbai
3.5% Max Re, Dublin
4.0% Glacier Uinsurance AG, Vaduz
3.5% International Insurance co. of Hannover Ltd.
10% Munchener Ruckversicherung, Munchen
4% Partner Re, Dublin

3% SCOR, Zurich
2% Sirius International, Stockholm
1.5% The Oriental Insurance Co., New Delhi
5% International Aerospace Services, New York
4% Aspen Insurance, London
6.5% Catlin Insurance, London
10% Liberty Mutual Insurance Europe, London
10% Robert Malatier Ltd, London
15% Allianz Global Corporate & Specialty AG, Munich

Za odgovornost: 100%

1.5% Lloyd's underwriters
3.5% Aviabel S.A. Brussels
13% General Insurance Corporation of India, Mumbai
3.5% Max Re, Dublin
4.0% Glacier Uinsurance AG, Vaduz
3.5% International Insurance co. of Hannover Ltd.
10% Munchener Ruckversicherung, Munchen
4% Partner Re, Dublin
3% SCOR, Zurich
2% Sirius International, Stockholm
1.5% The Oriental Insurance Co., New Delhi
5% International Aerospace Services, New York
4% Aspen Insurance, London
6.5% Catlin Insurance, London
10% Liberty Mutual Insurance Europe, London
10% Robert Malatier Ltd, London
15% Allianz Global Corporate & Specialty AG, Munich

Za ratni rizik 100%

89.22% Lloyd's Underwriters
9.08% Arch Insurance Company, London SCOR, Zurich
1.70% Navigators Management, London

Za franšizu 100%

100% Lloyd's Underwriters (Sindikato 1209)

Za AVN52A 100%

17.73% Lloyd's Underwriters
0.26 ACE European group, London
25% AIG UK, London
1.65% Aspen Insurance UK London
30% AXIS Specialty, Hamilton
1.69% Glacier Insurance AG, Vaduz
7% International Insurance co. of Hannover Ltd.
16.66% Lancashire Insurance Company, London

5. Ugovor o reosiguranju viška štete za dalekovode

I layer: 350,000 XS 150,000
II layer: 1,150,000 XS 500,000
M&D Premija za I EUR 9.500.00
M&D Premija za II EUR 10.500.00
Ukupno: EUR 104,712
Reosiguravači: Preko brokerske kuće AON
35% Polish Re
10% Triglav RE
7% Moskow Reinsurance Company
10% Russian Reinsurance Company
20% Ingostrach Insurance Company
18% Sava Re

6. Ugovor o reosiguranju viška štete za nezgodu (PA)

I layer: 150,000 XS 50,000
II layer: 800,000 XS 200,000
M&D Premija za I EUR 25.645.00
M&D Premija za II EUR 39.406.00
Ukupno: EUR 65,051
Reosiguravači: Preko brokerske kuće AON
35% Polish Re
45% Triglav RE
20% SCOR Global

9. Ugovor o reosiguranju pomorskog kaska

Samopridržaj: 3%
Limit ugovora:
EUR 1,300,000 (Anja)
EUR 950.000 (Mineral)
Premija: EUR 142,631
Reosiguravači: 100% od 97% (preko brokerske kuće Lockton)
32.7924% RJ Kiln Syndicate 0510
17.2126% MAP Syndicate 2791
32.7824 % Catlin Syndicate 2003
17.2126% Hiscox Syndicate 0033

10. Ugovor o reosiguranju odgovornosti broдача (4 broда)

Samopridržaj: 0%
Limit ugovora: USD 5,000,000
Franšiza: USD 7,500 za kargo
USD 20,000 za sudar
USD 10.000 za posadu
USD 5,000 za ostale štetne događaje
Premija 94.375.00
Reosiguravač: Navigators preko brokerske kuće Lockton

11. Kvotni ugovor o reosiguranju pomorskog kaska za pleasure crafts do 15 GRT

Samopridržaj Lovćen-a: 15%
Limit Ugovora: EUR 1,500,000
Udio reosiguravača: 85%
Provizija 27%
Reosiguravač: Triglav RE

12. Kvotni ugovor o reosiguranju rizika zemljotresa

Samopridržaj Lovćen-a: 15%
Limit Ugovora: EUR 700,000,000
Udio reosiguravača: 85%
Provizija 20%
Reosiguravač: Triglav RE

13. Ugovor o reosiguranju zakonske odgovornosti marine OMC St. Nikola

Samopridržaj Lovćen-a: 0%
Limit Ugovora za TPL/oprema: EUR 1,000,000/250,000
Udio reosiguravača: 100%
Minimalna i depozitna premija EUR 18,800
Provizija 8,75%
Reosiguravač: Underwriting Risk Services za račun Lloyd-ovih sindikata
42.50% - Lloyd's Syndicate TAL 1183
20.00% - Lloyd's Syndicate SJC 2003
8.60% - Lloyd's Syndicate COF 1036
8.00% - Lloyd's Syndicate HIS 0033
6.5% - Lloyd's Syndicate AES 1125
5.90% - Lloyd's Syndicate BRT 2987
3.50% - Lloyd's Syndicate MIT 3210
3.00% - Lloyd's Syndicate ARK 4020
2.00% - Lloyd's Syndicate OMEGA 0958

14. Ugovor o reosiguranju flote MUP-a CG (AB212, AB 412, AB 206, Gazelle SA-341)

Kasko:

Samopridržaj: 0%

Limiti ugovora: AB 212, Reg. br. 40-HCC USD 2,100,000
AB 412, Reg. br. 40-HEK USD 5,200,000
AB 206, Reg. br. 40-HAW USD 900,000
Gazelle SA-341, Reg. br. 40-HFB USD 500,000

Odgovornost:

CSL USD 25,000,000 (za AB 212 i AB 412) odnosno USD 7,500,000 (AB 206 i Gazelle)
Odgovornost za tjelesne povrede članova posade: USD 50,000

Franšiza:

AB 212, Reg. br. 40-HCC USD USD 95,000 XS USD 10,000
AB 412, Reg. br. 40-HEK USD 140,000 XS USD 10,000
AB 206, Reg. br. 40-HAW USD 35,000 XS USD 10,000
Gazelle SA-341, Reg. br. 40-HFB USD 15,000 XS 10,000

Uključen ratni rizik i osiguranje rezervnih djelova (USD 500,000)
Ukupna premija: USD 416,875 (za kasko 381,675 za odg. 35,200)
Reosiguravači: preko brokerske kuće Lockton

Za kasko (100%):

15.00% Global Aerospace
49.25% Certain Lloyd's Syndicates
14.25% Allianz Global Corporate and Specialty AG
21.50% Liberty Mutual Insurance Europe

Za odgovornost: 100%

15.00% Global Aerospace
49.25% Certain Lloyd's Syndicates
14.25% Allianz Global Corporate and Specialty AG
21.50% Liberty Mutual Insurance Europe

Za ratni rizik 100%

100% RJ Kiln Syndicate 0510

Za franšizu 100%

100% RJ Kiln Syndicate 0510

15. Ugovor o reosiguranju viška štete za kargo

I layer:

Sekcija A: Kargo

EUR 360,000 XS EUR 40,000

Sekcija B: Novac u tranzitu

EUR 960,000 XS EUR 40,000

MD premija: EUR 30,000, Korektivna stopa 20%

II layer:

Sekcija A: Kargo

EUR 600,000 XS EUR 400,000

Sekcija B: Novac u prevozu

EUR 2,000,000 XS EUR 1,000,000

MD premija: EUR 30,000, korektivna stopa 20%

Reosiguravači:

35.00% Lloyd's Syndicate NO. 2791 MAP

20.00% Lloyd's Syndicate No. 0609 AUW

20.00% Polskie Towarzystwo Reasekuracji S.A. Warszawa

15.00% Pozavarovalnica Sava-Re, Ljubljana

10.00% Triglav-Re Ljubljana

16. Fakultativni ugovor o reosiguranju viška štete za novac u trezoru (Prva Banka)

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora: EUR 9,760,000 XS EUR EUR 40,000

Premija EUR 5,000

Reosiguravač: 50% Antares

50% Pembroke

FRONTING POSLOVI

1. Osiguranik: WURTH d.o.o

Vrsta osiguranja: a) osiguranje imovine i imovinskih interesa
b) opšta i proizvodna odgovornost

Samopridržaj: a) 0%
b) 0%

Limit ugovora o reosiguranju: 100% sume osiguranja
Premija ino; EUR 6,286.67
Reosiguravač: Wiener RE

2. Osiguranik: ProMonte

Vrsta osiguranja: odgovornost poslodavca

Samopridržaj: 10%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 200,000
Premija ino: EUR 9,630
Reosiguravač: AIG

3. Osiguranik: DAIDO METAL

Vrsta osiguranja: a) osiguranje imovine i imovinskih interesa
b) opšta i proizvodna odgovornost

Samopridržaj: a) 10%
b) 1%

Limit ugovora o reosiguranju: a) EUR 19,755,201
b) EUR 1,000,000

Premija a) EUR 14,178.80
b) EUR 2,036.40
Ukupno: EUR 16,215.20
Reosiguravač: Tokio Marine

4. Osiguranik: WTE

Vrsta osiguranja: a) CAR /EAR
b) opšta odgovornost

Samopridržaj: a) 10%
b) 1%

Limit ugovora o reosiguranju: a) CAR EUR 415,000; EAR EUR 6,285,000
b) EUR 2,180,000 za zagađenje prirodne okoline i štetu na iznajmljenoj opremi,
Premija a) EUR 15,111.48
b) EUR 12,060
Ukupno: EUR 43,386.68

Reosiguravač: Wiener Stadtische

5. Osiguranik: Podgorička Banka AD – Societe General Group

Vrsta osiguranja: opšta odgovornost i odgovornost za proizvod, uključujući i odgovornost prema zaposlenima

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 1,000,000

Premija EUR 1,765

Reosiguravač: Zurich Insurance Company

6. Osiguranik: Podgorička Banka AD – Societe General Group

Vrsta osiguranja: a) osiguranje imovine (bez prekida rada)

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 768,309

Reosiguravač: Zurich Insurance Company

Premija EUR 1,706

7. Osiguranik: Philip Morris

Vrsta osiguranja: Kargo

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora o reosiguranju: USD 13,000,000 po šteti ili događaju pošiljci
USD 1,000,000 po šteti ili događaju po zakupljenoj lokaciji

Premija USD 13,820

Reosiguravač: Allianz Global Corporate and Specialty

8. Osiguranik: Philip Morris

Vrsta osiguranja: Osiguranje imovine

Samopridržaj: 5%

Limit ugovora o reosiguranju: USD 252,809 za opremu
USD 900,000 za zalihe

Premija USD 2,000

Reosiguravač: Triglav

9. Osiguranik: Telecom

Vrsta osiguranja: Opšta i proizvodna odgovornost

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora o reosiguranju: CSL EUR 2,500,000

Premija EUR 19,024

Reosiguravač: AXA Corporate Solution

10. Osiguranik: Telekom

Vrsta osiguranja: osiguranje imovine i prekida rada

Samopridržaj: 1%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 129,690.060 za fiksna sredstva
EUR 18,936,500 planirane dodatne investicije
EUR 138,157,012 za prekid rada

Premija EUR 91,005.31

Reosiguravač: Allianz Global Corporate and Specialty

11. Osiguranik: Siemens D.o.o

Vrsta osiguranja: osiguranje opšte i proizvodne odgovornosti

Samopridržaj: 0%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 2,000,000 po događaju i EUR 4,000,000 u agregatu

Premija EUR 1,000

Reosiguravač: Triglav

12. Osiguranik: Coca Cola d.o.o.

Vrsta osiguranja: osiguranje imovine i prekida rada

Samopridržaj: 1%

Limit ugovora o reosiguranju: EUR 140,922 za zgrade
EUR 2,645,409 za opremu
EUR 865,00 za zalihe
EUR 11,565,055

Premija EUR 7,674.02

Reosiguravač: XL Insurance Company

12. Osiguranik: ProMonte

Vrsta Osiguranja: Osiguranje imovine i prekida rada
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju: kombinovano za sve pokriveno opasnosti EUR 50,000,000
po štetnom događaju i ukupno za vrijeme trajanja osiguranja

Premija: EUR 88,738.24
Reosiguravač: AIG 65.00%
                  WIENER-RE 35.00%

13. Osiguranik: ProMonte

Vrsta Osiguranja: Osiguranje imovine i prekida rada
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju: kombinovano za sve pokriveno opasnosti EUR 50,000,000
po štetnom događaju i ukupno za vrijeme trajanja osiguranja

Premija: EUR 88,738.24
Reosiguravač: AIG 65.00%
                  WIENER-RE 35.00%

14. Osiguranik: Strabag

Vrsta Osiguranja: CAR
Samopridržaj: 10%

Limit Ugovora o reosiguranju: Automatic Increase clause EUR 3,195,449
Za TPL 1,000,000

Premija: EUR 10,715
Reosiguravač: WIENER-RE 90.00%

15. Osiguranik: GU OKOVI

Vrsta Osiguranja: Opšta odgovornost isključujući odg. poslodavca
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju: EUR 750,000 po događaju i u godišnjem agregatu

Premija: EUR 1,572
Reosiguravač: Zurich Insurance Copmany 100%

12. Osiguranik: KPMG

Vrsta Osiguranja: Osiguranje profesionalne odgovornosti
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju: USD 4,850,000 XS USD 150,000

Premija: USD 7,101
Reosiguravač: Allianz Belgium Insurance

13. Osiguranik: Pricewaterhouse Coopers

Vrsta Osiguranja: Osiguranje profesionalne odgovornosti
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju: USD 10,000,000

Premija: USD 6,006.80
Reosiguravač: Allianz Belgium Insurance

14. Osiguranik: WTE

Vrsta Osiguranja: Osiguranje imovine i prekida rada
Samopridržaj: 0%

Limit Ugovora o reosiguranju
Za požar: EUR 4,327,250
Za građanske nemire: EUR 2,163,625
Za udar vozila: EUR 2,163,625
Težina snijega, odron, klizanje: EUR 1,081,812
Krađa: EUR 1,000,000
Neimenovani rizici: EUR 432,725
Premija: USD 6,658.18
Reosiguravač: Wiener Stadtische

Društvo je dostavilo analitiku obračuna udjela reosiguranja u likvidiranim štetama te analitiku obračuna reosiguranja u prenosnoj premiji i rezervi za prijavljene, a nelikvidirane štete. Društvo je sprovodilo politiku reosiguranja u skladu sa strukom i prihvaćenim internim aktima.

2.3 Izvještaj o tehničkim rezervama i deponovanju i ulaganju tehničkih rezervi (Član 22., Član 23., Član 24., Član 25. i Član 26 po Pravilniku)

Društvo Lovćen osiguranje za svrhe sprovođenja neživotnih osiguranja ne primenjuje Pravilnik o formiranju i načinu obračuna matematičke rezerve i Pravilnik o formiranju i korišćenju rezervi za učešće u dobiti.

2.3.1 Prenosna Premija

Društvo je izradilo obračun prenosne premije na osnovu pojedinačnih polica. U obračunu prenosne premije obuhvaćene su sve polise koje imaju početak pre ili na dan 31.12.2009 a završavaju posle datuma obračuna. Kod izračuna bilo je primjenjen princip »pro-rata-temporis«. Pored izračuna bruto prenosne društvo je dostavilo i spisak polisa, koje dolaze u izračun prenosne premije na čijem osnovu se izradila i kontrola sa fakturiranom premijom. U donjoj tabeli prikazan je iznos prenosne premije po vrstama osiguranja na dan 31.12.2009.

Vrsta osiguranja	Polisirana premija u periodu 1.1.2009 do 31.12.2009	Prenosna premija iz 2009	Prenosna premija iz prethodnih godina	Ukupna prenosna premija na 31.12.2009.
01 Osiguranje od posledica nezgode	6.691.830,57	833.024,60	68,79	833.093,39
02 Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	0,00	0,00	0,00	0,00
03 Osiguranje motornih vozila	3.901.855,19	1.966.478,64	297.864,05	2.264.342,69
04 Osiguranje sinških vozila	0,00	0,00	0,00	0,00
05 Osiguranje vazduhoplova	1.213.247,63	141.663,02	0,00	141.663,02
06 Osiguranje plovniha objekata	342.459,57	49.672,00	0,00	49.672,00
07 Osiguranje robe u prevozu	334.498,02	52.256,02	0,00	52.256,02
08 Osiguranje imovine od požara	2.461.711,66	784.705,67	498.546,05	1.283.251,72
09 Ostala osiguranja imovine	2.096.292,55	293.516,89	33.871,01	327.387,90
10 Osiguranje autoodgovornosti	15.984.602,21	7.337.751,18	957,15	7.338.708,33
11 Osiguranja odgovornosti vazduhoplova	870.398,28	119.603,67	0,00	119.603,67
12 Osiguranje odgovornosti plovila	157.559,22	43.807,88	0,00	43.807,88
13 Osiguranje od opšte odgovornosti	361.312,72	60.505,74	2,92	60.508,66
14 Osiguranje kredita	52.841,85	11.301,31	0,00	11.301,31
15 Osiguranje jemstva	5.356,97	1.015,92	0,00	1.015,92
16 Osiguranje finansijskih gubitaka	0,00	0,00	0,00	0,00
17 Osiguranje troškova pravne zastite	0,00	0,00	0,00	0,00
18 Osiguranje pomoci na putovanju	0,00	0,00	0,00	0,00
Total	34.473.966,44	11.695.302,55	831.309,97	12.526.612,52

Tabela 3: Prenosna premija 31.12.2009

Na osnovu popisa policirane premije u razdoblju od 01.01. do 31.12.2009. godine po pojedinim polisama osiguranja napravljen je nezavisan izračun prenosne premije. Za polise policirane tijekom godina izpred 2009, a kojima osiguranje traje nakon datuma obračuna (31.12.2009. godine) obračun prenosne premije napravljen je temeljem popisa polisirane premije iz tih polisa

Obračun je napravljen pojedinačno za svaku polisnu osiguranja pod pretpostavkom ravnomjerne raspodjele rizika tijekom trajanja osiguranja (pro rata temporis) za sve vrste osiguranja.

Korištena formula je:

$$BPP = BP * d/dOB.$$

Gdje je:

BPP – bruto prenosna premija

BP – osnovia za izračun prenosne premije

d – broj dana nakon kraja obračunskog razdoblja do kraja razdoblja za koje je zaračunata bruto premija

dOB – ukupan broj dana trajanja osiguranja za koje je zaračunata bruto premija BP.

Na ukupnoj razini razlika je 11.591,22 eura, odnosno 0,09%, što možemo smatrati prihvatljivim odstupanjem.

Obračun prenosne premije na dan 31.12.2009. godine napravljen je u skladu sa Pravilnikom o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija.

2.3.2 Rezervisane štete

2.3.2.1 Nastale prijavljene štete

Društvo je dostavilo popis prijavljenih nerešenih šteta (RBNS) na dan 31.12.2009, odvojeno za redovne štete, štete u sporu i rente, što je prikazano u tabeli 4.

Vrsta Osiguranja	Redovne		Rente		U sporu		Ukupno	
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
01 Osiguranje od posledica nezgode	598	444.373,13	0	0,00	75	137.960,06	673	582.333,20
03 Osiguranje motornih vozila	280	392.872,78	0	0,00	10	72.264,63	290	465.137,41
06 Osiguranje plovnih objekata	8	69.608,12	0	0,00	0	0,00	8	69.608,12
07 Osiguranje robe u prevozu	1	50.000,00	0	0,00	0	0,00	1	50.000,00
08 Osiguranje imovine od požara	31	80.351,33	0	0,00	1	5.000,00	32	85.351,33
09 Ostala osiguranja imovine	127	224.071,96	0	0,00	7	31.204,83	134	255.276,79
10 Osiguranje autoodgovornosti	1107	2.519.997,39	34	564.360,44	693	7.786.135,71	1834	10.870.493,54
11 Osiguranja odgovornosti vazduhoplova	5	27.159,62	0	0,00	4	34.065,03	9	61.224,65
13 Osiguranje od opste odgovornosti	18	2.360,00	0	0,00	5	3.530,00	23	5.890,00
14 Osiguranje kredita	11	16.950,00	0	0,00	0	0,00	11	16.950,00
Total	2186	3.827.744,32	34	564.360,44	795	8.070.160,26	3015	12.462.265,03

Tabela 4: Broj šteta u 2009

Društvo je u poslednjem kvartalu sprovodilo masovnu likvidaciju šteta što je prouzrokovalo upad popisa rezervisanih prijavljenih šteta u poslednjem kvartalu.

U tabeli 5 prikazan je popis rezervisanih prijavljenih šteta po godini nastanka i vrsti osiguranja

Vrsta Osiguranja	Total	Non-aligned	<=2006	2007	2008	2009
01 Osiguranje od posledica nezgode	582.333	1.405	134.473	37.685	61.405	347.366
03 Osiguranje motornih vozila	465.137	1.275	15.140	17.051	115.662	316.009
06 Osiguranje plovnih objekata	69.608	931		60.000	2.000	6.677
07 Osiguranje robe u prevozu	50.000	0				50.000
08 Osiguranje imovine od požara	85.351	61	5.000		500	79.790
09 Ostala osiguranja imovine	255.277	391	31.040	2.300	8.760	212.785
10 Osiguranje autoodgovornosti	10.870.494	79.780	6.778.713	1.458.891	1.385.136	1.167.973
11 Osiguranja odgovornosti vazduhoplova	61.225	225	61.000			
13 Osiguranje od opste odgovornosti	5.890	0	10	10	2.260	3.610
14 Osiguranje kredita	16.950	0			2.290	14.660
Total	12.462.265	84.069	7.025.376	1.575.938	1.578.012	2.198.871

Tabela 5: struktura šteta u popisu na 31.12.2009 po godini nastanka i vrsti osiguranja

2.3.2.2 Nastale neprijavljene štete (IBNR)

IBNR štete su štete, koje su nastale a nisu još prijavljene. Pošto nisu prijavljene, potrebno jih je formirati putem ocjene i po svojoj su prirodi slučajna promenljiva. Društvo je dužno sa 01.01.2010 za formiranje nastalih neprijavljenih šteta primjeniti chain-ladder metodu (u daljnjem tekstu CL metoda), koja je prihvaćena u opštoj aktuarskoj praksi. Društvo je na dan 31.12.2009 izračunalo IBNR rezervacije pomoću metode koju je primjenjivalo tekom godine i pomoću CL metode. U ranijim aktuarskim izvještajima bilo je istaknuto, da postojeća metoda formiranja IBNR nije dovoljna. Za primjenu CL metode potrebni su duži vremenski redovi likvidacija šteta, pa je društvo počelo u 2009 sa sabiranjem podataka o likvidiranim štetama u prošlim godinama. Na osnovu tih podataka izračunat je bio IBNR pomoću CL metoda društvo je formiralo IBNR rezervu već na 31.12.2009 na osnovu CL metode. Društvo je posle predaje kvartalnih rezultat ponovo izračunalo IBNR rezervisane štete po staroj metodi i dobilo niži rezultat ali pošto je formiralo glavninu IBNR šteta po Chain-ladder metodi, IBNR se razlikuje za 7.000 EUR što smatram, da nije značajno.

LoB	31.12.2008			31.12.2009				
	IBNR	RBNS	GCR	RBNS	IBNR pravilnik	IBNR CL	IBNR	GCR
01	1.356.388	295.755	1.652.143	582.333	1.544.219	1.908.061	1.908.061	2.490.394
02	0	0	0	0	0	0	0	0
03	388.792	348.700	737.492	465.137	388.516	652.294	652.294	1.117.432
04	0	0	0	0	0	0	0	0
05	0	0	0	0	0	0	0	0
06	717	248.927	249.644	69.608	-121	0	0	69.608
07	0	8.400	8.400	50.000	76	0	76	50.076
08	13.992	7.758	21.750	85.351	31.008	0	31.008	116.359
09	285.474	411.602	697.076	255.277	87.738	312.433	312.433	567.710
10	2.069.179	9.497.152	11.566.331	10.870.494	4.458.831	6.445.590	6.445.590	17.316.084
11	0	0	0	61.225	0	0	0	61.225
12	0	0	0	0	0	0	0	0
13	27.739	1.410	29.149	5.890	28.822	0	28.822	34.712
14	0	4.040	4.040	16.950	1.279	0	1.279	18.229
15	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	4.142.281	10.823.744	14.966.025	12.462.265	6.540.369	9.318.378	9.379.564	21.841.829
							Prvi izračun	21.834.333

Tabela 6: Bruto rezervisane štete

Pošto je u 2009 godini došlo do intenzivne likvidacije starih šteta porastao je i IBNR izračunat na osnovu važećeg pravilnika. Kod formiranja IBNR rezerve uzet je bio veći iznos između izračuna po važećem pravilniku i izračuna po CL metodi. IBNR rezerva formirana na takav način veća je od rezerve po starom pravilniku za 2.778 hiljade EUR ili za 42,47%. U pogledu na 31.12.2008 društvo je formiralo za 5,23 mio EUR veći IBNR, odnosno IBNR je porastao za 226%. Kod izračuna po IBNR metodi ima najveći utjecaj vrsta 10 (autoodgornost) koje je po svojoj prirodi vrsta sa najdužjim repom rješavanja šteta. U tabeli 7 prikazan je trougao te vrste:

Payments

AY	0	1	2	3	4	5	6	7
2001	0,00	1.074.785,34	507.452,14	382.878,20	508.991,58	851.973,73	12.532,00	469.583,72
2002	889.813,08	572.065,30	313.503,41	132.005,90	127.709,19	2.981,23	80.191,24	143.565,90
2003	1.085.384,16	693.795,34	470.951,61	118.512,81	23.897,81	67.049,88	342.617,54	
2004	1.491.995,56	853.785,22	456.246,11	70.575,97	309.562,37	323.054,77		
2005	1.744.023,05	955.827,62	149.658,63	203.329,59	520.914,20			
2006	2.285.142,16	1.290.686,14	531.960,48	1.000.857,56				
2007	3.374.629,08	2.269.511,45	997.526,68					
2008	3.404.894,58	1.973.711,27						
2009	3.557.136,10							

Cumulative payments

AY	0	1	2	3	4	5	6	7
2002	889.813,08	1.461.878,38	1.775.381,79	1.907.387,69	2.035.096,88	2.038.078,11	2.118.269,35	2.261.835,25
2003	1.085.384,16	1.779.179,50	2.250.131,11	2.368.643,92	2.392.541,73	2.459.591,61	2.802.209,15	2.992.129,14
2004	1.491.995,56	2.345.780,78	2.802.026,89	2.872.602,86	3.182.165,23	3.505.220,00	3.834.732,37	4.094.631,71
2005	1.744.023,05	2.699.850,66	2.849.509,29	3.052.838,88	3.573.753,08	3.758.355,98	4.111.664,70	4.390.333,15
2006	2.285.142,16	3.575.828,30	4.107.788,78	5.108.646,34	5.600.449,58	5.889.741,88	6.443.414,06	6.880.117,04
2007	3.374.629,08	5.644.140,53	6.641.667,21	7.376.562,64	8.086.695,45	8.504.415,26	9.303.882,91	9.934.454,43
2008	3.404.894,58	5.378.605,85	6.275.676,30	6.970.075,11	7.641.075,86	8.035.777,10	8.791.189,87	9.387.013,57
2009	3.557.136,10	5.702.344,74	6.653.409,96	7.389.604,71	8.100.993,07	8.519.451,43	9.320.332,57	9.952.018,97

Graduated	1,600	1,184	1,085	1,056	1,040	1,027	1,019	1,042
CL	1,603	1,167	1,111	1,096	1,052	1,094	1,068	1,000
Cumm	2,460	1,538	1,299	1,197	1,133	1,090	1,061	1,042

Tabela 7: Izračun IBNR po Chain-ladder metodi za vrstu AO

Zbog akcelerirane likvidacije starih šteta u 2009 godini u ovoj vrsti osiguranja bilježili smo nestandardan uzorak likvidacija šteta za kojeg mogu sasvim pouzdano tvrditi, da se neće nastaviti u budućnosti. Naime ako pogledamo sirove faktore razvoja (redak CL), možemo primjetiti, da se faktori razvoja okrenu i počnu da raste, što nije u skladu sa očekivanjima. U tu svrhu izveo sam graduaciju razvojnih faktora i pomoću eksponentnog raspada šteta sintetizirao faktore tako, da mi sa razvojem konvergiraju prema 1. Tim putem, rezerva se snizila. Ako bi primjenio sirove faktore, dobio bi u toj vrsti osiguranja IBNR u iznosu 15.847.410. Pošto su IBNR štete slučajna promenljiva, nestandardni uzorak iz prošlosti uvećava stepen slučajnosti i objektivni je razlog za izračun tačne visine. Smatram, da je izračun u visini 15.847.410 teoretski najveći mogući izračun, koji dobijemo uz pretpostavku, da se zabilježena nestandardna likvidacija šteta nastavi i u budućnosti. IBNR u visini 9.372.068 nalazi se u diapazonu mogućih vrijednosti, ali postoji mogućnost, da će se istači u budućnosti potreba po većem IBNR-u.

2.3.2.3 Rezervacije za troškove obrade šteta

Društvo je formiralo rezervacije za troškove obrade šteta u visini prikazanoj u tabeli 8

Vrsta osiguranja		Troškovi obrade šteta
01	Osiguranje od posledica nezgode	176.424
02	Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	0
03	Osiguranje motornih vozila	79.161
04	Osiguranje sinkih vozila	0
05	Osiguranje vazduhoplova	0
06	Osiguranje plovnih objekata	4.946
07	Osiguranje robe u prevozu	3.547
08	Osiguranje imovine od požara	7.667
09	Ostala osiguranja imovine	40.217
10	Osiguranje autoodgovornosti	1.226.699
11	Osiguranja odgovornosti vazduhoplova	4.337
12	Osiguranje odgovornosti plovila	0
13	Osiguranje od opste odgovornosti	2.495
14	Osiguranje kredita	1.286
15	Osiguranje jemstva	0
16	Osiguranje finansijskih gubitaka	0
17	Osiguranje troškova pravne zastite	0
18	Osiguranje pomoci na putovanju	0
Total		1.546.779

Tabela 8: Rezervacije za troškove obrada šteta na 31.12.2009

Troškovi su izračunati kao produkt koeficienta troškova obrade šteta i visine šteta. Koeficient se izračuna kao kvocijent troškovi troškova obrade šteta knjiženi u 2009 podeljeno sa likvidiranim štetama o toj godini.

2.3.3 Izravnalne rezervacije

Temeljem podataka koje je dostavilo i za koje odgovara Lovćen osiguranje AD napravljen je obračun rezerve za izravnavanje rizika. Obračun je napravljen u skladu s Pravilnikom o bližim kriterijumima i

načinu obračunavanja rezervi za izravnavanje rizika (Službeni list Crne Gore 70/08) na dan 31.12.2009. godine.

Iznos rezerve za izravnavanje rizika iznosi 1.079.078,94 eura. Pošto je društvo u 2009 pojačalo rezervacije za štete bilježilo je pogorošanje štetnog kvocienta na svim vrstama. Zbog toga došlo je do umanjnja izravnalnih rezervacija.

Vrsta osiguranja		Rezerva za izravnavanje rizika
06	Osiguranje plovnih objekata	7.345
07	Osiguranje robe u prevozu	21.786
09	Ostala osiguranja imovine	1.049.663
15	Osiguranje jemstva	285
Total		1.079.079

Tabela 9: Rezerva za izravnavanje rizika na 31.12.2009

2.3.4 Rezerva za neiztječene rizike (unexpired risk reserve)

To su dodatne rezervacije za one vrste osiguranja gdje se može očekivati, da prenosna premija neće biti dovoljna za pokrivanje svih budućih obavijeza iz postojećih ugovora. Kao kriterijum za određivanje rezervacija za neiztječene rizike uzeo sam štetne količnike upotrebljene kod izračuna izravnalnih rezervacija. Kod onih vrsta gdje je količnik viši od 1,00, rezervacija za neiztekle rizike računa se kao produkt tehničke prenosne premije i razlike izmjeđđu štetnog količnika i 1. U tabeli 11 prikazane su rezervacije za neiztječene rizike.

Vrsta osiguranja		Rezervacije za neiztječene rizike
01	Osiguranje od posledica nezgode	85.783
13	Osiguranje od opste odgovornosti	1.047
Total		86.830

Tabela 10: Rezerva za neiztječene rizika na 31.12.2009

2.3.5 Ukupne tehničke rezerve

U tabeli 11 prikazan je sažetak tehničkih rezervi po vrstama osiguranja.

Vrsta osiguranja	Prenosna Premija (UPR)		Rezervisane štete (Claim Reserve)		Rezerve za izravnavanje rizika (Equitisation)	Rezerve za neiztekle rizike (URR)	TOTAL				
	Bruto (Gross)	RI	Neto (Net)	Popis (RBNS) IBNR				Troškovi rješavanja (CHC)	RI Claim Reserve	Net Claim reserve	
1	833.093,39	9.271,25	823.822,14	582.333,20	1.908.061,00	176.423,52	0,00	2.490.394,20	0,00	85.782,56	3.399.998,90
2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	2.264.342,69	52.425,12	2.211.917,57	465.137,41	652.294,13	79.160,64	0,00	1.117.431,54	0,00	0,00	3.329.349,11
4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	141.663,02	121.063,33	20.599,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20.599,69
6	49.672,00	36.747,86	12.924,14	69.608,12	211,93	4.946,16	63.400,00	6.420,05	7.344,95	0,00	26.689,14
7	52.256,02	29.670,33	22.585,69	50.000,00	63,15	3.546,55	10.000,00	40.063,15	21.785,96	0,00	84.434,81
8	1.283.251,72	390.114,90	893.136,82	85.351,33	22.882,89	7.667,49	63.785,63	44.448,59	0,00	0,00	937.585,41
9	327.387,90	142.657,71	184.730,19	255.276,79	312.432,86	40.217,46	38.868,75	528.840,90	1.049.663,04	0,00	1.763.234,13
10	7.338.708,33	67.899,18	7.270.809,15	10.870.493,55	6.445.590,40	1.226.699,17	562.800,00	16.753.283,95	0,00	0,00	24.024.093,09
11	119.603,67	114.127,72	5.475,95	61.224,65	0,08	4.337,26	61.000,00	224,73	0,00	0,00	5.700,68
12	43.807,88	22.803,68	21.004,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	21.004,20
13	60.508,66	33.199,87	27.308,79	5.890,00	29.331,74	2.495,16	0,00	35.221,74	0,00	1.047,24	63.577,77
14	11.301,31	0,00	11.301,31	16.950,00	1.199,33	1.285,73	0,00	18.149,33	0,00	0,00	29.430,64
15	1.015,92	0,00	1.015,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	284,99	0,00	1.300,91
16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL	12.526.612,52	1.019.980,95	11.506.631,57	12.462.265,05	9.372.067,51	1.546.779,15	799.854,38	21.034.478,18	1.079.078,94	86.829,79	33.707.018,48

Tabela 11: Ukupne tehničke rezerva na 31.12.2009

2.3.6 Deponovanje i ulaganje tehničkih rezervi

Društvo je dostavilo pregled ulaganja tehničke rezerve na dan 31.12.2009. godine. Pregled ulaganja prikazan je u tabeli 12.

Obveznice (kojima se trguje na trž. kapitala u CG)	Neživot
NLB	1.344.000
HARTIJE OD VRIJEDNOSTI NAMJENJENE PRODAJI-OB. ST.ŠTEDNJE	0
UKUPNO	1.344.000

Akcije (kojima se trguje na trž. kapitala u CG)	Neživot
DUNAV RE	0
LUKA BAR	2.224,88
PRVA BANKA CG	1.853.651,00
MONTENEGROBANKA	4.899,24
KONTEJNERSKI TERMINAL I GENERALNI TERE	0,00
INVEST MONTENEGRO BANKA	90.081,60
PODGORIČKA BANKA	50.904,00
UKUPNO	2.001.761

Depoziti	Neživot		UKUPNO
	Dugoročni	Kratkoročni	
Prva banka	500.000	3.548.071	4.048.071
CKB	1.050.000	0	1.050.000
NLB	0	1.419.017	1.419.017
Atlasmont banka	0	0	0
Hipotekarna banka	0	0	0
UKUPNO	1.550.000	4.967.088	6.517.088

Poslovni račun Društva	Neživot
ŽIRO-RAČUN OSIGURANJA ŽIVOTA	0
ŽIRO-RAČUN OSIGURANJA -NEŽIVOT	601.711
UKUPNO	601.711

Adresa poslovnog prostora	Grad	Neživot
Poslovni prostor ul. Nika Miljnica 18 (LN 2755)	Nikšić	
Poslovni prostor ul. Nika Miljnica 13 (LN 2755)	Nikšić	
Poslovni prostor 9X Zgrade u Nikšiću	Nikšić	
Poslovni prostor Narodne revol bb (LN 5252)	Pločivlja	
Poslovni prostor Vukmana Krusić (LN 589)	Kolasin	
Poslovni prostor Trsova Lokal 1 (LN 3031)	Bijelo Polje	
Poslovni prostor Trsova Lokal 2 (LN 3031)	Bijelo Polje	
Poslovni prostor Radica Tivat Lokal 1 (LN 2065)	Kotor	
Poslovni prostor Radica Tivat Lokal 2 (LN 2065)	Kotor	
Poslovni prostor Risan (LN 616)	Kotor	
Poslovni prostor Stari Aerodrom (LN 3217)	Podgorica	
Poslovni prostor ul. Novaka Miloseva br.6 (LN 648)	Podgorica	
Poslovni prostor Trg Bozane Vucinlc (LN 1136)	Podgorica	341.967,92
Zemljište u D. Gorici kupljeno od Tilmonta (LN 245)	Podgorica	1.000.000,00
Poslovni prostor J.Tomasevica (LN 2309)	Bar	27.133,00
Poslovni prostor Zelenika Tivat (LN 1449)	Kotor	384.933,00
Poslovni prostor Skaljari (LN 191)	Kotor	256.267,00
Poslovni prostor Portlica (LN 4241)	Pločivlja	279.839,32
Poslovni prostor ul. Filipa Zurica (LN 102)	Mojkovac	16.486,00
Poslovni prostor Mrkosnica (LN 2952)	Nikšić	192.780,00
Posl. prostor Lokal ul. Seste Crnogorske FA 8 (LN 2952)	Nikšić	32.649,12
Posl. prostor Autocentar 13 juli (LN 813)	Nikšić	982.450,00
Posl. prostor Magacini 13 jul bb (LN 3457)	Nikšić	246.533,69
Posl. prostor Hemijska cistiona M.Pekovića bb (LN 3457)	Nikšić	107.045,70
Poslovni prostori I stanovi u Nikšiću	Nikšić	4.181.007,26
UKUPNO		8.049.092,01

Tabela 12: Ulaganje sredstava tehničke rezerve

Prema podacima koje je dostavilo i za koje odgovara Lovćen osiguranje AD, tehničke rezerve nisu pokrivena su ulaganjima. Udio pojedine vrste ulaganja računat je u odnosu na ukupnu tehničku rezervu neživotnih osiguranja na bruto osnovi.

Uzimajući u obzir gore navedeno zaključujem ulaganja tehničke rezerve na dan 31.12.2009. jesu u skladu sa Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore, br 38/2009).

Visina tehničke rezerve određena je na način da se zbroji pojedinačni iznosi bruto tehničkih rezerva.

Ako posmatramo bruto iznose deponovanja su usklađena sa ograničenjima propisanim u Pravilniku..

Kao problem potrebno je istaći neadekvatno visinu ulaganja sredstava tehničkih rezervi društva. Društvo ima ulaganja u visini od 18.513.652 EUR a tehničke rezerve na bruto osnovi formirane su u visini 37.073.657 EUR. Postoji značajna neadekvatnost ulaganja sredstava. Jedan od glavnih problema neadekvatne visine ulaganja sredstava tehničke rezerve je u činjenici, da po Pravilniku kao ulaganja nisu priznata potraživanja iz naslova tehničke rezerve koja se nanosi na reosiguratelja i potraživanja za neplaćenu premiju.

Bruto

Vrsta rezerve	Oblik investicionog ulaganja tehničkih rezervi							Ukupno
	Iznos	Obveznice (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Akcije (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Obveznice (kojima se ne trguje na tržištu kapitala u CG a čiji je emitent pravno lice iz CG)	Depoziti	Nepokretnosti	Dužničke HOV emitovane od strane druge države, centralne banke druge države...	
Max. ukupno ulaganje		25%	30%	5%	100%	30%	15%	3%
Pojedinačno ulaganje		5%	5%	1%	20%	10%		
Prenosna premija	12.526.613							
Rezervisane štete	23.467.941	1.344.000	2.001.761		6.517.088	8.049.092		601.711
Izravnalne rezervacije	1.079.104							
Ukupno	37.073.657	1.344.000	2.001.761	0	6.517.088	8.049.092	0	601.711
Max. Ukupno ulaganje		9.268.414	11.122.097	1.853.683	37.073.657	11.122.097	5.561.049	1.112.210
Pojedinačno ulaganje		1.853.683	1.853.683	370.737	7.414.731	3.707.366		

Neto

Vrsta rezerve	Oblik investicionog ulaganja tehničkih rezervi							Ukupno
	Iznos	Obveznice (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Akcije (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Obveznice (kojima se ne trguje na tržištu kapitala u CG a čiji je emitent pravno lice iz CG)	Depoziti	Nepokretnosti	Dužničke HOV emitovane od strane druge države, centralne banke druge države...	
Max. ukupno ulaganje		25%	30%	5%	100%	30%	15%	3%
Pojedinačno ulaganje		5%	5%	1%	20%	10%		
Prenosna premija	11.506.632							
Rezervisane štete	21.034.476	1.344.000	2.001.761		6.517.088	8.049.092		601.711
Izravnalne rezervacije	1.078.104							
URR	86.830							
Ukupno	33.707.043	1.344.000	2.001.761	0	6.517.088	8.049.092	0	601.711
Max. Ukupno ulaganje		8.426.761	10.112.113	1.685.352	33.707.043	10.112.113	5.056.056	1.011.211
Pojedinačno ulaganje		1.685.352	1.685.352	337.070	6.741.409	3.370.704		

Tabela 13: Ulaganje sredstava tehničke rezerve nma dan 31.12.2009

2.4 Izvještaj o garantnoj rezervi i deponovanju ulaganja sredstava garantne rezerve društva (Član 35 po Pravilniku)

Društvo je dostavilo izračun garantne rezerve na dan 31.12.2009. godine. Napravljen je kontrolni izračun, u skladu sa odredbama Zakona o osiguranju članak 92, kojim se potvrdila ispravnost izračuna. Garantna rezerva računa se zajedno za životna i neživotna osiguranja.

Društvo je dostavilo i pregled ulaganja garantne rezerve. Prema podacima koje je dostavilo i za koje odgovara Lovćen osiguranje AD 1/3 visina garantne rezerve pokrivena je ulaganjima. Udio pojedine vrste ulaganja računat je u odnosu na ukupnu garantnu rezervu. Struktura unutar pojedine vrste ulaganja također je računata u odnosu na ukupnu visinu garantne rezerve. U tabeli 14 prikazan je izračun visine garantne rezerve sa ulaganjima po klasama. A u tabeli 15 prikazana su pojedinačna ulaganja unutar klasa ulaganja

Uzimajući u obzir gore navedeno zaključujem da su ulaganja garantne rezerve na dan 31.12.2009. u skladu sa Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Službeni list Crne Gore, br 38/2009) osim kod visine pojedinačnih ulaganja u akcije koje se trguje na organizovanom tržištu kapitala u Republici Crnoj Gori. Društvo ima u Prvoj Banci ulaganja u visini 709.505,55 EUR a najveća dozvoljeni iznos u pojedinačnu hartiju od vrijednosti u toj kategoriji iznosi 180.874,10 EUR.

Potrebno je još istaći, da iznosi 1/3 garantne rezerve 1.205.827,33 EUR, a ulaganja iz garantne rezerve zajedno iznose 1.538.423 EUR

Garantne rezerve	Iznos	Obveznice (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Akcije (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Obveznice (kojima se ne trguje na tržištu kapitala u CG a čiji je emitent pravno lice iz CG)	Depoziti	Nepokretnosti	Dužničke HOV emitovane od strane druge države, centralne banke druge države...	Poslovni račun Društva	Ukupno
Max. ukupno ulaganje		25%	30%	5%	50%	30%	15%	3%	
Pojedinačno ulaganje		5%	5%	1%	20%	10%			
Akcijski kapital	10.532.756		709.506		828.917				1.538.423
Rezerve	2.633.189								
Neraspoređena dobit ranijih godina	-2.175.646								
Neraspoređena dobit tekućeg perioda	-7.372.817								
Revalorizacione rezerve									
UKUPNO	3.617.482		709.506		828.917			0	1.538.423
1/3 Garantne rezerve	1.205.827								
Max. ukupno ulaganje		904.371	1.085.245	180.874	1.808.741	1.085.245	542.622	108.524	
Pojedinačno ulaganje		180.874	180.874	36.175	723.496	361.748			

Tabela 14: Garantna rezerva i ulaganja sredstava garantne rezerve na dan 31.12.2009

Akcije (kojima se trguje na tržištu kapitala u CG)	Iznos
PRVA BANKA -2842 akcije	709.506
UKUPNO	

DEPOZITI	Iznos
KRATK. PLASMANI KOD UDRUŽ. OSIGUR. ORGAN. SRBIJE I CG	533.353
POTRAŽIVANJA ZA STAMBENE KREDITE	295.564
UKUPNO	828.917

Tabela 15: Pojedinačna ulaganja sredstava Garantne rezerve

2.5 Mišljenje o maksimalnim stopama režijskog dodatka (Član 21. po Pravilniku)

Društvo je u 2009. primenjivalo Pravilnik o maksimalnim stopama režijskog dodatka, kojeg je primio Odbor direktora na sjednici 21.12.2007. U tabeli 16 prikazani su troškovi sprovođenja osiguranja po vrstama osiguranja. Pored troškova prikazane su i provizije koje su bile priznate sa strane reosiguratelje. Pravilnik o maksimalnim stopama režijskog dodatka služi u prvom redu za obračun provizije između Društva i reosiguratelja. Pored toga služe stope režijskog dodatka i za ograničenje razgraničenih troškova pribave koji na neki način umanjuju prenosnu premiju, pa se time postiže, da ta umanjenja nisu veća od granice za koju se predpostavlja, da služi za određivanje tehničke premije. Za svrhe neživotnih osiguranja maksimalne stope režijskog dodatka ne igraju tako velike uloge kao na području životnih osiguranja. Uz predpostavku, da društvo kvalitetno formira tehničke rezerve, može se dovoljno brzo ustanoviti, da li ima društvo dovoljno tehničke premije i ostalih prihoda (regresi, prihodi iz ulaganja i drugi prihodi), da njime izpunjava obaveze iz ugovora o osiguranju. Za razliku od životnih osiguranja gdje imaju u produkte ukalkulirani troškovi značajnu ulogu.

Vrsta	Premija	Troškovi pribave	Ostalo	R/I provizije	Troškovi likvidacija štete	Neto troškovi pribave	Neto troškovi	Režijski dodatak
Osiguranje od posledica nezgode	6.691.830,57	1.515.137,34	679.699,63	-10.635,04	337.682,58	2.184.201,93	32,64%	28,57%
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%	32,57%
Osiguranje motornih vozila	3.901.855,19	857.762,20	384.797,23	-14.259,04	190.943,02	1.228.300,38	31,48%	36,00%
Osiguranje sinskih vozila	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%	11,66%
Osiguranje vazduhoplova	1.213.247,63	274.615,42	123.194,11	-120.196,94	0,00	277.612,60	22,88%	3,50%
Osiguranje plovnih objekata	342.459,57	77.541,22	34.785,45	-37.999,98	16.208,51	74.326,69	21,70%	23,00%
Osiguranje robe u prevozu	334.498,02	75.738,53	33.976,75	-10.508,57	741,32	99.206,71	29,66%	27,00%
Osiguranje imovine od požara	2.461.711,66	557.034,90	249.889,17	-286.638,91	28.792,93	520.285,16	21,14%	28,57%
Ostala osiguranja imovine	2.096.292,55	474.657,97	212.934,39	-112.988,30	106.104,01	574.604,06	27,41%	28,75%
Osiguranje autoodgovornosti	15.984.602,21	3.418.911,78	1.533.744,18	-46.018,23	676.642,64	4.906.637,73	30,70%	23,07%
Osiguranja odgovornosti vazduhoplova	870.398,28	197.079,45	88.411,01	-89.253,67	5.028,12	196.236,79	22,55%	5,00%
Osiguranje odgovornosti plovila	157.559,22	35.675,26	16.004,13	-19.755,79	0,00	31.923,61	20,26%	29,10%
Osiguranje od opste odgovornosti	361.312,72	82.153,07	36.854,35	-16.309,53	10.246,26	102.697,89	28,42%	31,60%
Osiguranje kredita	52.841,85	11.964,69	5.367,43		481,30	17.332,12	32,80%	21,00%
Osiguranje jemstva	5.356,97	1.212,95	544,14			1.757,09	32,80%	19,70%
Osiguranje finansijskih gubitaka	0,00					0,00	0,00%	28,57%
Osiguranje troškova pravne zastite	0,00					0,00	0,00%	24,40%
Osiguranje pomoci na putovanju	0,00					0,00	0,00%	25,40%
Ukupno	34.473.966,44	7.579.484,76	3.400.201,99	-764.564,00	1.372.870,70	10.215.122,75	29,63%	27,00%

Tabela 16: Realizacija troškova i režijski dodatak

U tabeli 16 prikazana je usporedba troškova pribave i opštih troškova umanjena za provizije reosiguratelja uspoređeno sa režijskim dodatkom. Kao režijski dodatak uzeo sam najrepresentativniji (ako postoji reprezentativan tip ugovora) ili najniži režijski dodatak unutar pojedinačne vrste osiguranja.

2.6 Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja regresa društva (Član 28. po Pravilniku)

Društvo je u 2009. primenjivalo Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja regresa i godini ostvarilo 321.672,29 eura prihoda iz naslova regresa.

2.7 Izvještavanje Agenciji za nadzor osiguranja (Član 29. po Pravilniku)

Društvo je dostavilo izjavu br. 03-26/2, u kojem stoji, da je Lovćen osiguranje AD Podgorica za 2009 godinu izvještavalo Agenciju za nadzor osiguranja o svim podacima koji su u okviru redovnog izvještavanja propisani čl. 123.,124., 125. i 126. Zakona o osiguranju (Sl. List RCG 78/06)

3 Napomene

3.1 Broj prijavljenih štete prema godini nastanka šteta po vrstama osiguranja

U 2009 godini bilo je prijavljenih 17039 šteta. U tabeli 17 prikazane su štete po vrstama osiguranja i godini nastanka, koje su bile prijavljene u 2009.

Vrsta osiguranja	Godina nastanka									Total
	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
01	2		1	1	5	35	110	2154	5686	7994
03						3	10	332	1869	2214
06							1	5	23	29
07								1	3	4
08	1							47	379	427
09					1		1	131	743	876
10	36	4	9	22	31	89	196	909	3314	4610
11					14					14
13				1			7	222	623	853
14								7	11	18
									Total	17039

Tabela 17: Broj šteta po godini nastanka i vrsti osiguranja

3.2 Broj i iznos rješениh šteta po vrstama osiguranja po godini nastanka i godini prijave

U 2009 društvo je likvidiralo 16574 šteta u ukupnom iznosu 19.379.441,12 EUR, što je prikazano u tabeli 18

Vrsta osiguranja	Iznos	Broj
01	4.766.727,23	7790
03	2.695.351,33	2040
06	228.799,24	30
07	10.464,48	5
08	406.441,01	407
09	1.497.764,08	810
10	9.551.486,51	4635
11	70.976,93	6
13	144.636,24	839
14	6.794,07	12
19.379.441,12	16574	

Tabela 18: Broj i iznos likvidiranih šteta u 2009

U tabelama 19a do 19j prikazane su riješene štete u 2009 po vrsti osiguranja, godini nastanka i godini prijave.

Vrsta osiguranja: 01										EUR
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001										378,00
2002										337,50
2003										200,00
2004						658,81	284,62			600,00
2005						409,96	8.308,93	2.170,52		31.687,90
2006						23.429,23	6.630,95	7.817,05		140.923,96
2007								15.558,44		1.312.112,85
2008								71.449,07		3.143.769,44
2009										TOTAL 4.766.727,23

										Broj
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	1	0	0	0	0	1
2004				1	3	1	4	0	0	1
2005					13	8	3	3	3	1
2006						31	5	5	5	19
2007							12	35	100	100
2008								217	2.109	2.109
2009									5.215	5.215
TOTAL									7.790	7.790

Tabela 19a: Osiguranje od posljedica nezgode

Vrsta osiguranja: 03										EUR
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001										
2002										
2003										
2004										
2005										
2006							20.701,85			2.083,30
2007							3.162,57	19.730,15		1.331,16
2008								175.926,69		427.081,75
2009										2.045.333,86
TOTAL										2.695.351,33

										Broj
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0
2005					0	0	0	0	0	0
2006						1	2	0	0	3
2007							5	6	5	5
2008								80	312	312
2009									1.626	1.626
TOTAL										2.040

Tabela 19b: Osiguranje motornih vozila

Vrsta osiguranja: 06										EUR
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001										
2002										
2003										
2004										
2005										
2006										
2007							12.240,85			125,50
2008								199.922,50		2.619,47
2009										13.890,92
TOTAL										228.799,24

										Broj
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0
2005					0	0	0	0	0	0
2006						1	0	0	0	0
2007							2	0	1	1
2008								4	5	5
2009									17	17
TOTAL										30

Tabela 19c: Osiguranje plovnih objekata

Vrsta osiguranja: 07										EUR	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001											
2002											
2003											
2004											
2005											
2006											
2007											
2008								9.958,45		227,03	
2009										279,00	
TOTAL										10.464,48	

										Broj	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0	0
2005					0	0	0	0	0	0	0
2006						0	0	0	0	0	0
2007							0	0	0	0	0
2008								2	1	2	1
2009											2
TOTAL										5	

Tabela 19d: Osiguranje robe u prevozu

Vrsta osiguranja: 08										EUR	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001											
2002											
2003											
2004											
2005											
2006											
2007											
2008								3.892,57		49.318,45	
2009										353.229,99	
TOTAL										406.441,01	

										Broj	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0	0
2005					0	0	0	0	0	0	0
2006						0	0	0	0	0	0
2007							0	0	0	0	0
2008								10	47	350	47
2009											350
TOTAL										407	

Tabela 19e: Osiguranje imovine od požara

Vrsta osiguranja: 09										EUR	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001											
2002											
2003											
2004											
2005					490.349,00						
2006						7.682,76					
2007							1.647,57				500,00
2008								50.543,38		208.904,09	
2009										738.137,28	
TOTAL										1.497.764,08	

											Broj	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009			
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2003			0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2004				0	0	0	0	0	0	0	0	
2005					3	0	0	0	0	0	0	
2006						2	0	0	0	0	0	
2007							5	1	1	1	1	
2008								35	131	131	131	
2009									632	632	632	
TOTAL										810	810	

Tabela 19f: Ostala osiguranja imovine

Vrsta osiguranja: 10										EUR	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001	405.053,15	3.608,74	44.423,56	2.712,50	14.587,74	20.606,50	14.155,75	8.004,11	178.950,44		
2002		6.263,28	1.071,81	43.070,49	1.598,00	23.196,76	35.035,12	6.860,00	26.470,44		
2003			4.421,00	132.599,46	114.918,62	4.587,00	41.162,22	0,00	44.929,24		
2004					84.898,66	84.757,35	48.946,14	7.000,00	97.452,62		
2005					67.340,07	166.879,45	142.694,85	55.669,50	88.330,33		
2006						218.140,94	379.765,88	151.511,11	251.439,63		
2007							246.872,38	411.696,40	338.957,90		
2008								577.677,86	1.396.033,41		
2009									3.557.136,10		
TOTAL										9.551.486,51	9.551.486,51

											Broj	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009			
<=2001	53	3	6	1	1	2	3	8	12			
2002		2	1	3	1	3	1	1	3			
2003			7	4	4	7	1	2	4			
2004				9	4	10	1	2	6			
2005					21	23	11	8	15			
2006						76	47	22	46			
2007							115	91	116			
2008								375	722			
2009									2.782			
TOTAL										4.635	4.635	

Tabela 19g: Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila

Vrsta osiguranja: 11										EUR
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001										
2002										
2003										
2004										
2005						4.206,95				66.769,98
2006										
2007										
2008										
2009										
TOTAL										70.976,93

										Broj
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0
2005					0	1	0	0	0	5
2006						0	0	0	0	0
2007							0	0	0	0
2008								0	0	0
2009									0	0
TOTAL										6

Tabela 19h: Osiguranje od odgovornosti vazduhoplova

Vrsta osiguranja: 13										EUR
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001										
2002										
2003										
2004										
2005										
2006										
2007							460,00			5.362,50
2008										39.749,02
2009										99.064,72
TOTAL										144.636,24

										Broj
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003			0	0	0	0	0	0	0	0
2004				0	0	0	0	0	0	0
2005					0	0	0	0	0	0
2006						1	0	0	0	0
2007							1	0	0	6
2008								6	0	219
2009									0	606
TOTAL										839

Tabela 19i: Osiguranje od opšte odgovornosti

Vrsta osiguranja: 14										EUR	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
<=2001											
2002											
2003											
2004											
2005											
2006											
2007											
2008								2.328,85		1.527,72	
2009										2.937,50	
TOTAL										6.794,07	

												Broj	
AY	<=2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009				
<=2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2002		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2003			0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2004				0	0	0	0	0	0	0	0		
2005					0	0	0	0	0	0	0		
2006						0	0	0	0	0	0		
2007							0	0	0	0	0		
2008								4	4	4	4		
2009											4		
TOTAL											12		

Tabela 19j: Osiguranje kredita

3.3 Broj i iznos rentnih šteta

U tabeli 20 prikazani su iznosi likvidacija i broj rentnih šteta u 2009 kako i stanje rentnih šteta u rezervi na 31.12.2009 po vrstama osiguranja.

Iznosi su u EUR				
LoB	Likvidirane rente		Rezervisane rente	
	Broj	Iznos	Broj	Iznos
10	33	52.586,82	34	564.360,44

Tabela 20: Broj i iznos rentnih šteta u 2009

3.4 Stepen ažurnosti rešavanja

Kao ocjenu za stepen ažurnosti rješavanja šteta upotrebljavam tako zvanu run-off analizu. Kod run-off analize stanje rezervisanih šteta na početku godine uspoređuje se sa likvidacijom i stanjem rezervisanih šteta na kraju godine. Kao rezultat dobim udjele tekućih šteta, šteta rezervisanih na početku godine nastalih i neprijavljenih šteta na početku godine u cijelokupnoj likvidaciji. Pored udjela, iz run-off analize vidi se i kvaliteta rezervisanja. Pored nastalih neprijavljenih šteta, opasnost neadekvatne rezervacije proilazi još iz nedovoljno rezervisanih šteta i reaktivacija. U run-off analiza obuhvaćeni so svi ti pojavi kojisu se desili u toku posmatranog perioda. Negativni iznosi kod run-off analize znače neadekvatno rezervisanje.

Vrsta osiguranja	Rezerva na početku	Likvidirano u 2009			Rezerva na kraju razdoblja		
		Tekuće	Prijava posle a nastanak pre 31.12.2008	Prijava i nastanak pre 31.12.2008	Prijava i nastanak pre 31.12.2008	Prijava posle a nastanak pre 31.12.2008	Tekuće
01	315.755	3.143.769	1.486.240	136.718	121.605	112.157	347.366
03	348.700	2.045.334	430.496	219.521	99.135	48.718	316.009
06	248.927	13.891	2.745	212.163	62.000	0	6.677
07	8.400	279	227	9.958	0	0	50.000
08	7.758	353.230	49.318	3.893	500	5.000	78.190
09	411.602	738.137	209.404	550.223	42.090	10	214.385
10	9.477.152	3.557.136	2.422.564	3.571.786	6.494.050	3.153.883	1.167.973
11	0	0	66.770	4.207	0	61.000	0
13	1.410	99.065	45.112	460	100	2.180	3.610
14	4.040	2.938	1.528	2.329	220	2.070	14.660
Total	10.823.744	9.953.779	4.714.404	4.711.258	6.819.700	3.385.018	2.198.871
				19.379.441			12.403.589

Tabela 21: Run-off analiza za 2009 po vrstama osiguranja

Run-off Popis rezervisanih šteta : -707.214 EUR
 IBNR -8.099.422 EUR

Run-off Popis rezervisanih šteta za AO : -588.684 EUR
 IBNR za AO: -5.576.447 EUR

Društvo bi moralo na kraju 2008 formirati IBNR najmanje u visini 8.806.636, da ne bi bio jednogodišnji run-off u 2009 negativan. Najveći udio u nedostatku ima vrsta AO, koja zajedno iznosi 6.165.131. Za ocjenu jednogodišnje run-off analize smisleno je još pogledati run-off nedostatke po godinama nastanka štete. U koliko većina nedostatka proizilazi iz poslednjih godina, jednogodišnji run-off nam može dobro služiti za procjenu potrebne visine

IBNR-a. Na kraju 2009 društvo je formiralo IBNR koji je viši od jednogodišnjeg IBNR-a, koji proizilazi iz run-off analize.

U tabelama 22, 22a i 22b prikazan je Run-off po godinama nastanka štete:

Godina nastanka	Rezerva na početku	Likvidirano u 2009			Rezerva na kraju razdoblja		
		Tekuće	Prijava posle a nastanak pre 31.12.2008	Prijava i nastanak pre 31.12.2008	Prijava i nastanak pre 31.12.2008	Prijava posle a nastanak pre 31.12.2008	Tekuće
<=2003	3.199.101	0	205.799	630.248	3.375.321	521.965	0
2003	695.588	0	45.267	297.688	720.449	125.000	0
2004	683.056	0	97.653	226.546	458.427	231.540	0
2005	1.155.423	0	155.700	938.029	434.427	220.589	0
2006	1.455.089	0	285.211	815.680	555.599	392.251	0
2007	1.805.304	0	487.201	711.368	849.438	726.699	0
2008	1.829.857	0	3.437.574	1.091.699	425.712	1.166.974	0
2009	326	9.953.779	0	0	326	0	2.198.871
Total	10.823.744	9.953.779	4.714.404	4.711.258	6.819.700	3.385.018	2.198.871
				19.379.441			12.403.589

Tabela 22: Run-off analiza za 2009 po godinama nastanka štete

Godina nastanka	Absolutno	Relativno
<=2003	-806.468	75%
2003	-322.549	54%
2004	-1.917	100%
2005	-217.032	81%
2006	83.810	106%
2007	244.498	114%
2008	312.446	117%
2009	0	100%
Total	-707.214	93%

Tabela 22a: Run-off analiza za 2009 po godinama nastanka štete za popis rezervisanih šteta

Godina nastanka	Absolutno
<=2003	-727.764
2003	-170.267
2004	-329.193
2005	-376.289
2006	-677.461
2007	-1.213.900
2008	-4.604.548
2009	0
Total	-8.099.422

Tabela 22b: Run-off analiza za 2009 po godinama nastanka štete za popis IBNR

Iz tabela 22a i 22b vidimo, da veći deo IBNR-a protiče iz poslednjih dve godine. Situacija je suprotna kod popisa rezervisanih šteta. Ako su »tekuće štete« adekvatno rezervisane, vidimo da na starim štetama imamo signifikantnu neadekvatnost rezervisanja. U toku 2009 došlo je do ubrzane likvidacije šteta koje se rješavaju sudskim putem. Pošto se u rezervisanim

prijavljenim štetama još uvijek nalazi veliki iznos (3.375.321 EUR), mora biti društvo obratiti pažnju na adekvatnost rezervisanja i likvidacije starih šteta.

Društvo je u 2009 godine likvidiralo 4.711.258 EUR ili 43,5% iznosa iz naslova prijavljenih i rezervisanih šteta sa početka razdoblja. Na kraju razdoblja u popisu rezervisanih šteta stoji još iznos u visini 6.819.700 EUR ili 63% od početne visine rezervacije.

3.5 Prosječan vremenski rok rješavanja šteta

U tabeli 22 prikazan je prosječan rok rješavanja šteta u 2009. Prosječna doba rješavanja štete može se računati kao prosti prosjek ili ponderirani prosjek gdje je ponder visina likvidiranog iznosa, u tabeli je prikazan i ponderirani prosjek za sve načine rješavanja šteta.

Vrsta osiguranja	Redovne štete		Sudske štete		U danima	
	Trajanje	Ponderirano	Trajanje	Ponderirano	Trajanje	Ponderirano
		trajanje		trajanje		trajanje
01	26	30	714	726	27	34
03	35	51	548	407	36	55
06	113	182			113	182
07	59	187			59	187
08	32	48			32	48
09	49	446	1241	1526	52	517
10	59	95	1045	1353	139	533
11	273	273	593	427	486	380
13	20	18	645	645	21	20
14	157	187			157	187
TOTAL	37	99	1007	1330	60	323

Tabela 23: Prosječan vremenski rok rješavanja šteta

Visina i način štete imaju signifikantan utjecaj na prosječnu dobu rješavanja štete. Društvo veoma brzu rješava »obične štete« (atritional losses), ako uzmemo u obzir i visinu štete, prosjek rješavanja se utrostruči, unatoč mirnom postupku rješavanja. Štete koje se rješavaju sudskim putem u prosjeku se rješavaju 3÷4 godine. Pošto su štete koje se rješavaju sudskim putem već u osnovi štete se višim iznosom, tu visina štete nema tako značajan utjecaj kao kod šteta koje se rješavaju mirnim putem.

3.6 Neizvršene obaveze po osnovu riješenih i neisplaćenih šteta

Društvo iskazuje na 31.12.2009 neizvršene obaveze po osnovu riješenih i neisplaćenih šteta u visini 767.646 EUR. Prema izjavi Društva, sve likvidirane štete, osim iznosa neisplaćenih šteta od 767.646 EUR, isplaćuju se u roku dva dana od dana likvidacije, tako da broj dana od dana prijave do dana isplate ne odstupa značajno od prosječnog broj dana rješavanja štete kada se gleda broj dana od dana prijave do dana likvidacije štete. U tabeli 24 prikazane su obaveze po vrstama osiguranja:

Vrsta osiguranja	Iznos
Dopunsko osiguranje uz osiguranje života	17.369,38
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	75.048,96
Osiguranje motornih vozila	20.898,89
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	81.327,51
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	70.976,93
Osiguranje od opšte odgovornosti	58,00
Osiguranje od posljedica nezgode	5.105,01
Ostala osiguranja imovine	480.107,46
Ukupno	750.892,14
<hr/>	
Razlika sa finansijama (MZK štete-zelena karta)	16.753,86

Tabela 24: Obaveze za likvidirane i neisplaćene štete po vratama osiguranja

Iznos u visini 16.753,87 nije bio raspoređen na vrstu, ali pritiče štetama iz naslova zelene karte. Iznos nije značajan.

3.7 Mišljenje o likvidnosti društva na dan sastavljanja finansijskog izvještaja

Likvidnost izkazuje se zajedno za životna i neživotna osiguranja. Minimalna likvidnost društva za osiguranje definisana je u Pravilniku načinu otvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, člana 7 u kojem se smatra, da društvo izpunjuje minimalnu likvidnost, kada je stanje gotovine na kraju dana veće od nula i ako je koeficijent likvidnosti najmanje 1. Izpunjavanje likvidnosti prati se na dnevnom nivou. Društvo je dostavilo izračun koeficijenata likvidnosti za razdoblje od 01.01. do 31.12.2009. godine iz kojega se vidi da Društvo nije bilo nelikvidno u nekom dijelu perioda za koje se daje mišljenje.

U tabeli 25 prikazani su kefcijenti likvidnosti za svaki dan svakog mjeseca u 2009 godini sa statistikom mjeseca i godišnjom statistikom koeficijenta likvidnosti.

Koeficient likvidnosti društva													
Dan	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec	
1	1,43	1,57	1,64	1,03	1,52	1,59	1,28	1,52	1,83	1,56	2,28	1,91	
2	1,43	1,56	1,68	1,08	1,52	1,55	1,28	1,52	1,83	1,57	2,26	1,99	
3	1,43	1,54	1,68	1,05	1,52	1,57	1,31	1,59	1,81	1,57	2,29	1,98	
4	1,43	1,51	1,63	1,05	1,56	1,60	1,32	1,63	1,88	1,57	2,27	1,99	
5	1,46	1,49	1,59	1,05	1,65	1,63	1,32	1,65	1,89	1,55	2,34	1,99	
6	1,47	1,46	1,53	1,07	1,64	1,63	1,29	1,67	1,89	1,56	2,34	1,99	
7	1,48	1,45	1,53	1,09	1,61	1,63	1,29	1,71	1,91	1,58	2,35	1,95	
8	1,49	1,44	1,53	1,08	1,60	1,65	1,31	1,72	2,03	1,54	2,35	1,98	
9	1,50	1,42	1,54	1,09	1,60	1,22	1,29	1,72	1,96	1,54	2,37	1,99	
10	1,51	1,40	1,52	1,10	1,59	1,26	1,27	1,74	2,02	1,54	2,30	1,84	
11	1,51	1,37	1,60	1,10	1,59	1,19	1,31	1,74	1,99	1,54	2,26	1,73	
12	1,54	1,48	1,59	1,09	1,60	1,21	1,31	1,81	1,99	1,52	2,22	1,70	
13	1,56	1,54	1,52	1,12	1,60	1,22	1,31	1,86	1,99	1,53	2,15	1,70	
14	1,57	1,53	1,54	1,15	1,63	1,21	1,31	1,91	1,97	1,50	2,15	1,73	
15	1,58	1,65	1,76	1,19	1,79	1,37	1,55	2,04	2,22	1,68	2,29	1,90	
16	1,47	1,57	1,51	1,11	1,66	1,35	1,49	1,91	2,00	1,64	2,19	1,75	
17	1,48	1,55	1,49	1,12	1,66	1,32	1,50	1,94	1,95	1,63	2,21	1,76	
18	1,48	1,58	1,46	1,13	1,62	1,32	1,53	1,95	1,95	1,63	2,17	1,75	
19	1,54	1,58	1,42	1,13	1,64	1,32	1,53	1,98	1,95	1,57	2,15	1,72	
20	1,57	1,60	1,41	1,11	1,60	1,33	1,43	1,99	1,95	1,59	2,12	1,72	
21	1,59	1,61	1,38	1,09	1,59	1,33	1,50	2,04	1,98	1,93	2,12	1,72	
22	1,60	1,61	1,29	1,17	1,59	1,33	1,52	2,05	1,85	1,99	2,12	1,71	
23	1,58	1,63	1,27	1,12	1,59	1,31	1,50	2,04	1,90	1,82	2,07	1,76	
24	1,60	1,67	1,27	1,09	1,59	1,37	1,54	2,07	1,85	1,82	2,06	1,75	
25	1,60	1,67	1,28	1,08	1,55	1,46	1,54	2,07	1,85	1,82	2,04	1,63	
26	1,63	1,77	1,27	1,08	1,59	1,43	1,54	2,09	1,85	1,58	1,99	1,63	
27	1,61	1,69	1,25	1,07	1,57	1,51	1,48	2,10	1,85	1,56	1,92	1,63	
28	1,63	1,81	1,25	1,06	1,59	1,51	1,44	2,14	1,89	1,62	1,93	1,62	
29	1,63		1,24	1,09	1,48	1,50	1,45	2,15	1,89	1,59	1,93	1,63	
30	1,58		1,25	1,18	1,49	1,35	1,51	2,14	1,86	1,55	2,42	1,72	
31	1,72		1,11		1,59		1,35	2,12		1,56		1,71	
Max	1,72	1,81	1,76	1,19	1,79	1,65	1,55	2,15	2,22	1,99	2,42	1,99	2,42
Min	1,43	1,37	1,11	1,03	1,48	1,19	1,27	1,52	1,81	1,50	1,92	1,62	1,03
Avg	1,54	1,56	1,45	1,10	1,59	1,41	1,41	1,89	1,93	1,62	2,19	1,79	1,62

Tabela 25: Likvidnost društva tokom godine 2009

U tabeli 26 prikazana je analitika i izračun koeficienta likvidnosti na dan 31.12.2009:

Pokazatelji likvidnosti na dan 31.12.2009		
		000 EUR
1	Likvidna sredstva	6.730
	1 hartije od vrijednosti rejting A, ili trguju na org. tržištu	4.575
	2 novčana sredstva rok dospjeća do 14 dana	705
	3 potraživanja koja dospjevaju u narednih četrnaest dana-pokrivena instr. Ob. Plač.	
	4 neiskorišćeni dio odobrenih okvirnih bank. Kredita	
	5 realno očekivani priliv u narednih četrnaest dana po osnovu premije ili udjela reosig. U štetama	1.450
2	roku od 14 dana od dana utvrđivanja koeficijenta likvidnosti društva, utvrđene na osnovu propisa, ugovora o	3.929
	1 obaveze po osnovu šteta	1.672
	2 obaveze po osnovu premija i specifičnih obaveza	1.198
	3 finansijske obaveze	
	4 obaveze po osnovu zarada i naknada zarada	0
	5 obaveze po osnovu poreza i doprinosa	109
	6 obaveze po osnovu zakupa	
	7 druge obaveze iz poslovanja društva	950
		1,71

Tabela 26: Likvidnost društva na dan 31.12.2009

Koeficijent likvidnosti je 1,71, iz čega je očigledno, da su kratkoročna sredstva Društva dovoljna za izpunjavanje kratkoročnih obaveza. Društvo tokom cijele godine i na dan 31.12.2009 izpunjuje minimalne zahtjeve likvidnosti.

3.8 Izračun margine solventnosti i izpunjavanje kapitalskih zahtjeva na dan 31.12.2009

Na osnovu pregleda podataka za neživotna osiguranja margina solventnosti izračunata je u skladu sa Upustvom o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti (Službeni list Crne Gore 24/07) na bazi podataka koje je dostavilo Društvo. Cjelokupni izračun margine solventnosti za neživotna sastoji se iz izračuna na osnovu premijskog faktora i izračuna na osnovu štetnog faktora. U tabeli 27 prikazan je izračun po premijskom faktoru a u tabeli 28 izračun po štetnom faktoru. U tabeli 29 prikazan je izračun za cijelo društvo.

DRUŠTVO ZA OSIGURANJE : "LOVČEN" OSIGURANJE AD - PODGORICA

Margina solventnosti na dan :

31.12.2009

(u EUR)

NEŽIVOTNA OSIGURANJA - I REZULTAT

R. br.	Vrsta osiguranja	Uk. premija poslednjih 12 meseći	Koef.	Premija za poslednjih 36 meseci		Koeficijent reos. ≥ 0.5	K Margina solventnosti
				Ukupna	U samopriližaju		
1	2	3	4	5	6	08=07/05	09 ¹⁾ =03*04*08
Neživotna osiguranja, osim dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja							
1.	iznos do 10 miliona evra	10.000.000,00	0,18				1.518.860,65
2.	preostali iznos	23.474.675,00	0,16				3.169.312,00
3.	UKUPNO (1+2)	33.474.675,00		100.861.036,00	15.753.337,00	0,84381147	4.688.172,65
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje							
4.	iznos do 10 miliona evra	0	0,18				0
5.	preostali iznos	0	0,16				0
6.	UKUPNO (4+5)	0		0	0	0	0
UKUPNO (3+6):							4.688.172,65

1) za red 1 i 2, i za red 4 i 5 važi 09=03*04*08/3

U Podgorici, 31.03.2010

OBRAČUNAO:
Rudi Lipovec

Tabela 27: Izračun margine solventnosti po premijskom faktoruu

DRUŠTVO ZA OSIGURANJE : "LOVČEN" OSIGURANJE AD - PODGORICA

Margina solventnosti na dan :

31.12.2009

NEŽIVOTNA OSIGURANJA - II REZULTAT

R. br.	Vrsta osiguranja	Prosečan iznos merodavnih šteta za poslednjih 36, odnosno 84* meseca ¹⁾	Koef.	Merodavne štete za poslednjih 12 meseci		Koef. saos. i reos. K ≥ 0.5	Margina solventnosti
				Ukupne	U samopridržaju		
1	2	3	4	5	6	07=06/05	08=03*04*07
Neživotna osiguranja, osim dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja i osiguranja kredita, useva i plodova							
1.	iznos do 7 miliona evra	7.000.000,00	0,26				1.701.912,28
2.	preostali iznos	13.645.244,67	0,23				2.934.775,91
3.	UKUPNO (1+2)	20.645.244,67		26.248.762,00	24.545.654,00	0,935116635	4.636.688,19
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje							
4.	iznos do 7 miliona evra	0	0,26				0
5.	preostali iznos	0	0,23				0
6.	UKUPNO (4+5)	0		0	0	0	0
						UKUPNO :	4.636.688,19

*osiguranje kredita, useva i plodova je rađeno samo u poslednjih 36 meseci a ne i u prethodnom periodu (84 meseca) tako da su i ova osiguranja uključena sa ostalim neživotnim osiguranjima.

1) predstavlja aritmetičku sredinu dvanaestomesečnih iznosa merodavnih šteta za period od 3 godina.

2) za red 1 i 2, i za red 4 i 5 važi 08=03*04*07/3

Tabela 28: Izračun margine solventnosti po štetnom faktoru

	Život	Neživot	Ukupno
Margina solventnosti (premijski metod):	147.103	4.688.173	4.835.276
Margina solventnosti (metod šteta):	181.569	4.636.688	4.818.257
Iznos osnovnog kapitala propisan zakonom:			3.050.000
Propisana margina (najveći iznos od prethodna tri):			4.835.276

Tabela 29: Izračun margine solventnosti

3.9 Doprimos za preventivu

Društvo Je dalo izjavu broj 03-26/3 dana 27.04.2010, da u godini 2009 nije izdvajalo doprimos za preventivu. Mišljenja sam, da neizdvajanje doprimosa za preventivu nije u sukobu sa pravilima aktuarske struke

3.10 Obračun doprimosa garantnom fondu

Društvo je dostavilo Odluku o izmjeni i dopuni odluke o utvrđivanju visine doprimosa i korišćenju sredstava garantnog fonda koja je donesena na IV. Izvanrednoj skupštini Biroa dana 04.04.2008. Ujedno je dostavljen i Obračun doprimosa za obrazovanje sredstava garantnog fonda za razdoblje od 01.01.2009. do 31.12.2009, koji je prikazan u tabeli 30:

	Doprinos
Putničkih vozila	557.736
Teretnih vozila	97.200
Autobusa i trolejbusa	27.600
Autobuskih i trolebujskih prikolica	0
Prikolice i ostala priključna vozila	1.005
Ostalih motornih vozila	10.355
Granično osiguranje	14.433
Ukupno	708.329

Tabela 30: Doprimos garantnom fondu u 2009. godini

Društvo je izdvajalo doprimos Garantnom fondu sukladno Odluci Biroa.

3.11 Mjerodavni tehnički rezultat

U tabeli 31 prikazan je mjerodavan tehnički rezultat po vrstama osiguranja

	Vrsta osiguranja	MJERODAVNE	MJERODAVNE	MJERODAVNI
		ŠTETE	PREMIJE	TEHNIČKI
		godina 2009	godina 2009	REZULTAT
				godina 2009
1	Osiguranje od nezgode	6.190.166	4.470.266	1,38
2	Zdravstveno osiguranje	0	0	0,00
3	Osiguranje cestovnih vozila - kasko	3.347.607	3.747.180	0,89
4	Osiguranje tračnih vozila - kasko	0	0	0,00
5	Osiguranje zračnih letjelica - kasko	0	-2.544	1,30
6	Osiguranje pom., rij. i jezerskog kaska	7.571	21.245	0,36
7	Osiguranje robe u prijevozu	45.820	197.687	0,23
8	Osiguranje imovine od požara i nekih drugih opasnosti	293.943	-700.449	1,30
9	Ostala osiguranja imovine	1.111.884	782.875	1,42
9.1	Osiguranje usjeva i nasada	0	0	0,00
10	Osiguranje od odgovornosti	15.712.549	12.277.448	1,28
11	Osiguranje od odgovornosti u zračnom prijevozu	9.350	29.198	0,32
12	Osiguranje od odgovornosti brodara	0	-27.799	1,30
13	Ostala osiguranja od odgovornosti	144.811	191.598	0,76
14	Osiguranje potraživanja (kredita)	22.404	38.209	0,59
15	Osiguranje jamstva	0	3.299	0,00
16	Osiguranje različitih finansijskih gubitaka	0	0	0,00
17	Osiguranja pravne zaštite	0	0	0,00
18	Osiguranje turističkih usluga	0	0	0,00
Ukupno		26.886.106	21.028.212	1,28

Tabela 31: Mjerodavno tehnički rezultat po vrstama osiguranja

Mejrodavno tehnički rezultat upotrebljen je takođe za izračun rezerve za izravanavanje rizika i rezerve za neitekle rizike. Na dan 31.12.2009 društvo je primjenilo izračun rezerve za nastale i neprijavljene štete po metodi Chain-ladder koju moraju društva za osiguranje obavezno primjenjivati sa 1.1.2010. Primjena Chain-ladder metode značajno je uvećala rezervu za nastale i neprijavljene štete pa su se zato značajno uvećale i mjerodavne štete. Zbog primejene Chain-ladder metode došlo je do značajnog porasta mejrodavno thničkog rezultata.

4 Konačna ocjena

Kao ovlašćeni aktuar društva Lovćen osiguranje A.D. izveo sam pregled stanja tehničkih rezerva za pokriće obaveznosti iz obavljanja poslova osiguranja, sprovođenje deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i garantnih rezervi, sprovođenje politike reosiguranja, ispunjavanje minimalnih zahtjeva likvidnosti i minimalnih zahtjeva kapitalnske adekvatnosti na dan 31.12.2009

Pregled sam obavio u skladu sa:

- Zakon o osiguranju, Službeni list Crne Gore 78/06
- Uputstvo o načinu utvrđivanja visine margine solventnosti, Službeni list Crne Gore 24/07
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, Službeni list Crne Gore 70/08
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za izravanavanje rizika, Službeni list Crne Gore 70/08

- Pravilnik o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja, Službeni list Crne Gore 70/08
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja matematičke rezerve i rezerve za učešće u dobiti, Službeni list Crne Gore 70/08
- Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 70/08
- Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja prenosnih premija, Pravilnik o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, Službeni list Crne Gore 70/08.

Moj zadatak je bio:

1. Provjeriti, dali društvo vodi adekvatne evidencije na osnovu čega, moguće je kvantificirati obaveze iz poslova osiguranja, posebno o primjeni akata iz člana 39 stav 2 tačka 1 i tačke 3 do 12 Zakona o osiguranju,
2. Dati mišljenje u vezi sa opštim i posebnim uslovima osiguranja i tarifama premija (Član 18, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
3. Dati mišljenje u vezi sa odlukom o kriterijumima, načinu utvrđivanja i tabeli maksimalnog samopridržaja i ukupnom iznosu samopridržaja (Član 19 i 27, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
4. Dati mišljenje u vezi sa pravilnikom o uslovima i načinu deponovanja i ulaganja sredstava društva (Član 20, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
5. Dati mišljenje o sprovođenju Pravilnika o maksimalnim stopama režijskog dodatka (Član 21, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
6. Dati mišljenje u vezi sprovođenja Pravilnika o formiranju i načinu obračunavanja i visini prenosnih premija (Član 22, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
7. Dati mišljenje u vezi sprovođenja Pravilnika o načinu utvrđivanja dijela tehničke premije za isplatu nastalih neisplaćenih obaveza (Član 25, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
8. Dati mišljenje u vezi sprovođenja Pravilnika o formiranju i korišćenju rezervi za izravnavanje rizika (Član 26, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
9. Dati mišljenje u vezi sprovođenja Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja regresa društva (Član 28, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara),
10. Da konstatujem, da li su predlozi akata iz Člana 2 Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara, kao i predlozi izmjena i dopuna tih akata, dostavljeni Agenciji u rokovima propisanim Pravilnikom o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja u skladu sa članom 127 Zakona (Član 29, Pravilnika o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara).

Uvjeren sam, da je moje aktuarsko provjeravanje adekvatna osnova za izdaju mišljenja ovlašćenog aktuara. Društvo vodi evidencije, koje omogućavaju aktuaru, da izvede kvalitetno provjeravanje. Kvaliteta i ažurnost podataka se u 2009 puno popravila. Mišljenje o tačkama 2. do 10. ovog stava podano je u adekvatnim poglavljima posebnog dela ovog aktuarskog izvještaja. Kao ovlašćeni aktuar prvo bih želeo napomenuti, da stoji u Pravilniku o sadržini mišljenja ovlašćenog aktuara Član 17., da moraju biti sve aktuarske pozicije među ostalim u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima te pravilima aktuarske struke. Pošto nisu Zakon i

podzakonski akti u skladu u potpunosti usaglašeni sa pravilima aktuarske struke, teško ili čak je nemoguće izdati pozitivno aktuarsko mišljenje. Kao primjer navodim sledeće razloge:

- U skladu sa aktuarskom strukom i opšte prihvaćenim pravilima, društvo mora dio svog posla cedirati u reosiguranje. U pravilniku o uslovima i načinu deponovanja i ulaganja sredstava društva, nigdje nisu kao oblik definirana potraživanja do reosiguratelja iz naslova tehničkih rezervi. Također nisu kao oblik dozvoljena potraživanja iz naslova neplaćane premije,
- U Pravilniku o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete, propisani metod za rezervisane nastale a neprijavljene štete (IBNR) propisuje metod koji nije u skladu sa aktuarskom strukom.
- Društvo nije dozvoljeno, da u skladu sa Pravilnikom o maksimalnim stopama režijskog dodatka i Zakonom o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (Sl. List RCG 46/07 sa dana 31.7.2007), da ima troškove provizija više od određenog procenata. To nije sasvim u saglasnosti sa aktuarskom strukom, jer se može tehnička premija formirati i iz drugih izvora, kao što su recimo regresi ili prihodi iz ulaganja. Tablice tehničke premije i režijskog dodatka prvenstveno služe obračunu provizija sa strane reosiguratelja i u svrhe obračuna prenosne premije.

Kao ovlašćeni aktuar dajem **mišljenje s rezervom**. Razlozi za takvo mišljenje su sledeći:

- Društvo na dan 31.12.2009 ne izpunjava kriterijume kapitalne adekvatnosti. Izračunana margina solventnosti na dan 31.12.2009 iznosi 4.835.276 EUR a raspolaže sa garantnom rezervom u visini 3.617.482,00 EUR.
- Društvo po pravilniku o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantnog fonda nema dovoljno ulaganja. Uz tu tačku potrebno je napomenuti, da sam pravilnik nije u suglasnosti sa pravilima finansijske i aktuarske struke, pošto ne priznaje kao ulaganje potraživanja do reosiguratelja i potraživanja iz naslova neplaćane premije.
- Unatoč pravilniku o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete koji formira dio za nastale neprijavljene štete kao produkt koeficijenta i sume likvidiranih i rezervisanih šteta (stara metoda), društvo je za izračun primjenilo i Chain-ladder metodu. U te svrhe društvo je 2009 započelo sa aktivnostima prikupljanja historijskih podataka koji su nužni za primenljivanje Chain-ladder metode. Društvo je uspelo da stvori bazu likvidiranih šteta od 2002 koja bi morala biti dovoljna za procjenu visine IBNR šteta. Međutim, društvo je u tom periodu a pogotovo u posljednoj godini imalo nestandardni uzorak likvidacije šteta. Naime, 2009 došlo je do ubrzanog rješavanja sudskih sporova i posledice veće likvidacije starijih šteta. Zbog tog objektivnog razloga, jako je teško odrediti tačno visinu IBNR šteta na 31.12.2009. Primjena Chain-ladder metode za svrhe izračuna IBNR šteta, prouzrokovala je veliko podizanje rezervisanih šteta i posledice većih mjerodavnih šteta. To je i glavni uzrok za gubitak društva u 2009 godini. Zbog objektivnih razloga teško je presuditi tačnu visinu IBNR šteta a razpon mogućih vrednosti prevazilazi razumne granice, i postoji mogućnost, da su i rezervisane štete formirane na takav način prenizke. Iz istog razloga nije ni kapitalna neadekvatnost razlog za negativno mišljenje, pošto je razlika među garantne rezerve i margine solventnosti manja od tačnosti sa kojom možemo procjeniti tačnu visinu IBNR rezervisane štete.